دِیوانِ کاظم خان شیدا

ترتیب او تدوین

د

همیش خلیل

ادبي خدمت: قاسم بنوي

خپرونکے

دَ پښتو ادبي مرکز پاکستان سرائے نورنګ بنوں

١

دیوانِ کاظم خان شیدا

ترتیب او تدوین

دَ

همیش خلیل

ادبي خدمت: قاسم بنوي

خورونکے

دَ پښتو ادبي مرکز (پاکستان) سرائے نورنگ "بنون"

بیعه :- دیرش روپۍ

فہرست

دا دیوان

دَعیسوی کال یوُ زرنهه سوه اوُ درے پنځوس زمانه ده. ماحول زبون او خلق چرته په تلو سه او چرته بوُږ نیدلے وُه. خصوصًا کوُزه پښتونخواه کښے هرڅوک او هرڅهٔ بے له نا قلارئ نا قلار وو. دَ قومی نظرئے اکثر پښتانهٔ مشران په زندانونو کښے پراتهٔ وو. بهرنئ فضا هم زندانی وه. همت وقتی طور ماتے کړے وه. دغه نا موافقو حالاتو کښے دے هغه وَخت دَحال سره موافق دا شعر چرته ترغوږ و شو ؎

په احوال ئے شه خبر عزیز دَ مصره!
په ناله دَ بیګنا هو زندان پُردے

دَدغه وَخت دَ حالاتو سره دَ دیر سمون له کبله دَ یوُ خاص اثر سره دا شعر ځما په ذهن راسے نقش شو. بلکه په کا ترے کړښه - بیا نږدے څلور کاله پس دَ ادبی ټولے پېښور، دَ لائبریرئ نه دَ کاظم خان شیدا دَ قلمی دیوان یوه نسخه په لاس راغله. ددغه نسخے دَ مطالعے په دوران کښے دَ برنی شعر پېښے یوځل بیا ماته تیر حالات را وړاندے کړل. دَ شیدا دَ کلام نه دَ رنګین او حسین تأثر په قبلولو ځما په ذهن دَ ماضی تورے وریځے خورے شوے. خو دا کوُرے کوُرے تیږے دَ اُمید بادونه بلکه دَ وریځو خورے ورے کړے او زهٔ یوځل بیا دَ شیدا دَ

شفقی ګلستان په نزاکتونو او لطافتونو کښې محوه شوم. او د شیدا سره د خیال پرواز په رفعتونو کښې ورک شوم. او د هغه شاعرانه عظمت ته د عقیدت نه ما سر ښکته شو.

دغه وخت سا د ځینې نورې او ادب د ژوندي ټولو او ډیرو ټولو د پاره د نا چاپو قلمي نسخو د چاپ کولو سره سره یوه اداره ورځنۍ رساله "دولان" رچه د کار د دیرښت په وجه به د دغه میاشت کښې د دوه پرچې وتلې) هم چلوله. د کاظم خان شیدا دیوان د مطالعې نه پس ځما خواهش دا وو چه دا دیوان دې د ټولو وړاندې چاپ شي. خو څو ورځې پس خبر شوم چه دا دیوان د ښاغلي عبدالرؤف بېنوا د ترتیب او تدوین نه پس پښتو ټولنې کابل چاپ کړے دے. ځما دغه ادبي مهم هم د رومبي اُصول هغه وخت هسکه چه د ناچاپ ادب خور د ونه وه. نو ځکه د دیوان کاظم خان شیدا د چاپ کولو اراده ما یوې بلې موقع ته او ځنډوله.

څه موده وړاندې د خلیق صاحب د خبرو اترو د دوران کښې د دیوان کاظم خان شیدا د چاپ کولو خواهش اوکړو. ځما اوده جذبه بیا راولړزیده. خلیق صاحب د ترتیب او تدوین ذمه واري ځما په غاړه کړه او د چاپ کولو ذمه واري ئې په خپل سر واخسته. دا موجوده دیوان د کابل چاپ نسخې او "ادبي ټولنې" د لائبریرۍ د قلمي نسخې د کلماتو عکس دے. د کابل چاپ نسخه اګرکه ډیره نیکمرغیا لري خو دا نیمګړتیا ما د پورته ذکر شوې نسخې نه پوره کړه.

د دوست محمد خان کامل مومند احسان مند یم چه د کابل چاپ نسخه ئې د ضرورت تر وخته د را بخښلو نه علاوه ئې د کاظم خان شیدا په دیباچه کښې مفیدې مشورې هم راکړې.

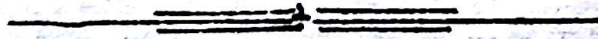
په آخر کښې د خپل شاګرد ښاغلي جهانګیر خان شکریه ادا کوم. چه د پروف

کتلو ناکام نے راسره اوکړو۔

یادداشت

دَ دیوان دَ نص نه یو غزل اَؤ یوه رباعي کاتب نه دَ کتابت په وَخت سهوًا پاتے شوي وو۔ چه دَ ضمیمے په شکل په ص۲۶۲ اولیکلے شول۔

م۔خ

کاظم خان شیدا

اؤ

دَهغهٔ فن

دَ خټک قبیلې دَ جدّ لقمانؒ په دولسمٔ پشت کښې یو سړے دَ کوهاټ دَ ټیرئ تحصیل دَ کر بوغه کلی نه دَ خپلو مشرانو سره دَ زړهٔ بداوی په وجه راپورته شو اؤ دَ سونالے په غرونو کښې دَ بے سروسامانئ په حالت کښې میشته شو. دا ملک اکوړے وو. ملک اکوړے یا ملک اکوتری ختک وو. خپل نصیب په دغه علاقه ډیر زر مشهور کړو دَ هجری کال یولس کم یو زر کلونه تیر شوی وو. دا هغه زمانه وه چه اکبر باچا دَ مرزا حکیم په تعاقب کښې دَ اباسین اؤ نیلاب تر غرونو رارسید لے وو. دَ سرکاری لارے دَ حفاظت په حقله دَ پښتنو ملکانو سره دَ صلاح مشورے نه پس باچا ته معلومه شوه چه دغه وخت دد غه کار دَ پاره هم ملک اکوړے یو دا سے سړے دے. چه دغه فرض به په ښهٔ شان سره تر سره کړی. چنانچه باچا دَ هغهٔ ملاقات اوکړه اؤ ملک اکوړی نے دَ خدمت گذارئ لوظ اوکړو. دَ خیرآباد نه تر نوښهره علاقه دَ ملک اکوړی جاگیر شو. دَ محصول دَ وصولئ اختیار اؤ دَ باچاهی لارے دَ ژغورنے ذمه واری ورا و سپارلے شوه. په دغه آوان کښې دَ لنډی کاسین په غاړه دَ ملک اکوړی په نوم

دَ هغه تاریخی کلی کته هم کیښنودے شوه چه نن دَ اکوړی په نوم یادیږی. هم دَ غه کلی هغه ادبی اؤ سیاسی شخصیتونه پیدا کړل چه پښتو نخوا به پرے تل ویاړ یږی.

دَ ملک اکوړی دَ مرګ نه پس دَ هغهٔ ځوئے یحیٰ خان بیا دَ هغهٔ ځوئے شهباز خان اؤ بیا دَ شهباز خان ځوئے خوشحال خان خټک وار په وار دَ مشرتابه پتکی اوتړل.

خوشحال خان خټک دَ وختی تقاضو پیش نظر یو خوا دَ ژبے اؤ ادب دَ بقا دَ پاره قلم پورته کړو اؤ بل خوا ئے قوم ته دَ ازادئ پیغام سره دَ خپل ظلم خلاف توره آخستا نیله دَ عمل ډګر ته دَ نبوړنے سره ئے پښتنو ته خپل منزل په ګوته کړو. اؤ نه صرف منزل ئے په ګوته کړو. بلکه دد غه مقدس مرام دَ عملی کولو په جد وجهد کښې دغه یکتائے روزګار دَ خپل سر اؤ وینے قربانی هم ورکړه.

خو نن شاعر کاظم خان شیدا هم دد غه نابغه هستئ کړوسے، دَ پښتو دَ نومیالی شاعر اؤ جری انسان اشرف خان هجری لمسے اؤ نامتو مؤرخ افضل خان خټک ځوئے دے. دَ کال ۱۱۱۴ھ مطابق ۱۷۰۲ء خوا وشا په خپل کلی اکوړی کښې پیدا شو دَ ماشوموالی نه تر زلمیتوبه حالات ئے په تیاره کښې دی. البته دَ پلار دَ مرګ نه پس کوم وخت چه دَ کاظم خان شیدا مشر ورور اسد الله خان دَ مشرئ پټکے په سر کړو اؤ خپل اقتدار دَ قیام او استحکام دَ پاره ئے حیلے روښے اؤ نورو خپلوانو ته کوم نا شونی حالات پیدا کړل کاظم خان شیدا په هغے خوښ نه وو. ځکه چه احتیاجا دَ خپلے پرنخ جائیداد نه هم دستبردار شو. مشهور مستشرق بنا غلے میجر راورټی سیلکشن فرام دی پوئټری آف دی افغانز کښے لیکی:

" اسد الله خان په پلار دَ نورو ورونړو دَ کاظم خان شیدا نه زیات مائل وو. اؤ کوم وخت چه دَ هغهٔ (کاظم خان شیدا) په بدګمانئ پوهه شو. نو دَ هغهٔ دَ ژړهٔ

د هر قسم د شکونو او شبهاتو د لرې کولو هر ممکن کوشش اوکړو. عین تور دے چه د هغه د لنډے د پاره د هغه اضافي ملکیت بخښلو سره د ټوله لور لے هم ورته کوږدن کړه وي سره دوے هر څه هر کله چه کاظم خان د خوشحال خان د خاندان او لمسو زیون حال د خپل پلار دلاسه لیدلے وه. نو ځکه د اسدالله خان د طرف د مدعا تو بخښلي د هغه شکونه نو هم سیوا کړل. اے یوه ورځ هغه پټ په پټه د وطن نه اووتو. د ځینو خیال دے چه د کاظم خان خپله چنځله خوښه نه وه. او د دے خبرے ذکر هغه خپل ورعذ سره هم کړے وو. ولے اسدالله خان د هغه یو هم وانه وریدو. او د خپلے قبیلے د رسم او رواج مطابق ئے د هغه د کوږدنے اعلان اوکړو.

د اردو یو نامورے ادیب او شاعر امیر مینائي د تذکره انتخاب یادګار په دوهم جلد کښے هم په دغه حقله لیکي . -

"او دریدلي شوکاد دا چه هغه د کاظم خان شیدا) د یوے د ختر صغیره پرورش کړے وو. چه کوم وخت هغه عاقله او بالغه شوه. نو د خلقو خیال وو چه دغه د ئے په نکاح واخلي. خو هغه داخبره خوښه نکړه. د هغه د دولتمند نیت پیش نظر د هغه جیني هم دا ریعنا د نکاح کولو) خیال وو. یوه ورځ په دول سنګار جوړه شوے تنهایئ کښے هغه له راغله. هغه ئے هم په مطلب اورسید و. زړے خپله کنه د شمع بلے بے ته یعنے او څه د ختائے چه کوته او سوه نو ند ئے لاس رانبکو او چه هغ ورته ترس اوکړو چه څه چل دے ؟ نو اوئے فرمائیل چه ما د دے امتحان د پاره په شمع لاس ایښے وو. چه نه اوګورم چه نه د اور نه ځلے شم او که نه. زه ئے متحمل نه شوم . او چه د دغه اور تاؤ ما ورته نه ځلے شو. نو د دوزخ اور چه د دینه ډیر زیات سخت دے . زه به ئے څنګه اودنځلے شم. هم په هغه ورځ ئے د هغه نکاح د یو صالح سړی سره اوکړو"

واقعات هر څه چه وي خو کاظم خان شیدا خپل کور کلے پریښود. خپلوانو او

خصوصاً د خپل ورور اسدالله خان نه ډیر په زړه درد مند وه. او هم د دغه زړګیاو د دا په حقله هغه پخپل دیوان کښے ځائے په ځائے ډیر داسے اشعار ویلي دي. چه د خپلوانی او ورورولۍ نه د هغه په خفګان او ناخوښئ ګواهي لري لکه سه

د دریاب له سره جوشنا د حباب او زړه چوی — شیدا قطع د امید بو ید له خپلو

شیدا لځه کړے دروے د یختا رشته دارشا . د سوزن زخم په زړه د هر انځور رہے

د اسدالله خان د لاسه ورک شیدا پخپل یو حسب حال شعر کښے وائي سه

د اشفاق طمع به څه کړے له اخوانه . نتیجه ئے ورکیده دی له کنعانه

د پښتو نخواه یوسف د پښتو نخوا له کنعانه په وتلو مجبور کړے شو. د کشمیر په درسګاهونو کښے د علم د زلیخے په لټون شو. څه موده ئے په دغه تکل کښے ولته وا ټوله د علم په چینه د تندے سړولو نه پس سرهند شریف (رقطبی هندوستان) ته لاړ ولته هم ډیره موده پاتے نه شو. او آخر رامپور ته لاړ. دغه ورځو کښے د ریاست رامپور حکمران نواب محمد فیض الله خان وو. نواب محمد فیض الله خان پخپله هم پښتون وو او نور هم دغه موده کښے ډیر پښتانه ولته آباد وو. کاظم خان شیدا هم ولته خوښ شو. نواب محمد فیض الله خان به ئے ډیر قدر کولو. په درنه به ئے ورته کتل کاظم خان شیدا هم د نواب نه خوشحاله وو. په یوزر روپئ ماهانه ئے د نواب سره ملازمت اختیار کړو.

پته بیا هم اسدالله خان د هغه د راوستلو کوشش اوکړو. خپلوان او دوستان به ئے ورپسے لیږل را لیږل. ولے شیدا د هیڅ اونه منل. څه موده پس خو یو اتفاق داسے هم شوے وو. چه کاظم خان شیدا خپلو هندي رفقاو سره د سیل او تفریح په غرض تر حسن ابدال راغلے وه . او چه خپلوان ئے خبر شول نو ورپسے ور غلل او کله هر څو مره کلکه ئے د تللو منتونه ئے ورته اوکړل. خو شیدا ونه منل.

دکاظم خان شیدا د وطن نه تلل، د اسد الله خان هغه پسه د دراوستو وپاره سری لیږل. ترحن ابداله راتلل او په کلیا ښینه نه کول. ددے هرڅه نه دا سے معلومیږی چه کاظم خان شیدا په خپل ورور بدګمانه وو. د افضل خان دلاسری، عبدالقادرخان خټک، څنو نورو رونړو او خپلوانو انجام د هغهٔ د ورانده وهٔ. نو ځکه هغهٔ پخپل ورور اعتبار نهٔ کولو. او سره د هغهٔ د کوششونو کومه مرغئ چه د هغهٔ د لاسه وتے وه د هغهٔ لاس ته رانغله.

کاظم خان شیدا په سرهند شریف کښے د نقشبندئے طریقے د پیر غلام معصوم مُرید وو. او د صوفیانه عقائدو په پیروئ کښے د عرفان په میوست وو. د نقشبندیه سلسلے په قصیده کښے د خپل پیر ذکر داسے کوی.

سه

پیره شاه د ولایت غلام معصوم دے — مقتدا د زمانے قطب الرجال
په یو منقبت کښے دا رنګ ستائی

سه

لکه نمر په جهان سلوم دے — نما پیر غلام معصومؒ دے
عجب شاه د ولایت دے — بلکه ماه د هدایت دے
په مثال شسته دامان وو — له غباره په امان وو
هسے لار شوه له خاکدانه — لکه غشے له میدانه
تمام نور لکه آفتاب وو — غوث او قطب د اقطاب وو
د تشبیه له دامه خلاص وو — د تنزیه په طرز خاص وو
په عروج د خیال ممتاز وو — د نزول په حال ممتاز وو
تر قدم ئے آسمان تخت وو — مشاهده د ذات بهجت وو
شریعت ئے بارګاه کښے — طریقت ئے په نګاه کښے

کاظم خان شیدا اګرکهٔ په فارسئ بنهٔ عبور لرلو. د هغهٔ د ذهن شاله

بنیرازی د فارسی شاعرئ د پاره هم دومره موزونه وه لکه چه د پښتو شاعرئ د پاره وه. ولے خپلے ژبے او وطن سره د مینے محبت او خاندانی روایاتو د ډیر زیات وپاره ئے په پښتو کښے د شعر وادب د یو داسے ګلستان بنا اوکړه چه هم حسین دے او هم رنګین. هغه داسے معلومیږی چه څهٔ خود پښتو بے قدرئ او څهٔ هغه وخت د پښتو بدنظمئ او بے نظامئ شکایت څهٔ قدرے مایوسه کړے وو. ځکه خو ئے ویلی دی. چه

سه

تر وقوع د واقع علاج سابق وی — ننګ نهٔ کا اوس څا پښیمانی
په تدوین د خپل زبان ځکه نادم یم — چه اونهٔ شوه په عمل ګل افشانی

دغه کل انشائ نه د هغه مطلب فارسی شاعری ده. داسے معلومیږی لکه چه دروستو هغه په دے خبره پښیمان وو. چه هغهٔ ولے په فارسئ کښے شاعری اونکړه. ځکه خو هغهٔ د خپل فارسی شاعرانه صلاحیت او استطاعت پخپله وائی.

سه

د مراث په شان ئے کا صفا د طبع — هر لفس پخپل مضمون کښے حیران ده
مستعد یم د فارسئ په قیل وقال کښے — په دغه لسان وی دا نکته رانی
سلاست به وو معلوم څما د طبع — په هر ځائے به ګڼا شعر خوانی

خودا نهٔ چه ګنی کاظم خان شیدا هډو په فارسئ کښے شاعری کړے نهٔ ده. نواب علی محمدخان او خان احمد د مرګ په تاریخونو ئے قطعے په فارسئ کښے د موزون کولونه علاوه نور اشعار هم ویلی دی. خو افسوس دے چه د کاظم خان شیدا

له لبش نا ے شور از ګفتګو با انجمن سازے — به مستان می رسد از پرده یا قوت آوازے
بسکه از شد خویش رفتن ګرمی جولان ما — آتشے افتد چو برق از دامنم در جان ما
پشت پائے می زند هر شعبهٔ شخشی ! — کس تبر ساز داغ بے سر وسامان ما

دَ فارسي نور کلام په لاس رانغلو.

کاظم خان شيدا لکه خټک چه هغهٔ پخپله مقدمه کښې ليکلي دي. دَ خوکنو دَ ميان عمر صاحب دَ کورنۍ محمدي صاحبزاده رحمه پخپله هم دَ پښتو يوُ ښهٔ شاعر دَ په زياتي خپل دَ ديوانا په بومبي هُل په کال ١١٨١ هـ کښې مرتب کړو. او ميان محمدي ته ئې اوليږلو.

نموړي شاعران دَ څنو لرغونو پښتنو شاعرانو دَ شاعرانه عظمت هم قائل وو دغه شاعران په دغه الفاظو ستائي ــه

چه په نزد دَ خرد خاص دي   په دا فن کښې څو اشخاص دي

ديرڅو نږ دَ خاندان[٢] دي   چه خوش گوئي وهمه دانا دي

سنبهٔ کلام لري حاصل هم   يوُ مرزا، دولت، واصل هم

مرتب ئې لوئې ديوان شهٔ   چه قلم په لاس دَ خانَ شهٔ

مستند دَ درست افغان شول   تصانيف ئې فراوان شول

لطافت واشارات هم   سلاست وعبارات هُم

بلکه خود همه داني هم   دير دقت دَ معاني هُم

په اقلام کښې ئې اهره   په کلام کښې ئې ظاهره

طريقه ئې کړه. ا نه   سليقه ئې کړه عيا نه

بل اُستاد دذے کوره دے   خانَ ممتاز دَ تمام روه دے

---

[١] دا دغه ديوان قلمي نسخه روستو بيا ميس راورتي ته لاهور کښې په لاس ورغلهٔ ؟؟

[٢] اشرف خان هجري، عبدالقادر خان خټک، سکندر خان خټک، صدر خان خټک وغيره ته اشاره ده ؟؟

دَ رحمان بابا او حميد بابا شاعرانه همه گيري او شان دا سے بيانوي.

په دا قام په دا کړوه کښې   په ديار دَ تمام روه کښې

دوئيم ځائې ئې پيښور دے   يوُ په سوا ئې زبان آور دے

يعني دوئي سحر حلال کړه   چه مومند[٢] وقيل قال کړهٔ

خوخپل يوُ شعر کښې په خوشحال بابا تنقيد کوي. او وائي. چه په ټولو پښتنو شاعرانو کښې که په شيدا څوک برتري يا فوقيت لري نو هغهٔ خانَ دے ولے هغه هم په ادبي لحاظ نه. بلکه دَ ادب او تعظيم په لحاظ ــه

دَ آدب په مقتضي دَ خان شرف دے   دَ افغان دَ شعراء په شيدا باندے

کاظم خان شيدا دَ رحمان بابا دَ دريو مختلفو غزلونو په تضمين دوه مسدسه هم ليکلي دي دَ عبدالقادر خان خټک دَ يوُ غزل په تضمين ئې يوُ مخمس ويلے دے. دغه نه علاوه په يوُ مسدس کښې ئې دَ رحمان بابا، خوشحال بابا او پرته دَ عبدالقادر خان خټک نه دَ يوُ څو نورو لرغونو پښتنو شاعرانو دَ غزلو شعرونه هم راځائې کړي دي خو تاسف دے چه دَ شاعران نامعلوم نکړے شول.

زموږ شاعر دَ فارسي څينے شاعران لکه عبدالقادر بيدل، صائب، شوکت بخاري، محمد طاهر غني کشميري، ملا قاسم ديوانه، او طالب آملي هم ستائيلي دي. دا سے ښکاري لکه چه دوئي نه هم دير متأثر وو.

نماسره دَ قلمي نسخې په حاشيه دَ کاظم خان شيدا دَ وفات تاريخ په يوه قطعه کښې دا شان بيان کړے شوے دے. ــه

دَ کباب څومندي ئې کون ومکان تريخ شهٔ   دَ شيدا په آشيانه کښې جهان تريخ شهٔ

---

[١] رحمان بابا ؟؟ [٢] مطلب رحمان بابا او حميد بابا دے ؟؟

ورست بدن لے مویازرهادے په سینه کښے تبینظیرهم دکاظم د مرګ تاریخ شو ۱۱۹۲ھ
خو د ۱۲۶۶ ے پورے چه دانسخه دکاظم شیدا دمرګ نه پس لیکلے شوے ده. ولے دا
معلومه نه شوه. چه د شاعر دمرګ دا قطعه چا ویلے ده.

ویلے شی چه کاظم خان شیدا یو حسین سړے وو. د ظاهری حسن او ښائست سره
د سیرت سره هم خدائے پاک وربخښلے وو دغه شان په ظاهری او معنوی دواړو
صورتونو کښے هغه ښکلا بلکه هغه آئینه وه چه په دواړه طرفه کوری. د کاظم خان شیدا
د صورت او سیرت حسن وو. چه نن پخپل آب و تاب د هغه شاعرئ په آئینه کښے جلوه کړی
یو زاهد، عابد، متشرع انسان وو. باوقاره او خوددار شخصیت وو. په انسانی صفاتو
ځان په فضل وکمال آراسته او هغه مند یو بر سیرو خزانه وه. سخن فهم او سخندان
وو. خوش ګفتار او خوش کردار وو. لنډه دا چه تر ډیره حده یو کامل شخصیت او بکمال
هستی وه. خو دومره هرڅه سره پخپله مذهبی نظریه کښے، په ته دخپلو نورو همه ګیرو
اوصافو د هغه نظریاتی وسعت دومره عام نه شی کیدے لکه چه د هغه د نورو اوصافو
خاصه ده.

شاعری

کاظم خان شیدا چه پخپله شاعرئ کښے د مینے محبت او ترونډ کوم عکاسی کړیده
او د حسن عشق کوم کیفیات ئے چه بیان کړی دی، د حیات او کائنات د کومو کشالو د
بیان سره ئے چه د تخیل کوم پرواز کړے دے. هغه خبره خو دا ده چه دغه فن کښے هغه
پخپله خپل مثال دے. او که یو حمید بابا ترے لرے کړو نو بیا خو خبره نوره هم واضحه
شی. او که حمید بابا د کاظم خان شیدا نه وړاندے تیر شوے دے. نو ځکه موږ دا
ویلے شو چه پښتو کښے د کاظم خان شیدا غوندے شاعری د هغه نه وړاندے نه شوے ده
د نازک خیالئ او رنګینئ په شاعرانه فن کښے کاظم خان شیدا د حمید بابا نه د وړاندے

نه دے لو شاید چه ورو ستو هم نه وی.

د پښتو شاعرئ د فنی تصویر په ښائسته کولو کښے یو خو مرزا خان انصاری
خوشحال خان خټک، رحمان بابا او حمید بابا د خپلو فنکارانه صلاحیتونو مظاهره کړے ده
کامل خان اشنغری، مرزا خان، کامګار خان خټک، بیدل اشنغری او خصوصاً حمید بابا
ئے حسن ته جلت، نزاکت، دلکشی او رنګینی ورکړه. لو کاظم خان شیدا د دغه
فنی تصویر جدت، نزاکت، دلکشی او رنګینئ ته هغه تابانی او ځلا ورکړه چه د
پښتو دروخو کښے د ایرانی شعر سینګی نه هم ورپه اخوا کړه. که فارسی دان د حمید بابا
شاعرئ ته ګته په ګډه حیران دی. نو باید چه د کاظم خان شیدا شاعرئ ته د حیرت
آئینه شی.

د کاظم خان شیدا د شاعرئ رنګ محل د هغه په رنګین بیانئ او د هغه د
شاعرانه عظمت نخښه محل د هغه د بیان په نزاکت او آدا په لطافت بنا دے. د هغه
شاعرانه جهان د شفقی رنګونو، کهکشان او سپوږمئ د انعکاس هغه امتزاج دے
چه په شاعرانه جهت کښے لکه د خیالی فانوس هر سخندان او د ذوق خاوند ئے حیران
کړے دے. د هغه شاعری د ادب په قلمرو کښے د شاعرانه کمال د تمکنت او سنجیدګئ
په اور اک دماغ په تیرو د دنیا فنا ئی او ضو فشانئ هغه نند اره ده چه رنګینی
او تابانئ ئے د لفظ حدونو او وسعتونو وتلے ده. د یا قوتی پردے هغه ساز دے
چه د فن ترکه ئے په نغما نه مرینی.

د خپلے رنګینے شاعرئ په حقله هغه واضح لری که اودا ئی - چه
رنګینی ئے د اشعار، ترجنا زیب کا | د شیدا دیوان به لاس داخلی خوانه
د شیدا رنګین اشعار د ګل غنچه دے | په اصلاح ئے کړو تازه، دهقان پیر کا
همیشه بهے بهار په باغ و دماغ وی | که رنګین شعر ے یوسی تر سکرا مه
شیدا د استوه رنګین اشعار له هغه | ستا د رائے سره آشنا د سرائے یاران دی
د سطور په توره شپه وایه مشعل دے | د [illegible] رنګین مضمون په دیوان خته کا

زۀ چه بند لکه غنچه رنګین مضمون کړم
شیدا اخم کړم دخاطر لاندې په وینو

کاظم خان شیدا په جدت طرازیو او رنګین بیانیو کښې د ثبت، خیالاتو، ترکیبو، تشبیهاتو، استعارو، کنایو او محاکاتو هغه توږلې خبیثې راجمع کړې دي. کوم چه د شاعرانه حسن اضافي صفتونه یا شاعرانه لوازم ګڼړلے شي. د شیدا د کلام عمل مجموعي طور د الفاظو هغه باریک او رنګین جال دے چه د نزاکتونو جهان د عنقا او هما د خلاصو د پاره پکښې د تند بیږ، فکر او ذهني کاوش د ډیرو پیچیدګو او کږلیچونو نه تیر شوے دی. یوه نازکه او رنګینه تمنا ده. چه د شاعرانه لطافت د خوشبو د حصول د پاره هدیه د سحر کباد په رفتار رګښې هم د مناسب کمی او ډیر احتیاط ضرورت دے. د زړه د شرابو د نشه هغه نشه ده چه هر ساقي ئے متحمل کیدلے نۀ شي. یا په نورو الفاظو کښې د شیدا دیوان د ادبي فنپارو هغه کهکشان ده چه د پښتو ادب د حسن سرۀ ئے نور هم زیات کړۀ. او د حمید بابا په نوي اسلوب ئے قابل یاد اضافه اوکړه —— هغۀ د شاعرۍ په پرده ګډ داسې تصویر کښلی او کړې چه رنګین هم دے او حسینه هم، دلکش هم دے او معنیه هم، د عشق و محبت، حقیقت او مجاز اثر او منع میلي په داسې انداز بیان کړے چه په ترڅ کې پښتنې تهذیب، تمدن او معاشرت د خد وخال [illegible] د قبیلوي روایاتو مخصوص حیثیت هم نمایانه دا حقیقت دے چه د پښتو شاعرۍ د کوم رنګ محل بنا چه د شیدا نه وړاندې حمید بابا کړے وه شیدا ئے په حیثیت د یوښه معمار د تکمیل د پاره ډیره کوشش اوکړو. د ذهني کاوش او خپل زړۀ چاودون هغه رنګینۍ ته [illegible]. کومه چه د پښتون د شاعرۍ د محبوبې اضافي حسن پېژنی. دغه شان د هغۀ شاعرانه مضمون عام پوهنې شوے حقیقت دے. د تصویر د خطونو دلکشي او مناسبت، د رنګونو امتزاج دغسې مثل حسن او مواد انتخاب د شیدا د مصورانه عظمت ښکاره دلیل دے.

ویلے شي چه د کاظم خان شیدا دیوان د خوبونو او خیالونو جزیره ده او د غزلو د شرابو پیمانه ده. چه لوستونکے ئے په رنګینۍ، کیف، نشو او مستۍ کښې داسې

ورک شي چه نۀ د ځانه خبر وي او نۀ د جهانه. او زۀ خو به دا هم اووایم چه د شیدا د دیوان هر غزل او هر شعر د آدم خان د رباب هغه تارونه دي چه د زخمې په مضراب د چیړلو نه پس هر سړے آدم او د هر خواهش به درخو شي. چه د محبت په لامحدوده فضا او د بے هوشۍ په عالم کښې د خپل مقصود په تلاش داسې محوه شي؟ خپل جسماني حقیقت ئے هم له نظره اوځي. او د هغۀ د شعر په رنګینو او موسیقۍ کښې داسې تحلیل شي چه د رنګینو او سازونو د نغمو امتزاج د نکلاؤنه سیوا بل هیڅ څۀ نۀ وینی.

لکه چه وړاندې د شیدا د رنګین کلامۍ په حقله ویلے شوي دي نو دلته چه د هغۀ د شاعرانه پُر بهاره چمن د اشعارو یوه وړه غونډۍ ګلدسته چه د شاعر د شعري رنګینو امتزاجي عکس د لوستونکو شعري ذوق چیچلو رنګینو رنګ کړي، پیش کړم. وائي

بے خبره نو سبهار د حنا بولي —— ستا په لاس کښې تازه ګل د حنا آب شو

ستا ګلګون تا میدان ګلګلزار کړه —— لکه آبر د سبهار کړو د جولان هم

ورحنسار وته د بویه رنګینۍ هم —— یاسمن کوي د ګل همنشیني هم

په شفق ئے د حنا آتش زنی کړه —— هغه شوخ لکه آفتاب نګارین چنګ وو

په ګلګون سرشک ئے رنګ لکه غنچه کړه —— هله چیر شوم د کریوان د دریدن ته

خپل میدان ئے کوا دست کړۀ شیدا کوۀ —— د حنا عالم پرے قتل شۀ بے جنګ

سبز خط وهیے ګرد په یاقوت راغے —— لکه جام د زمرد ستا په لب راشي

ستا د خط سبزه، حلقه د تور زلفو —— نه شینا طوطي په لومه مبتلا شي

د حنا د رنګ په طور سلامتا وي —— که دلاندے د ګل برګ تر نازک پاشي

پریشانه کا غنچه د تور و زلفو —— هر نسیم ئے په سپینې مخ بانډې سحر شي

په کفن کښې به خندان لکه غنچه شم —— که صبا غوندے ئے لاشے تر مل فند

د رنګینۍ سره سره نازک خیالي د کاظم خان شیدا د کلام یوه بله اهم خاصه

ده. په دغه حقله وائی

ذ شانے په دود پیدا کا رسا فکر ـــــ باریکی لری څما دَ اشعار ز لفے
کړه ئے وانکه کړه دَ تور وز لفی ـــــ باریکی لری تمام دیوان زما
نکه زلفے په بیاض نازک مضمون بندوم ـــــ زهٔ شیدا چه چرے ساز مشکین قلم کړم
نازکی دَ یار دَ طبع کړه منظور مه ـــــ اے شیدا نازک خیال راشه کنبینه
باریک ترموٴ دے دَ شیدا شعر ـــــ هله ئے لوله که موشگاف ئے

خو دَ نازک خیالی سره سره دَ هغهٔ په کلام کښے چه کوم تکلف اوٗ مشکل پسندی
ده. هغه یوٗ معمولی اوٗ ساده مضمون دَ اشعارو اوٗ کنایو په پردو کښے داسے رانغاړی
چه حقیقت اوٗ معنی ته رسیدل مشکل شی. شیدا پخپله هم دا منی اوٗ وائی
په دقت کښے ئے کړه غور سخندانه ـــــ دَ شیدا کلام محل دَ تأمل دے
بیا وائی
بے سوختنے مُردن دے، لکه شمع ـــــ دَ شیدا طور، یو څهٔ مشکل پسند دے

اوٗ کله کله خو هم دغه ساده اوٗ آسان مضمون زمونږ شاعر دَ لفظی رنگینو په
سحر کښے داسے ملګیر کړی چه پښتو په صیدل هم یوٗ نهٔ حل کیدو وړکے مسئله شی
لکه

په چشمه دَ آفتاب، آب واخست ستا تورے ـــــ چه لوینی لکه برق له زخمه سر پکه
ته په طالب دندان آئینه ګرځے ـــــ که مراد لعل وکه هروی له جوهره
په هغو کوهر آب له بحره کوئے کړی ـــــ تش جولان کا په میدان دَ سیل درخه
کلا دَ یار په صورت یارشی څهٔ عجب دی ـــــ ومثال ته ئے نظر کړه روز و شب دی
دَ جهان له کرم نه دستا وجود ته ـــــ لکه شمع نامه او سپارم دَ ادر ته

خو سره د دے هرڅهٔ نما په خیال دَ شیدا په کلام کښے نسبتاً داسے کم اشعار
جوړی چه دَ شاعر په قول دَ تأمل محل دی اوٗ خاص طور هغه ئے دَ عامو اشعارو تر معنو پورے رسیدل او دَ توشی په برخه نصیب شی
دَ شعر اوٗ هغو په لاره دَ کاظم خان شیدا دَ تکلف اوٗ مشکل پسندی دَ معنوی مقصد دَ حاصلو په لاره کښے

دوه ګرانه مرحله ضرور ده. بهرحال دَ نازک خیالئ یوٗ څو واضحه اشعار ئے په
دے غرض دلته نیکل پکار دی. چه په حقیقت دَ یوٗ نازک خیاله اوٗ لطیف بیانه شاعر
دَ شیدا اوٗ عظمت اندازه ترینه اوٗ لګولے شی

مشاطه که دِ شانه په کم کیږدی ـــــ اعتراض ئے په خطا مکړه دلبره
کشه اوٗ فتان لکه پروین کښے حیران څی ـــــ ستا له بزمه روان شوی څو مدهوشه
ما لباس ورپسے رنګ دَ ګل په شان کړے ـــــ لکه بوئی هسے ئے اوروت له آغوشه
راشه کوره دَ کاکل سیه مستئ ته ـــــ یوٗ قدم په لاره تلے نهٔ شی بے دوشه
په بستر دَ ګل قرار نهٔ کا بے یاره ـــــ دَ صبا په دود شیدا دِ تا آرخونه
چه ګلدام دَ هغهٔ زلفو دامن ګیر شهٔ ـــــ هر صبا لکه ګرد باد بیکښے اسیر شهٔ
چه کاکل ئے آشفته دَ سحر باد کړهٔ ـــــ دَ شیدا په شب بخیر کښے تکرار دے
دَ دانے په عوض، ګل لری په دام کښے ـــــ په رخسارئے تورے زلفے سنبل ګیرے
څیٔ په بیعه دَ اوبو له ورځے آب به ـــــ هرګز نشته دَ ګوهر شناسا دلته
تلے په لاره نهٔ شم دَ لاله سا ریکئی ـــــ دَ شانے په شان که جمع هغه دپا کړم
څهٔ ادا لرے په چشم سرمه ګینی کښے ـــــ چه غوغا شوه په زبان اوٗ په زمین کښے
په خلاف دَ خپل تاثیر سرمه سائی شوه ـــــ چه دَ سترګو ئے لا زیاته ګویائی شوه
بیائے کښینبی سرمه سنګ په آستانه کښے ـــــ هیڅ طاقت دَ فریاد نهٔ لرے مظلومه

کاظم خان شیدا خپل جدت بیان په ته دَ فرسوده اوٗ پائمال خیالاتو په
نوی انداز کښے دَ بیانولو، دَ خپل امتیازی شان برقرارتیا هغه دَ جدید خیالاتو
اوٗ تصوراتو په لټه کو لوهم مجبور کړے وو. اوٗ هم دغه وجه ده چه په پښتو
شاعرئ کښے کاظم خان شیدا ئن پخپله دَ امتیاز نشان دے. هغه اکثر دَ عامیانه خیالاتو
دَ بیان اوٗ تردیره روزمره نه تر وسه وسه ډډه کړے ده. دغه خان جدت
بیان هغه دَ نوؤ تشبیهاتو، استعارو، ترکیبونو اوٗ کنایو پرستان ته راولی اوٗ دلته
دَ هغهٔ رسا فکر اوٗ طبیعت غزه دَ نو هغه نسا فشانی اوکړه چه دَ شاعرئ بدرنګ جاله

درته کوته په خله شوه. د پښتو شاعرئ دغه لفظي صنعت ګړ د پښتو شاعرئ په هغه اُفق فردوس لیدلے شي. چرته چه پرته د حسینې عکاسئ نه د جدّت، تشبیهاتو، کنایو، استعارو، لفظي ترکیبونو، لفظي رعایاتو، تلمیحاتو، محاورو تخیل، شاعرانه بلاغت، او معنی آفرینئ حسن د شاعر په شاعرانه چمن یو ابدي سپرلے خور کړے دے. لکه

عکاسي

شیدا عکس د نوګل په آب کښې لید شي ____ که اغوستے دي ګلفام، جامے مهینې

احاط د نوي خط د سبکلیه مخه ____ که په خله کړه اژدهاما و نخشبه؛

ته به وائے چه غنچه په نوراغله ____ لبی له خوابه چه غزېږي عاکل اند امه

د آفتاب پنجه، حرت په نور مغلوب کا ____ چه شوخئ ئې شي په لاس د حینا کمه

جدت

ستاشرګان هسے لیده شي په چشمانو ____ لکه اونګئ ناوک په آهوانو !!!

په تحریر ئې صرف د سترګو روښنائي ده ____ چه مصرعه ئې د آبروشوه محرره

معطل په عارضه د شام غریب دے ____ که ئې زړه په حلقه بند شو د کاکلو؛

لکه مره باتئ د شمع په محفل کښې ____ خود په خود پخپل ماتم کښې سیاه پوش یم

توکل ئې نرمي ورکه کړه په بیم کښې ____ شیدا! آب هسے په خله کښې د شمشیر یم

په ګنداز کښې ئې درست ځان یوه قطره کړه ____ چه شبنم غوندې له ګله هم آغوش یم

څه علاج او کړم د رنځ روغه عالمه! ____ وړنی ما لکه شعله آب حیوان هم

تشبیهه

د بلبل خاطر مائیل په رنګین دے ____ که په جام راغله مینا، باده ریختن ته

سیاهي ئې د چشمانو په شوخئ کښې ____ د غزال سایه پرته په سپین میدان ده

د چشمانو ته ئې خم دواړه آبروئ ____ صیادان د غزالانو کا بنکا رد نه

سیاهي ئې لکه دود د سوزان اورشي ____ په خمار کښې چه ئې ګله چشمان سره دي

دواړه زلفې دې په اور د رخسار سېنه شوې ____ اوس په صیاد، د ختنه زړونو بیان دے

په سنبره کښې ئې د خط و لب جلوه ده ____ که موج نور دي د لبو په مینا کښې!

کنایه

اعتراف په اعجاز اوکړه د پاکانو ____ په آستین کښې د ګرداب ید بیضا دے

څه عالم درته ولاړ دے، نګاه لکړے ____ لکه د صبح د تصویرنا نه آفرینې!

لکه شاخ چه په افراط د ګلو خم شي ____ حمیده له خپل عذاره سره ورے زلفې

په ځانه کښې تواضع لکه کمان کړه ____ خونریز عاکوه که مرد ئې په میدان کښې

استعاره

شب ماج به ئې مهتاب کاستا د زلفو ____ د آفتاب پنجه که ځان د عاج شانه کا

د غنچې د رباط دروپه واکیده ده ____ قافله د رنګ و بو درومي صبا شه

چه سرور په مستعار کا، شیدا داؤ ده ____ د دهقان په دانه رقص آسیا کا

ستا د زلفو په لوړ زړونه خرام کاندي ____ که د روم قافله درومي هندوستان ته

لفظي ترکیبونه

د صبا په سعي ګل د مانګې څه شي ____ کله جوړ د ترش جبین د شګفتن ته

سرے هسے په صحبت د تنازعو دو ____ چه هرګز ورته زلفې بیا له داره

په کثرت ئې د شستنا کله ځان سپین کړه ____ لکه سترګې چرے خلاص نه یم له تورو

لفظي رعایات

چه سیاه ئې شانه دارد بخت کیسو شي ____ هغه تل ګرځي شیدا په پریشانئ کښې

د ګرداب په شان ئې ترآستین په او بنکو ____ کله خشک په تمام عمر کښې یو دننګ څه

پریشانه ئې شوه جمع لکه شمع ____ چه په حال ئې توجه رونړ سیاه کړه

د غنچې سره تل غم د صبا بوسه ____ مالید لي دي د پر جمع پریشان هم

د شبنم دانه که تخم شي د ګلو

نره به سوے په دید ت نه شي د بلبلو

خ

تلمیح

دَتور شعلہ بہ آب دَ فوارہ شی — سور جوشی کۀ د رتہ یادہ دا ایّام کړے
نشتہ بوټی ستا دَ قمیص پہ در سبت جہا نکښے — خۀ امکان لری پہ مصر وپہ کنعان کښے
دَ صدا پہ شان لے بلہ صدا نشتہ — چہ بلا یاد پہ نسہ دَ فرہاد دَ بیستون کړم
زمانہ چہ شیدا خانے دَ ګدے مومی — څوک مندری دَ سلیمان پہ انګشتر کښے

محاورہ

تل پہ ستم دردمی اوبۀ دَ بالا دستو — چہ نظر پہ فوارہ یالے پہ داب کړم
دیغے سینے شوے دَ خلقو، لکہ او سپنے — خپل اُ خزا دی لہ جګرہ کوینان هم
اوس ګردش بویہ پہ کام دَ شیدا چرخہ — هرګز نۀ ګرځی آسیا دَ چالے دارہ

تخیّل

کۀ دبُل ژاتہ ضرور یکہ نامہ شی — پہ زبان دَ غیر خپل کلام آغاز کړم
لطافت دے دَ مزاج تر غنچے تنګ کا — پہ چمن کښے کۀ فریاد دی دَ بلبلو
دَ طینت خشکی صحبت کا بے ګرمئ — دانکتہ، سنګ و آتش کا میرهنہ
چہ تصویر پہ هریسان دَ شوخ وشنګ شۀ — لکہ برق هسے روان پہ هوا رنګ شۀ

بلاغت

اے پہ مصر دَ آسمان پہ شان خونریزہ — مۀ شہ توُرہ ستا دَ کین پہ فتنہ تیزہ
چہ عالم دَ تلوّن پہ هردم وینی — حیرانی دَ آئینے شوہ هم نفسہ

معنیٰ آفرینی

دَ غنچے دَ رباط قدر پہ واکیدۀ دے — قافلہ دَ رنګ وبو درومی صبا شۀ
تورنیمۀ لکہ قدم کیږدم پہ لار کښے — چہ ورځم دَ هغہ سبکئ تمسکنہ
دَ عاشق بہ لہ غمونو فراغت وی — لہ سختئ کۀ سنګ رها پہ روغ صوت دی

ایجاز هم دَ کاظم خان شیدا دَ شاعرئ یو اهم اړخ دے. دَ هغۀ پہ دیوان کښے ډیر داسے اشعار شتہ چہ پہ ځاځکی کښے دَ سالم سمندر اوُ یا پہ ذرہ کښے

ذ

دَ نمر دبندیز حیثیت لری. لکہ

ظرف تر شاہ ذتر ګدا لکہ سایہ دے — اُفتادہ لویہ فرتہ دہ پہ دُنیا کښے
شیدا کوہ بہ تمام آب لکہ دریاب شی — کۀ تفهیم دَ معنیٰ اوکا پہ صدا کښے
بلدی بہ دِ صفا اوکا جوهرہ — دَ فنا پہ لار کۀ چرے تګا پو کړے
سر ومال پہ ادا ورکړہ، بے تکرارہ — دا سودا، بازار دَ چون و دَ چند نۀ دے
دَ تحقیق ستر ګے بینا کړہ شیدا ګورہ — لوټے دفترے یو ریزہ دَ تور وسپین دے
چہ لہ ما پہ سخت ګوزی لکہ شعلہ شی — هر قدم ئے پہ خار تیز لکہ شعلہ ځی

دَ کاظم خان شیدا سرہ دَ خپل ورور بد سلوک اوُ جلا وطنئ ژوند دَ هغۀ پہ کلام کښے درد اوُ سوز هم پیدا کړے دے. درد اوُ سوز یا سوز اوُ ګداز چونکہ ذوقی اوُ وجدانی قوت لوم دے چہ دَ لوستونکو اوُ اوریدونکو پہ زړونو کښے هم هغہ دَ درد اوُ سوز اثر پیدا کوی. دَ کوم واقعہ بہنے چہ شاعر یا لیکونکے هغہ پہ شعرونو یا څرګرنبو لیکلو مجبور کړے وی. هم هغہ وجہ دہ. چہ دَ کاظم خان شیدا دَ ژوند الیے دَ هغۀ پہ کلام کښے حقیقی سوز اوُ ګداز پیدا کړو. چہ هر حساس طبیعت ئے دَ هغۀ پہ کلام کښے محسوس وی لکہ

بیکسی ئے دلاسے تہ خود را پاس — کۀ پہ دیر و نا دو کښینی زما غاړہ
دل تنګی کړم لکہ ګل، پہ خندا ورکہ — کۀ ئے باد دَ صبا بل پہ خوند اور کا
چادَ نقش پہ شانے هسک لہ خاورو نکما — پہ نادرئ دَ هر چا نسیم قدمونہ
پہ خاطرے لکہ ګرد چا نفشانی دہ — کۀ ئے باد دَ هغہ شوخ پہ دامان پریږدی
کۀ پہ اوښکو ئے سیراب کا لکہ ستر ګے — شیدا کلہ ګل دَ خپل ګلستان وینی
هیڅ علاجے لکہ مانۀ مینا نۀ شی — دَ شیدا پہ نسہ یوځۀ دَ غم پہ هار دے
پہ مزارے دَ ګیاہ نبا لوتہ ئے شوے — لاے نرہ پہ جوش دَ آہ وفغان پړے شے

التفات ے په احوال دَ خوارانو سیه … دَ مینا غونډی ے نیست په جګر خون دے
خپل ناکام په دیوانه شیدا د دنیا ئی … که دامن پهکانږ وړک لکه کهسار کړے

تصوّف

دَ شیدا شه وړاندے هم په عامه داخلی او خارجه شاعرئ کښے دَ تصوّف رنګ وو. خودا ے معلومیږی لکه چه زمونږ شاعر دَ حقائق او معارف لوستنه کړے وه نوځکه تر دیره حده دَ شیدا په کلام کښے هم هغه خیالات دی کوم چه دَ هغوئ نه وړاندے په خوږ خوږ رنګه او خوشحاله بیان کړے شوی دی. په دغه حقله دَ شیدا په کلام کښے څۀ خاص نوے څیز خو نشته. البته دَ تصوّف مسائل کوم چه زمونږ شاعر په خپل مخصوص شاعرانه رنګ او انداز کښے بیان کړی دی. تو یوځدے نے شاعر ته مخپلو همعصرو شعراؤ کښے یو نمایان مقام ورکړے دے. توحید وجودی هم دَ هغهٔ دَ شاعرئ یو ځلانده او درے اهم اړخ دے دَ مسلمانانو په ادبی آثارو کښے ابنِ عربیؒ دَ وحدتُ الوجود علمبردار ګڼلے شی. افلوطین او اسپنوزا چه د دغه نظریے کوم وضاحتونه کړی دی. اګرکهٔ زمونږ شاعر به هغه نهٔ وی لوستی. نوځکه دا ویلے شو چه غالبًا شیدا ئے هغه تعبیر پیش کړے وی. کوم چه دَ فارسی لوئ، صوفی شاعرانو لکه مولانا رومؒ او مولانا جامیؒ نه لاړه دے. هرڅوکهٔ شیدا دَ حضرت مجدد الف ثانیؒ سرهندی سلسله عالیه نقشبند یه سره دَ پیر معصومؒ په واسطه تعلق لرلو. خو قدرتی امر وو چه هغهٔ دَ هغه لوئ لوئ صوفی وحدت الوجودی شعراؤ دَ ذوچا آثار چه په تیره زمانه کښے عام طور سره لوستهٔ شو، هم څۀ اثر شوے وی. دلته به دا وضاحت بے ځایه نهٔ وی چه حضرت شیخ سرهندیؒ دَ وحدت الشهود دَ نظریے حامی او مبلغ وو.

پښتو ادب کښے دَ وحدت وجود مسئله په رومبی ځل دَ روښانی دور شاعرانو لکه دولت لوانړی، مرزاخان انصاری او واصل دیره په وضاحت سره بیان کړے ده. هم دغه وجه ده چه شیدا په خپل کلام کښے د دغه مسئلے هم هغه تعبیر پیش کړے دے. کوم چه مسلمانانو کښے دَ ابنِ عربیؒ او پښتو کښے دَ روښانی دور دَ زمانے راسے رائج دے شیدا په دغه مسلو دَ خپلو خیالاتو اظهار په دے ډول کوی

ــــــه

خپل وجود یم لکه شبهه مکدر کړے … وعدم ته ئے آرزو دَ صبح ودم کړم
معنوی نزاع ئے نشتر په الفاظ کښے … زمزمه چه تل، په دیرو په حرم شی
مدرسه دَ ذره خالی بویه له غیره … تا به کے به د تکرار دَ عمرو زید وی
تعین ئے دَ نفس او حُی له میا نه … کا به کم، سرآماسی، دَ حباب څا څکے

دَ لیلیٰ مجنون په حکایت کښے کوم وخت چه مجنون په عشق کښے دَ منصور مرتبه بیا موندی نو بیا مجنون لیلا هم نهٔ پیژنی. اګرکهٔ لیلا دَ مجنون دَ پوهولو هر څو مره هم کوشش کوی ولے هغه ورته وائی

ــــــه

لیلا زهٔ په جهان سلو مه … د الیلا را غله له کو مه

او کوم وخت چه لیلا په ټول حقیقت پوهه شی نو وائی

ــــــه

مجنون ورک شه په لیلا کښے … نهٔ شی موند په دا صحرا کښے
غُنچه ورکه شوه په ګُل کښے … بیضه ګُم شوه په بلبل کښے
تعین او وحدت له میا نه … نشته هیڅ ئے دَ لیلا نه
کهٔ په کور کهٔ په صحرا ده … راشه او ګوره لیلا ده

او دغه نه پس زمونږ شاعر بیا په خپل خاص انداز کښے وائی

ــــــه

اے دَ عشق په کار نادانه ؛ … راشه واوره له شیدا نه

۴

توهغه چه تهٔ لا تهٔ ئے — غیرئے تهٔ په دا هستئ

بے غمی دغه د لاره — غم دِ خونه کړه ویجاړه

هغه دم چه تهٔ بے تهٔ شوے — یار دِ وائی، واکړه، نهٔ شوے

د طلب له غمه خلاص شوے — په جمله بے غمئ خاص شوے

مستغنی شوے له وصاله — خاص د هجر له وباله

نهٔ وصال شته نهٔ هجران شته — نهٔ ئے غم شته، نهٔ ئے نشان شته

دا کلام د دانشور دے — چه مشهور په هر کشور دے

قیس خیرے د حباب شهٔ
له دریاب سره دریاب شهٔ

همیش خلیل

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

مقدمه

راقم دد دې صحیفې محمد کاظم شیدا تخلص خټک نسب حنفي مذهب نقشبندي مشرب (غفر الله تعالیٰ ذنوبه وستر عیوبه) په عرض د سخن شناس روشن قیاس رسوي. هرچند په نزد د خردمند، شان د سخن رفیع وبلند دے

بیت

آب بود معنی روشن غنی — خوب اگر بسته شود گوهر است

او اهل دد دې فن عزیز وارجمند

بیت

از سخن مارا دماغ دیگر است — چو صدف مغز سر ما گوهر است

میکن نه چه په دکان کښې د شاعرۍ قلیل البضاعت یم او په ایوان د زبان آورۍ زرنګار د صناعت نه لرم. خپل مناسبت افطری له دې شیوې سره په محل د قصور کښې موم اوموانست جبلي له دې د تیر په مراحل دورتر، باوجود آن په عنفوان الشباب کښې استراحت د حضر په محنت د سفر مبدل شه او راغلې په شام د غربت صبح د وطن مالوفه طالع نه دے انواع د محن دلشکن چه لازمه د سفر ومنافی کراهت وفراغت دے. لاحقه د خاطر فاطر.

فرد

مُدتے شد چون قلم در مشق سرگردانیم ‌‌‌‌ تا چه آرد بر سرم آن خط پیشانیم

بالجمله په کلبه دِ جدائیٔ اؤ په ناوېده دَ تنهائیٔ کښے چه مصداق دَدے مضمون یم.

فرد

دل ما تپید و نیست کسے داد رس ما ‌‌‌‌ از قافله دوراست خروش جرس ما

باآنکه خواهش دَ جمع وتالیف لرم خو حلاوت بیاب تاثیر کاشم او حاصل الکلم نیل وقال مطالعے حاجت دے

فرد

آئینه ام از نور نظر میکشد آزار ‌‌‌‌ تا عاقبت کار من از هم نفسان چیست

بل مبتلاء حال اؤ جهان دوم ، اؤ بهره مند له دے شان ونشانه

اَبیات

فگنده است جنونم بمشق کینهٔ خویش ‌‌‌‌ بلوح سنگ کشم نقش آبگینهٔ خویش

زبس شکسته دلم لب بخنده وانکنم ‌‌‌‌ نمونهٔ جرس بیدلم صدا نکنم

ز آشنائی مردم چنان گریزانم ‌‌‌‌ که چشم بر رُخ آئینه نیز وانکنم

. تسکین دَ خاطر شکسته وَخسته له حاله وارسته په فحوے دَدے کلام متصور شه

رباعی

بیدل کلف سیاه پوشه نه شوی ‌‌‌‌ تشویش گلوئے نوحه گو نشوی

بر خاک بمیرو همچنان بر باد ‌‌‌‌ مرگت سبک است بار دوشه شوی

بیت

چو آهنگ رفتن کند جان پاک ‌‌‌‌ چه بر تخت مردن چه بر روئے خاک

مع ذالک هغه رموز ودقائق ومعانی چه بلند همتان وعالی فطرتان

استعداد فهم لری اؤ غوض دَ حقائق دهیسے راز نهانی چه صاحب نظران اؤ

دیده وران ئے په استکشاف کښے نفی اوو هم کا یعنی په تلقین دَ یقین مستفیض

شی زه خپله مدارکه کښے قاصره وینم اؤ حوصله ئے په ادراک غیر قادره

اؤ شیوه دَ رحمیت په منظوم کول دَ معانی دنیه مُصره نهٔ شوه

فرد

نِم چون تو آفتاب زِ جهان پسند دارم ‌‌‌‌ من اگرچه ذره پستم نظر بلند دارم

لهٰذا متصدی دا مرمذکور نهٔ وم مگر حیاناً مقتضی دَ سبب

چه وُویل شول اؤ حسب الطلب ئے ودکول.

بیت

نیستم شاعر ولے در یادِ رعنا قامتے ‌‌‌‌ در دِ دِلم بے خواست موزون میشود

مصرع

درد که لاچار فریاد خیزد ز درد

قیام په تدوین دَ مسودات اصلا منظور نهٔ و. اؤ اقدام وترتیب ته دَ متفرقات نامحظور. اؤ په سبب دَ عدم التفات سائر مسودات کرت ثانیه په طریق دَ اصلاح وتدقیق مطمح دَ نظر عمیق نهٔ شول. ظاهر دی چه کمال دَ صناعت په تلاحق دَ افکار دے اؤ ازدیاد ئے په تتابع دَ انظار.

مصرع

کار نیکو کردن از پُر کردن است

اؤ په تقدیر دَ خلاف نقصان دَ صناعت مبنی په بداهت او کښه امید چه ژرف. نگهبان باانصاف وشکرف رایان بے انتسافی خاصه حضرات چه په طنطنه دَ خیال مستفیده وتا. اؤ زمزمه دَ سحر حلال ئے مستحضره وی په

تقلیل دَ معنامین منائقه نهٔ فرمائیلهٔ او په تنقیص دَ صنائع کښے راته معلومداوواڼ
او په صفاد بادی النظر مشاهده دَ عیب و هنر شی او په ضیاء دخِرد متمیزهٔ
نیک و بد، او التفات دَ خاطرے. اقتضا ،، دَ خذ ما صفا، دع ما کدر،، په
کسوت دَ بینام کښے جلوه پیدا کا. یعنے لفظ - دَ معنیٰ بالاستیعاب متبحر ونظر
دَ اصلاح ته وی او مختص له خطا په صلاح هرچند ظاهر دے کلام دَ
مثنوی دَ هغه ابیات له ظاهره سره چه گونه ستائش په علو دِماد استعداد
خینی مستفاد دے. او په صفت کښے دَ خپل اشعار تند رسخن سازی کړے
ده صورت دَ نقیض نری. لاجرم توفیق دَ دواړو محتاج دَ تاویل شه. وجه دادَ
چه هغه ویل مبالغتاً دی غرض تتبع دا کابرو ده. نهٔ ترفع خپله؛ دیل په
تایید دَ مدعا تاویل دَ نازک خیالا تو دی. او موید دَ مطلب تقریر دَ رنگین مقالو

بیت

باین شوخی غزل گفتن علی از کس نمی آید　　بایران میفرستم تا که میگوید جوابش را
کجا نا مرعلی تا منتهٰی گو دسوم گردد　　نه گوئی گر رود زین دَ هر نیکو ترشو پیدا
یو خوشحال یو کم سل ختک نور په طبیعت کښے

ناره شه دَ رحمان سربنی له یوه فرد
ترکوم مے کښوم چه مسلک دَ جم غفیر دے. او معبر دَ عالم کثیر دا بیان
واقعی نهٔ دے. او دَ ثقه دَ کلام بے حاصل ولاطائل نشی ویل. تر هغه چه
منهوم دے کلام محمول په مبالغه نهٔ شی تاویل یے متعذر دی. افاده
دَ اشعار به حکم دشواذ پیدا کا او سامعین برے په استبعاد کښے پریوزی. پس

دا طریق چه مختار دَ جمهور شه. سلوک دَ رفتار پرے ضرور او کنگره دا نکته
سخن رس ته مکشوفه ده او دَ فروهیده کس ته معروفه. چه سخن پرداز
په خپله گویائی کښے که صنعت دَ مبالغے نظر انداز کا. غالب اوقات به په هنگامه
دَ سخن آرائی کښے سپرانداز وی. ایضاً قول دَ حضرت شیخ نظامی گنجوی رحمة
الله تعالیٰ علیه چه په دا فن کښے موصوف په شان بزرگ دے. او په طرز دَ سخن
کښے معروف په شان سترک. کاشف دده معنیٰ شهٔ او ناطق په دا مجموعه.

بیت

در شعر مپیچ و در فن او　　که اکذب اوست احسن او

غرض له طرح دَ مثنوی په سبیل دَ خطابت. کتابت دهسے تالیف دو. چه
مشتمل په توصیف دَ اهل درد و دَ محبت وی. اما هیڅ وخت له اوقات ماضیه
تا بحال مساعد دَ عزیمت او هیڅ زمان له ازمنهٔ سابقه الیٰ آن ممد دمشیت
نهٔ شه دعرفت ربی بفسخ العزایم) ولا بد ولا چاره برام دَ امر او انصرام دَ
کارے په تعویق حواله کړه او لحوق و شمول دَ مثنوی له دیوان سر مقرر شه

بیت

دِل پریشان و پریشان تر از آن زلفِ سخن
به چه جمعیت خاطر در گفتار زنم

یو شخص همنام زما ساکن دَ سرائے چه اکوړے ئے دعم ورته وئیلے شی له
حواشی دده خاندان دو. شاید چه په تاثیر دَ صحبت ئے کم و بیش رویه
دَ سخنورئ بیشی نهاد دَ خاطر کړه. او دَ انسان دَ حال ئے په قدر دَ استعداد

په ایجاد د مضامین مترنم وو. او از انجمله څو غزل ئې په غایت و نهایت شهرت کښې دی او په محافل و مجالس کښې زبان زد د غزل خوانو. لہ مشاهیرو د یو غزل ئې دا مطلع دی

وُبه مرم عالمه! په ارمان د تورو زلفو

کله به راته رسی درمان د تورو زلفو

لاکن نامبرده چندان معروف و مشهور نهٔ و. په واسطه د اشتراک اسمی هغه اشعار په تردد کافه عامه مضاف و ماته دی حالانکه زما له اشعارو نا اسم اصلاً مصرح نهٔ دے. دا معنی په تخلص مشروح شوے ده. او هم معرفت د متکلم په سیاق د کلام متفرع دے. او د شناسائی د قایل په داب د قول کښې موده. دا نکته د کامل عیارانو د تمیز، روشن ده او دقیقه دے کارو دانش شناسو برهن. چه دا منافت و ماته خطا دے او نسبت بے جا. رچیه ته سوزان اخگر او کجا فروزان اختر!) دریغه خوانند ه د اشعار گو و هاگوره و نامعدود از دانند ه د گفتار و معنی په نزد مفقود. لاجرم په دا زمره خاصه په فرقه د اهل روه کښې له حیثیت د طبع نارسا د فکر خطا غزل مرزل شهٔ. مهزل غزل.

بیت

زگهر سنجی این جوهریان نزدیک است

که زساحل بصدف باز برم گوهر خویش

او سبب د تالیف دا وو چه له افواه د بعضے مترددین مسموع شوله چه مخدوم زاده د ولایت نژاد، نتیجهٔ هدایت و ارشاد میاں محمدی سلمه الله تعالیٰ خلف الصدق د شیخ الاجل ولی الاکمل میاں محمد عمر دامت برکاته طبع

جیده لری. او سلیقه د سخن شناسی کامله په دبدبه د سخن آرائے قصب السبق له همسرانو وړی. او په کوکبه د خوش سرائے مقدمة الجیش د همکنارانو دے. اکثر دواوین د اسلاف و مضامین د حال دنگینی وصاف ئې فراهم کړی دی. او په مطالعه ئې تفریح د قلب و تشریح د صدر نقد وقت د مخدوم زاده دے. اگر چه زهٔ ئې په حسب د صورت په زیارت مستعد نهٔ یم. اما په دلالت د قرینے معلوم شول چه د چاله خُلہ ئې زما د خیال د مقال په سمع شریف څهٔ رسید لی دی.

مصرع:- "عالم همه افسانهٔ ما دارد و ما هیچ

بنا بر استیلاء شوق په تتبع دو ردر محمد عابد خان رطال الله عمرہ) و وماته امر په تدوین و ترسیل د اشعار اوکړ. زهٔ او ورورچه فی الحقیقت په مفهوم د کنفس واحد محقق یو، هغه امر به په مشابه د بالاصابه متخیل شهٔ او امتثال ئې په مرتبه د لزوم متصور او هم خاطر د برادر عزیز و گرامی او پاس ئې په ما سبب الزم والنسب و. لهذا په صدد کار کښې شوم مهما امکن څو غزلی او په ترتیب د اشعار کښې اوکړه. منقولات او مسودات متفرقه او مرقومات د منشات منظومه. هرچه لاس ته را غلهٔ په قید د ردیف دے جریدے ثبت شول. او په صفحه ددے مسطر کشیده چه قابل د ربط و ضبط وو له هغه اشعارو چه هنوز نو تجت. آموز د نو مشق وو او د بهره اند وز د نا سرائے شایع و غیر شایع هرچه دی قلیل عبالمعنی و اقل باللفظ و المعنی په نسخهٔ مذکوره کښې داخل کړه.

مصرع

«گر قبول افتد زهے عز و شرف»

ما ورا ځی له دے چه نقصان دَ بعضے صنایع په کښے مطالعه شه. تعلل ئی په ترقیم کښے مناسب وو، او تکاسل ئے په تسوید کښے اولی. می باید چه خوانندګان دَ دیوان. تمام دیوان په خپل صرافت پریږدی. هغه اشعار ته په کښے مداخل نه ورکوی او احتمال ئے له ارقامه لازم او ګڼړی چه حکم دَ تحریف لوی. او له امثاله دَ تصحیف دی رعایت دَ صواب په مجموعه دا مور مرجوع او په جمله موضوعه دَ مصنوعه کښے مقدور دَ نوع بشر نه وی.

مصرع

«که هیچ نفس بشر خالی از خطا نبود»

بو به چه خطا په ذیل دَ احسان پوشیده شی او لسان دَ اعتراض درکشیده او ترتیب دده دیوان په شهور سن زر، سل، یو اتیا (۱۱۸۱) کښے دَ هجری واقع شه. تاریخ منظوم چه مشعر په انتساب دَ مؤلف دے. صورت دَ تقریر دا هسے بیا موند او هیئت دَ تعبیر ئے ارتسام دا رنګ حاصل کړ.

قطعه

په دا باب ده استدعا دَ عزیزانو
چه مجموع شه حلاوت دَ مقالات

دَ تدوین تاریخ ئے راځه په دا شان ووے
دَ شیدا دیوان دے شهد او خفه نبات (۱۱۸۱)

او سره له هغه سبب ګویا علت غائی له دے هم دماغ سوزئی او مقصود اصلی له دیرے چراغ افروزئی دا دے چه په شرط دَ حسن قبول تر هغه چه په دا تیره خاکدان و تیره دَ سخندان باقی وی. او نکته دانی دَ اشعه دَ آثار لری. او خوشخوانی اشاعه و شعار یو نیم بیت و غزل له دے مجموعی رطب اللسان دَ ارباب ذوق وی. او ضمناً ئے مؤلف په دعا یادیږی او په آثر دده دعا له تا بعانو شی او په یمن دَ تبعیت له مقبولانو.

بیت

مګر دَ هد پر توفیق چنګل بازم — تدرو رِ یخته بالم هوا نمید انم
خورشید جهانتاب فروهشته سنها — تا شبنم افتاده بر آفلاک بر آید
دست در پائے کبوتر زده ناګاه رسید — مور مسکین هوسے داشت که در کعبه رسد

امید له اشفاق دَ اخوان الصفاء او له وفاق دَ خلان الوفا هسے لرم چه. دا خرف ریزه په مقتضی دَ کمال شفقت دُر دانه فرض کا او ګوش دسماعت ورته ونیسی

رباعی

جلوه مفت است و دیدنی دارد — به تماشا رسیدنی دارد
عالم افسانه است و دیګر هیچ — حرف ما هم شنیدنی دارد

(کاظم خان شیدا)

حمد وثنا

اے دَکل جهان صنیعه !   اے دَ هر آسمان بدیعه !
کامله قدرت دِ ستا دے   نادره صفت دِ ستا دے
لوئے دیوان دِ مرتب کړ   چه انسان دِ منتخب کړ
هر ورق ئے گوناگون دے   هر مضمون بُوقلمون دے
هره ورځ ورق گردان ئے   مخترع دَ نوی شان ئے
تاله خاورو آدم ساز کړ   تا همراز او ستا دمساز کړ
تا مِصداق دَکرّمنا کړ   په هراسم دِ دانا کړ
په وجود له خاکیا نو   کړ مسجود اُ فلاکیانو
ساز دُ آب دِ گردنده کړ   شب و روز دِ رونده کړ
تابنده دِ پر شهاب کړ   مانند ه دِ دَحُباب کړ
چه په ملک کښے دِ وجود دے   بهره مند د ستا په جود دے
که بے دست وپے ماهُوت دے   ستا په خوان کښے سیر په قوت دے
مارهم خپله روزی مولی   کاه خپل کاکاهے شو می
دیده وا خطا له عقربه   لقمه ورکړے حمار به !
ستا کرم پاکه سبحانه !
مکس نه شرمے له خوانه

مناجات

اِلٰهی دَمینے درد   گرم دل آهونه سرد را
خلاص کړه ماله بے دردئ   له دے هسے زړل سردئ
زړه په شان دَغنچے واکړه   آتشی زما مینا کړه
تل دَجوش په مے لبریز ه   په خروش تو نے لبریز ه
بیا په هسے شان بے تا به   چه سیالی کا له حبا به
په یوه ساعت کښے نه وی   دَ هوا په جنبش چه سی
چه په سوز دَ شفق خلاص شم   دَعلاج له غمه خلاص شم
نکسار حُما حیگر کړه   تربیت ئے په اختکر کړه
بیا سینه صدف وار چاکه   جوشیده پکښے ښکاکه
یا ئے درسته برک نے کړه   پکښے سبز نا وکے کړه
پوشیده دِ هسے شان وی   چه سوفا رئے بے نشان وی
چه په هسے شان نهان وی   چه غافل ځنے کمان وی
نزده اثر حُما په آه   جنوه کړ په هرنگا ه کښے
ورکړه رنگ له حیگر خونه   فواره ے کړه گلگونه
تورلیمه زما سحاب کړه   بارنده ے دَسیلاب کړه
رنگینه ے کل سوشک کړه   دَیا قوت دَآب ئے رشک کړه
ماسوخته دَنمر په شان کړه   بل په ما هغه نیران کړه

چه ظلمت ئے مدام دور شی — دا ځکرا یږے ئے نور شی
لکه آب د ملغلرو ئے — آمیزش کړو له ما لرے
ما په طور د سیماب کړه — ورک له ما د شبنم داب کړه
چه دا ډیر آمیزش کم کړم — د صحبت له ګرمئی رم کړم
لکه څوک په خپل ایوان کښے — خوښ یم زه په بیابان کښے
که آسمان ئے هم آویز وی — په هر آن ئے آفت خیز وی
ما په وضع د پروین کړه — دلجمعی زما آئین کړه
د هغه قاتل طالب یم — په هغه زخم راغب یم
چه خون ریز په شان د میغ کا — خو چه پوره ته آبدار تیغ کا
زه د برق په دود مجروح شم — په یوه تپش بے روح شم
د هغه ساقی له دسته — چه ئے شور نه ځی له مسته
جام ئے صاف لکه خورشید ئے — په حیرت ورته جمشید وی
بیا د جوش په ځائے هستی ځی — تماشی خود پرستی ځی
چه خراب ئے د شراب وی — د محشر شور ئے کباب وی
په نصیب ئے جوشان خم کړه — په تشریب ئے تمام ګم کړه
ما په هسے څه عاشق کړه — په دا عاشق کښے ئے صادق کړه
چه مشهور په بے نظیر دے — دلربا او دلپذیر دے
هغه شور د عشق له شوره — چه د خپل شورش له زوره
نه شی ځائے په بحر و بر کښے — او که ځائے زما په سر کښے
هسے شور یو سم وکور ته — چه حیرت وی ځا شور ته
دلوئے حشر علامت شی — په برزخ کښے قیامت شی

د پښتو د شعر حسب حال

د پښتو ژبه تمامه — ده بے نظم و بے نظامه
له اوزانه مختلفه — له میزانه منحرفه
په میزان باندے چه راشی — هر کلام ته و بالا شی
چه په دا ژبه ګویا دی — د دے فن سخن سرا دی
که عالم دی یا جاهل دی — که ناقص دی که کامل دی
چه اشعار وته ئے ګورے — خو د زما ترشره پورے
جوړ د نثر عبارات دی — مسجع په فقرات دی
هر کلام ئے ناموزون دے — په نقصان ئے دا قانون دے
حواله چه په تقطیع شی — ګهے طعن ګاه تشنیع شی
د کلام چه وزن نه وی — پرے د نظم اطلاق څه وی
حقیقت ئے معطل وی — د مجاز ئے مرتجل وی
په دا هومره درد سر کښے — په دا ډیر خون جګر کښے
آراسته په قانون نه شه — کالموزون شه موزون نه شه
چه ممتاز د دے ګروه دی — د دے ساز په آواز پوه دے
تند فرس چه څخو نکو شی — پرے پوهیږی دانا ګو شی
قباحت پکښے لوئے دا دے — و دانا ته هویدا دے

چه سړه له دے نقصا نه　　دا چار او گنړی آسانه
هر قایل پرے اقدام و کا　　په دا فن کښے کلام و کا
د پښتو شعر ذلیل شهٔ　　کړ هر چا قول دلیل شهٔ
پښتانه چه شعراء دی　　له دے طرزه معرّا دی
چه په لافو د اشعار دی　　په معنی کا اشعار عار دی
ناواقف د سلیقے دی　　نابلد د طریقے دی
د هر وزن منافی دی　　خهٔ خبر په قوافی دی
د اشعار له صنایع نه　　د گفتار له بدایع نه
چه د نظم تصنیف کاندی　　رعایت د ردیف کاندی
عندلیب والی وځانته　　راشی دے زیبا بستان ته
نشیمن لے دا رنگ باغ شی　　هم آهنگ د سیه زاغ شی
گل پریشان کا له آهنگه　　بیا غنچه کاندی دل تنگه
په دا هو مره پښتنو کښے　　بیا په ژبه د پښتو کښے
په دا فن کښے څو اشخاص دی　　چه په نزد د خرد خاص دی
چه خوش گوئی و هم دان دی　　دیر نمونه د خاندان دی
لکه مرزا، دولت، واصل هم　　بنهٔ کلام لری حاصل هم
هر هغه چه نا مشهور دی　　جوړ په داب و په دستور دی
دا و دیل په احتمال کړم　　اعتراف لے د کمال کړم
د پښتو شعر معلوم دی　　په معنی کښے کا لمخدوم دی

چه قلم په لاس د خان شهٔ　　مرتب لے لوئے دیوان شهٔ
تصانیف لے فراوان شول　　مستند د درست افغان شول
سلاست و عبارات هم　　لطافت و اشارات هم
دیر دقت د معانی هم　　بلکه خود همه دانی هم
په کلام کښے لے ظاهره　　په اقلام کښے لے باهره
سلیقه لے کړه عیا نه　　طریقه لے کړه بیا نه
هر شاعر چه د افغان دے　　ریزه چین د خان د خوان دے
فی المثل که بل مهتاب دے　　مستفید د دے آفتاب دے
چه په عز و نوشی لا ارصافه　　قافله د روحی ترقافه
چه وی پل په دریا باندی　　څوک به غم د شنا کاندی
له حسده که صاف زړه کړے　　په دا کار کښے انصاف و کړے
خان ممتاز د تمام روه دے　　بل استاذ د دے گروه دے
په میدان د ممتازا نو　　هم عنان د برق تازا نو
سوائے مطلع دے آفتاب دے　　په عالم لے هر ځائے تاب دے
پکښے هیے شان نکات دی　　چه نازک لکه ذرات دی
په رنگین خیال رنگین دی　　سر تر پایه گل زمین دی
دا قطعه د گل انشا نه　　رنگینه تر بدخشا نه
که انصاف کړے قابل خیز دے　　دا بهار عنادل خیز دے
هم بنهٔ آب و بنهٔ هوا شته　　بلبلا ن لے خوش نوا شته

هر بلبل ئې خوش آهنګ کې
د خيال ګل ئې رنګا رنګ دی
کۀ ئې بچ يا ئې بړد دی
کۀ ئې سمه يا ئې غر دی
کۀ ئې باغ يا ئې صحرا دہ
کۀ ئې خار يا ئې خارا دہ
کۀ ئې کرک يا ئې آهو دی
کۀ ئې بوم يا ئې تيهو دی
کۀ ئې وزيا ئې پلنګ دی
ګربوه يا ئې ګړنګ دی
کۀ ئې ميږه يا ئې ښکار دی
کۀ ئې سيری يا ئې پيکار دی
هر نفس زما په ياد دی
کم په دم زما اوراد دی
دا کلام د دانشمند دی
کۀ ئې واوره دلپسند دی
د وطن مينه لې جانه !
راپيدا ده له ايمانه
په حرمت د پاک احمد و
صلوٰة بانډ سرمد و
هم په آل هم په اصحاب ئې
په پير وک پاک جناب ئې
نۀ يوځل په څو کرته
بلکه زر دره مرته
څو ګردان وی دا سپهر
درخشان وی ماه و مهر
څو چمن د بهاران وی
انجمن وښۀ ياران وی
څو باده جام وساقی وی
څو نشه خمار باقی وی
څو خام وی د تدرو
په قيام وی د باغ سرو
څو فقره درې سپنج وی
څو نکته اڅ نکته سنج وی
ترهه د سراځي ودان وی
هم د جوهر دا خاندان وی
بې خبره بيا مو دونې
پکښې اوسه روز افزونې

ګلستان ئې خورم اوسه
بلبلان ئې بې غم اوسه
پرې ګذر د خزان مۀ شه
عندليب ئې نالان مۀ شه
د باګرام خطه دلکشه
د بهار د خاطر خوشه
چه راځي کلی په کلی
په باګرام تر ديره ملی
دا د روه قطعه تمامه
کله رسی تر باګرامه
سرتر پايه رنګ آميزه
رنګينه خيال انګيزه دی
په بهار کښې ئې د ګلو
نعرې اورم د بلبلو
بلبلان ئې خوش تقرير دی
د طوطيانو هم صفير دی
په ديار د تمام روه کښې
په دا تام په دا کروه کښې
يو په سراځي زبان آور دی
دويم ځائې ئې پښاور دی
څو خاکی څو آتشی وی
تواضع وسرکشی وی
څو دا کاخ دل افروز وی
په کښې دا جشن ونوروز وی
ترهغه پورې باګرامه
په جهان مۀ شې بدنامه
ما چه دا کلام ادا کړ
نوې طرزې راپيدا کړ
په پښتو کښې ګويا خاص يم
سزاوار د اختصاص يم
چه په لاس د خان قلم وو
قلمرو ئې دا عالم وو
هغه وخت کۀ دا سواد وی
په کاغذ بويه چهپاد وی
چه مهمند وقيل وقال کړ
يعنی دوئې سحر حلال کړ
څو ئې سطر د انشا دی
په دا سحر اژدها دی

کۀ عصا ے دا خامه وے　　تاکتلی کمارنامه وے
چه خۀ کاری بیضا کا　　هغه کله نور اعضا کا
ادب کله د فضول وی　　په طاعات کله معمول وی
کۀ ګمان د په فضول وی　　په فضول ے کال مجمول وی
چه زما خۀ قیل وقال دے　　خو د زما په کمال دال دے
په دا شرط کۀ سخن رس وی　　زۀ معذور یم کۀ ناکس وی
د ګفتار په میدان راغلم　　جور په ساز وسامان راغلم
پکښے پروت د معنی ګوئے دے　　چه چوګان ئے کفت وګوئے دے
هغه کس کۀ بکران تاز وی　　باهوس وچوګان باز وی
زر د راشی ترمیدانه　　داګوئے خۀ رنګ وړی له مابه
هنرمند یم چه ځان ستایم　　کۀ په فن کښے بے همتا یم
مناسب د تقریب دا شوه　　چه ے طبع خود ستاشه
سخنور طوطیان کۀ ویر دی　　کله دوئی زما په خیر
چه ادا شیرین نفس کړم　　نیشکر چوب د تعفس کړم
چه لب وا لکه صدف کړم　　ډک په دُرو هر طرف کړم
دا رنګین خیال ے په کښلو　　قلم سنباخ کا د سرو ګلو
تر آفتاب ے روشن راکے دے　　تو فلک رفعت ګرانے دے
چه قاصد د ترفع شی　　فلک خم په تواضع شی
لا ترنمره انور برلښی　　ورته ستر که د غم برلښی

معانی ے دیرغوا دی　　له نقصانه مبرا دی
هکی صاف ور سنګینے　　لکه آب د یاقوت وینے
هر مضمون ے طبع زاد دے　　کل زما د رائے ایجاد دے
نۀ غلط نۀ مبتذل دے　　توارد ئے محتمل دے
ګیله مند یم له حاسده　　بنۀ متاع کاندي کاسده
انګبین سکنجبین کا　　په مزه ئے ترش جبین کا
وائی خس وکهکشان ته　　سنګ ولعل بدخشان ته
د حاسد دخل بے ځا یه　　صفائی یوسی له دا یه
تند نفس په چراغ خۀ کا　　خو رڼائے کاندی وُرکه
په هراس یم له ناپوهه　　قوی طبع کا ستوهه
چه نظرئے په اشعار شی　　هر یو شعر خوار وزار شی
نامرغوب ئے هر هنر شوا　　په عیوب ئے معبر کا
چه مذاق ئے د وابنۀ وی　　ورته حُسن ئے طوابنۀ وی
میز چه د جوار وی　　دربه خۀ کا کۀ شهوار وی
بے قیمته هغه دُر شی　　چه په لاس د ساده ور شی
چه تعجیل کاندی په لوستو　　ورته پوښی وراند وروستو
کۀ خوانده کۀ ناخوانده وی　　په هغه کښے وا مانده وی
افاده د کۀ الفاظ دی　　مقتضی د ډیر لحاظ دی
چه نازک د چا خیال وی　　هم بلند لکه هلال وی

بنه رنګين و شيرين تر وي
په مانند د ګل شکر وي

تأمل پکښې ضرور شي
لږ پسه پرې مسرور شي

که صحرا کلو ګلزار دے
آهسته خرام پکار دے

په خرام کښې تند آره شي
رنګارنګ بهار ښکاره شي

که جولان په خيابان کړے
خيابان به بيابان کړے

چه لقمه نغاړي بے شخونده
بهره نه لري له خونده

په نغړ دوے خه خو وار کړه
خُله عادت نه په نشخوار کړه

چه هلال ته لکه ستوري
دي په غټو سترګو ګوري

په رويت ئے مسرور تر شي
په مهلت ئے ندا اختر شي

چه ماهر وي په دا فن کښې
هم غائر وي په سخن کښې

مقاصد ئے د منصف وي
نه حاسد، نه متعسف وي

تر هغه ے سلام يو سه
ورسره دا کلام يو سه

ورته ادوايه تيز هوشه
د دانا سخن نيو شه

په اشعار ے نظر وکړه
وار په وار پرې ګذر وکړه

که واقع پکښې خطا وي
توجه يې ورته ستا وي

ته ئے جوړ لفظ و مضمون کړه
ما په دا احسان ممنون کړه

خطا کيږي له بشره
خصوصًا له سخنوره

که کلام د انوري وي
چه مدام سخنوري وي

له خطا کله خالي وي
هر مضمون کله عالي وي

که نکات ے عجائب وي
عبارات ے غرائب وي

خاص په حسن د کلام وي
د معنی دقت ئے عام وي

خالي به دي له صنعته
عاري نه دي له رفعته

لږه پسه هندارمغزه
دا نسخه د بوله نغزه

خيالات ے رنګين بوله
مقالات ے شيرين بوله

په لوستله ئے ابتهاج کړه
آفرين ے په مزاج کړه

که ے لپي له استقا له
واخلے حظ له قيل و قاله

په حالت د انابت کښې
په ساعت د اجابت کښې

ما عاصي په خاطر ياد کړه
بيا ے روح په دعا ښاد کړه

چه ئے طبعه وي سليمه
صد موهي له کريمه

غزلیات

(الف)

الهی دَ محبت درد و فغان را — په معصوم کنار دَ نور غونډې جانان را
چه مژګان یې دَ جوهر حکم پیدا کا — هر نفس لکه مرآت حیران چشمان را
ماله درد دَ غنچې په شان اوده کړه — دَ پهلو ته یې بستر دَ خارستان را
چه خپل برګ په آب دَ چرخ نکړي سرسبز — دَ همت علو په شان دَ کهکشان را
چه مدام وي په چشمه دَ آفتاب وَلې — دَ سحر په شان همت عرسپین دامان را
چه کباب یې په ګرمۍ زما ځګر شي — لاله غونډې په جام مې جوشان را
چه خالي نه وي یو دم له جوش خونه — زخمي زړه لکه غنچه په تیر پیکان را

ما شیدا کړه دَ یثرب له جارو کښو
دَ تدفین وته یې خاک پاک آستان را

نزاکت یې دَ مزاج بلا بر پ کا — چین یې څکه په جبین کمر پیدا کا
و منزل ته دَ محفل په تعجیل رسي — چه له خپلې لارې سنګ له مینا کا
مګر پوره یې درست بازار دَ مینه لعلونو — چه یې ګرم هره ورځ په خون بها کا
دَ حباب په روده یې سروي بې دماغه — چه نظر په عظم و شان دَ لوی دریا کا
درست صورت یې دَ غزال په شان دیده شي — ځوک چه بیم په خاطر یاد دَ صحرا کا
دَ دیوار پتیره خاک نقش و نګار وي — ځوک چه رنګ په حناطق دست و پا کا
چه سرور په مستعار کا شیدا داوره — دَ دهقان په دانه رقص دَ آسیا کا

سره جمع صاف دلان دین و دنیا کا — لکه تیغ په یوه ځائې دم و صفا کا
دَ هر چا چه منور دَ بخت کوکب وي — انجذاب یې کهکشان په کهربا کا
چه طلب کاندی باده مستان دَ جزم — دَ ساقي سترګې نشه یې دوبالا کا
دَ مظلوم په قتل ستا دَ بیداد غشي — آلواته له دې سروره په هوا کا
چه دَ زړه وینې مې جوش وهي له سترګو — هر بانړه مې لکه خار دَ کربلا کا
هیڅ ناله نشته دَ ګل په سرو لښو کښې — عندلیب په چغو سر ولې غوغا کا
ما شسته کړه شمع وار په دیوا دیښو — پیچیده نامه مې څه لره ځوک وا کا
دَ سرو وینو په باران سیل روان شي — چه و قتل ته اهري تورتو ملا کا

که له قدره یې شیدا خبر عنبر شي
ځان به ځار وړې دَ سر هند و بخارا کا

که سبکاره زما خاطر دَ لاله داغ کا — په ژړا به سترګې سرې دَ ګلو باغ کا
دَ حباب غونډې پر په آه و سرد کړه — ځوک ز ما په کوکښې بل څه رنګ چراغ کا
افروخته وي محفل په شان دَ شمع — چه سوخته دَ بل په کار کښې خپل دماغ کا
دَ ګردش نوبت یې هیڅ په ما رانه شي — که ساقي دَ زمانې فلک ایاغ کا

زنګ که هر کله شیدا دَ تیغ جوهر خوري
دَ ملس په بال به څه رنګ استفراغ کا

په څه شان کرم دا یه سبکل آستان دتا — تر آسمانه دې بلند ایوان دتا
چه بیا رنه شوې هرګز دَ نازله خوبه — مګر نه لوی سحر کا شان دتا
صبو بیا یې دَ محشر تر صبح بویه — کوره څه کالاس زما ګریوان دتا

چه غبار د ځ میدان لکه توروورد ے مګر اوسه په ګرمۍ عنان د تا
نه ځے هورے نه لے خورو ے آسمان سیرته آخر لشه نان چاشت په خوان د تا
څه اُمید د انتفاع کوے له مصره
شیدا نه لری یوسف کاروان د تا

نن فلک واخیست په سر افغان زما چه خبر شه لکه ماه تابان زما
خوښ یم زه لکه شفق نمک په زخم تر هغه چه کا علاج آسمان زما
رانه نه کا التفات غبار د لارے څوک به نیسی لکه برق عنان زما
په حاصل کښے سر بلندی په شان د شبنم په خونی لارے روان کاروان زما
دلداری د ناتوان زما عادت دے بار په دوش وریاد هر خس لوګان زما
زما رنګ د استعجال په بال پرواز کا په ګلبن دے لکه ګل آشیان زما
تهیه د اسپ و فیل وه بے حاصله پوبساط دے د شطرنج میدان زما
کوږے وا لکه کړه د تورو زلفو باریکی لری تمام دیوان زما
هیڅ قرارنه کا یو دم له تزلزله په جهان لکه ګردباد ایوان زما
د بهار له لاسه داغ لکه لاله یم ولے نه کا التفات خزان زما
تکلم ے په آله دے د دردو نو
شیدا نشته لکه نے زبان زما

په اداد تورو سترګو دلبری کا که د هند جادوګران جادوګری کا
برابر ورته کتے ناظران نه شی چه لباس لکه آفتاب هسے زری کا
رخشانی ئے د خندا نبات د لبو د خونریزته د عالم توره مصری کا

د چمن لمرقی ئے ولے ګردن خم کړه له آزاد سروه چه سروه همسری کا
په سنګین خاطر ئے غم د فرهاد لښته چه خندا په بے ستون کبک دری کا
څه په دا په سلیمان د جهان نه شی که حاصله مشت خس انګشتری کا
چه خالی ئے نه وی خوان له کرم نانه په جهان لکه خورشید به سروری کا
و تمیزته د آسمان څه خو نظر کړه په فولاد باندے کمان د جوهری کا
د صورت په قوت څه شی بے اسبابه په شبنم کښے کوم نهنګ شناوری کا
شیدا مه غواړه حیاله سخت رویا نو
څوک به یاره د ګوهر د آب ستری کا

وسیله چه ئے هما د بخت سهی کا د زوال سایه په کار کښے کوتهی کا
په بقا مومی طالب د فنا بحر د حباب قطره قالب په دم تهی کا
ستا فتنه له تا سره لکه آسمان ځی بد رقه به د څوک څه پاهمرهی کا
چه له اوره شی جدا اشر ووار و مری ستا سوخته په عافیت کښے جاندهی کا
په هوا وهی لاسونه له سروره په چمن کښے چه قمری سرو د سهی کا
د هغه اهل تازه په کمتر خیزوی په مایه د تورو خاورو باغ بهی کا
تل به نه وی د یار د اچشم پوشیه
شیدا څو به غنچه وار کم نګهی کا

له شفق سره آفتاب متمثل کا چه جلوه هغه طناز په رنګ محل کا
د آفتاب د چشمے آب د شفق رنګ دے چه تصویرته ے د تا مصور حل کا
ګیراڼی په هغه دم د رخسار کوره چه کاکل په خپل جوار کښے مسلسل کا

ګویا نو سترګو اب سوزان آتش وي ګوره ابر او د برق په خرمن بل کا
زمانې هسې محتاج د حرکت کړم ګویا خواب په ګمواره حما محمل کا
کږ روي د آسمان نه څې له کورې که مهتاب ور ته روشن په شپه مشعل کا
د نرګس تر ګل ئې زیاته زیبائي وي چه په سترګو کښې خندا اخما اجل کا
د شحلې زیست و مردن ګوره په باد وي ولې ناز په خپل دولت اهل دول کا
سنګ د لارې ئې **شیدا** کوه قاف نه شو
نورې خوږ لکه آسمان کبوډ د رغل کا
ستا په سترګو کښې نانا رسیه کجل کا بې اجله دم په دم کار د اجل کا
بیا حال د خپل رخسار تماشه ګوره چه خونریز ته د عالم خط مشعل کا
نګاه اب نزسور خوشنما ستر شي چه جلوه د هند سبزان په ګنګاجل کا
هر چه مات د زنګ لښکر کا سکندر شي د خاطر جوهر صفا د سیجنجل کا
ګوري اثر د درد ناله په سختو زړونو تل د رف په وهل چغ جلاجل کا
کشاده کړه د ګنج دد په سپینه زیره ګدا هم په سحر وا دخونې جل کا
عنه دم کوي طامع کرم جو شي چه شکم په طعام پر لکه مرجل کا
د دانا چشم پوشي د کار تند بیړدې جال ته او ګوره اسیر په څه شان جل کا
نیک و بد **شیدا** په کار په خپل عمل شي
انا له د رنځ حنظل و سفرجل کا
مرده دل ئې د جمال تماشه کا د مجنون تصویر ادا د لیلا څه کا؛
چه آشنا لکه غزال د میچانه وي په منو سترګو اثر د وفا څه کا؛

د سورا سباب پکار د مهجور نشه د دستار غنچه مقدم د صبا څه کا؛
چه پاره ئې ګریبان لکه سحر وي تستر د حال را هسې رسوا څه کا؛
هرګز نه لري بهره له دست وپایه د سمک عالم به زنګ د حنا څه کا؛
سپک په شان کړې د حباب تنګ ظرفیه د تمکین ته د جوشش د دریا څه کا؛
د وفا طمع ئې مه کړه سکندره ورته او ګوره دوران په دارا څه کا؛
په ستم ئې د تاختن تمام خراب کړه د محمل ناقه ئې نور په صحرا څه کا؛
که پرواز لکه شهباز او کا هاله شي
ګیرائي د هغه دام به **شیدا** څه کا؛
که ساقي تلخه باده دریا ئې شور کا د فلک په جام به مست کله عیتو کا
آراسته وي تل محفل د خنده رویو زمانه به د ګل جام څه رنګ نسکور کا
چه لري لکه شانه هزار چوبو منه بې افسونه به نیول د تور منګور کا
دل تنګي کړم لکه ګل په خندا ورکه که مې باد د صبا بل په خونه اور کا
چه په سر ئې سبز آسمان زر ګار دستار کا عاقبت ئې لکه شمع بیا سرتور کا
لکه ګل کړې ګران هار ستر دا منځي باد ئې څه لکه غبار په کتف سور کا
چه اُمید په خپل صورت د وفا نشته
شیدا څوک د ځان آشنا یائې خسو کا
دا صحرا په نقشِ پا کړه ګل زمین چا سربلند کړله خاقانه هر ګلچین چا
په کلام ئې مکر بند نالان بلبل دې یو لباس په دا بهار نه کړه رنګین چا
چه د کوه په شان د تیغ په غاړه کیښود بې له مانه به ورېدا زخم سنګین چا

دَ بې کس په ماتم کله چا نعرې کړې — څوک په مرګ دَ شمع وُلید غمګین چا
چه وتیغ ته ئې ګردن ږدی دی اله دوشه — بې شمع کړه معمول ځما آشین چا
څوک په زخم پلهر ږدی دَ بیکسانو — دَ یتیم او بنیکې کړې او چې په آسنین چا
دَ غنچې په شان به ګل شی ستړیا یه — که مدام دَ ګل بهار کړو دلنشین چا

چه په زعم دَ شیدا لکه نمر ګل شه
آویخته کړه دَ سرونیک په سپین جبین چا

نوې خط و په چمن دَ رخسار زیب کا — که بعد په تازه ګل دَ بهار زیب کا
نعشرت په عالم نن دَ مهتاب شپه ده — چه کاکل دو په سپین مخ تار په تار زیب کا
سرکشی ئې جهان سوځې لېږې وینم — دَ مغیش طره که ستا په ستار زیب کا
چه ردې ګرم نګاه په تیغ شهید وی — دَ لاله غونډې ئې داغ په پوهار زیب کا
دَ بهار په دودیکن ئې دَ دامن شو — چه په سیر د هر دشت و کهسار زیب کا
مکرتادې آرایش دَ جمال کړې — دَ تمام شهر نن در و دیوار زیب کا

شیدا هار دَ شهوار دُرې سُفته شوې
که په ژبه دَ تحسین دَ ګفتار زیب کا؛

په رباب به څه رنګ ترشی کام زما — چه نسکور لکه حباب دې جام زما
دنګین عالم خبرور ځې [illegible] وې — هسې ورک شه ستا په غم کښې نام زما
دَ لاغر صیدله شرمه هسې آب شه — چه سر سبزه کړه با نه ګلدام زما
دَ ذرې په شان ئې تاب دَ آفتاب سوزی — هیڅ سبب دَ راحت نه شه بام زما
صبح و شام ئې کړه هم رنګ سیه روزئې — ځکه نه لری هیڅ صبح، شام زما

دَ سیماب په شان ئې نه موم بې مرګه — دَ حیات له لاسه ورک آرام زما
ستا دَ مینې رازې هسې پوشیده کړه — چه په ما نه شه خبر سلام زما

په ګلشن دَ شیدا بیا پرتو دَ صبح
که په سپین لباس کا زیب ګلفام زما

عاشقی دَ روه مینو صورت یو کا — مرګ دَ شمعې دَ شعلې صحبت یو کا
بوالهوسی قوی بازو چه قامت خم شی — دَ کمان په شان خپل ضعف و قوت یو کا
له خاطره ئې امساک دَ بو مې نه ځی — که حاتم سره علو دَ همت سځ کا
په صفت لې دَ آبرو ملنده طبع — دَ مضمون دقت دَ ماه نزاکت یو کا
نتیجه لې دَ صحبت خس و خاشاک وی — له ساحل سره چه موج صحبت یو کا
که روزی شی استغنا دَ افتاده وو — له آسمان سره به خاورې رفعت یو کا

هغه دم چه اِرتکاب په ستم او کا
زمانه به شیدا رنج و راحت یو کا

ستا ګلګون به ولې عزم دَ میدان کا — په دیده مې دَ ګردش لکه مژګان کا
که عصا لکه نرګس دَ پیرئ واخلی — عاشقان به کله بند وړې چشمان کا
پس له مرګه وی ناله دَ سینه چاکو — بې نفسه دَ جرس غونډې فغان کا
دَ نمرا ووځې په سربل په فریاد غږونه — دا سنګدل مګر ستم په دروستهان کا
دَ اصلاح تمه لې نمک کوځی په خیال کښې — هر خاطر چه دَ کباب غونډې بریان کا
تیرماری دَ هغو لفولو ئې آفت دې — چه حلقې دَ عالم ته په کمان کا
چه نفس زما دَ آه سرکشی او کا — فلک لاندې خپله شمع تر دامان کا

دَحباب پہ شان ئے نرۀ نمایان نۀ شی   چہ سینہ لہ دردہ چاکہ بیدلان کا
وَمحبت وَنہ ضرور مناسبت دے   سنبل ځکہ پہ سروِ گلو پریشان کا
هر مضمون ئے مُهَندل پہ شان نَغے دے   گویائی چہ دَمعنی توطی دستان کا

تل پہ خپلہ شیشہ مست لکہ غنچہ یم
ځۀ بہ یاد پہ ما **شیدا** پیرِ مغان کا

پہ آفتاب کښے سیر ولے جانانہ کا   دَپیری سایہ وَکړے دیوانہ کا
شب داج بہ ئے مهتاب کا ستا دَزلفو   دَآفتاب پنجہ کۀ ځان دَعاج شانہ کا
پہ شبانیت بو لہ بنا دَعاشقئ   کۀ والہ دَفلک شمع پروانہ کا
وازہ خُلمے لکہ دُرشی خالی پاتے   چہ حاصل ئے بے نصیب آب و دانہ کا
پہ کاشان دَدنیا اسباب توکل نشتہ   دَمخمل عالم ئے خواب پہ افسانہ کا
چہ تعمیر ئے دبنا پہ آسیا سنگ شی   دم پہ دم پہ غم دَآب صاحب خانہ کا

شیدا کلہ شۀ آسمان آشنا دَخلقو
څوک بہ خپلہ داسبزۀ بیگانہ کا

تار پہ تار چہ پہ سپین مخ مشکین گیسو کا   راتہ یاد دَچارچمن گل شب بو کا
آراستہ جمال ئے دولت مچین تصویر شی   توری زلفے چہ قلم دَمشکین مو کا
نۀ بلبل دَهغہ باغ یم با ور اوکړہ   چہ نرگس ئے دم چشمی دَشوخ آهو کا
عندلیب کښہ معذور پہ بد مستئ کښے   دَغنچے شیشہ کاروَنہ کۀ سبو کا
تسلی ئے دَنمک پہ سوز او نۀ شوہ   دَکباب زخم هنوز دا او دَآرزو کا
لکہ گل پہ دا بهار کښے رسوا کړم   دریں گریوان کۀ څوک زار و فو کا

نۀ شی هیڅ د برق لمبہ زیاتہ یا کہ   کہ باران پہ شیبہ او دَعا بادے پو کا

کۀ پہ شان دَآئینے ئے لذت داخلی
سر بہ کلہ **شیدا** پورتہ لہ زانو کا

هر ناظر چہ ننداره ستا دَرخسار کا   ستا صورت پہ نرۀ کښے خانۂ آئینہ دار کا
یو دم پورتہ کړہ چشمان دَنازلہ خوابہ   ستا دَسترگو پہ شان خوب کلہ بیمار کا
مرغلرے ئے لیدۀ دَسرۀ پیروان شی   کۀ ئے لب لہ دیرہ نازہ کم گفتار کا
آزادہ لکہ آفتاب پہ تنهائی کښے   پہ فقدان دَمشتری گرم بازار کا
دَصورت پہ شان غافل شی لہ آفتابہ   ناکسان چہ سر پہ سیوری دَدیوار کا
هیڅ غنچہ دَگلونۀ دہ سارہ د لہ   اعتماد بہ پہ بقا دَنوبهار کا
دَتحریق تہ ئے حاجت دَخاشاک نۀ وی   چہ سوخته ئے لکہ شمع خپل نار کا

تل ئے بیم کوی **شیدا** لہ دورنگئ
خپل لیمۀ کۀ دَعالم لیل و نهار کا

څوک بہ څۀ پہ چا احسان لکہ سیلاب کا   پہ مایہ دَسیند خلاف دَسیند کړوب کا
لاشہ اوکورہ کمال دَستارو ئے   پہ ضیا دَآفتاب ستر دَشهاب کا
نمایان پہ خاص و عام لکہ ذرہ شی   چہ نظر پہ کم ولوئے لکہ آفتاب کا
دَحباب پہ شان تمام لہ شرمہ آب شی   کۀ ئے لرے چرے باد دَمخ نقاب کا
نادانی کښوہ غفلت دَرهرها نو   لکہ طفل دَنا نکو پہ تلہ کښے خواب کا
دستگیری دَلاهو خس کړہ تر ساحلہ   کۀ آسمان دموج آسا پہ آب و تاب کا
زمانہ ئے **شیدا** ابل کا او رپہ خونہ   چہ ممتاز لکہ سحر پہ فتح باب کا

په سپين مخ نې کوزې لفرې پيچ و تاب کا — که هاله جلوه په نور کښې دَ مهتاب کا
په چمن چه دَ سنبل لُست طيل نوازشي — دَ کلو نو رنګ پرواز لکه سرخاب کا
که په دا قامت ورود په بستان وکړې — نوارې غوټۍ په سرو خجلت آب کا
ستا له ستر کو نې اُميد دَ نګاه نشته — بيا دا هسې بيمار څه کښې دَ ناز خواب کا
دماره ګوګې لې مجنون شول نظر کړه — چه مرور زما دَ ستر ګو په رباب کا
که وا سپنه دَ کهکشان نيسي په خُله کښې — دَ آسمان فتنه به دير عالم خراب کا
لکه څه په رنګ کښې دبرينې بيانه وي — ستا په تنګه خُله کښې غابښ هسې کتاب کا

دا غزل دَ **شيدا** نذر يوسه له هنده
چه ياران نې د وطن څه رنګ جواب کا

څه رنګ داشي په نظر آيه دِ تا — ويني څوک لکه پرې سايه دِ تا
خوابيده فتنه لې اوليده ناګاه — چه په مهد کړه نظر دا سيه دِ تا
غم به هيڅ دَ پريوتو ور سره نه وي — که شي پسته لکه خاک پايه دِ تا
تورې خاګرې لې په سر شوې تمام عمر — مه شه دفن لکه ګنج مايه دِ تا

دَ رقيب په څنګ کښې يار عاشقان څه کا — دَ طاؤس ګل وګلزار بلبلان څه کا
دَ مجنون شورش مې بيا په سر تازه شه — دَ صحرا په خاطر څه کا زندان څه کا
شکايت لې هر زبان کړه، وايه، وې — ته رفعت غوارې له نکه آسمان څه کا
ستا صمصام څه رنګ مشغول په خونريزه دې — تيغ کوه دَ بدخشان په هر آن څه کا
له قميص سره نې تن لکه حباب څي — کم مايه عالم به داد په عريان څه کا

دَ مثال عالم لې او کوره، تصوير دې — په هغه چه کور لحد شي جهان څه کا
بار محيط دَ دريه سنګ، په سترونه څخت — له سخت رويه سره وايه انسان څه کا

دَ سطور په توره شپه وايه مشعل دې
دَ **شيدا** رنګين مضمون په ديوان څه کا

ب

چه ريخته کا دا زما چشمان تر آب — لکه بحر شي دا درست جهان بر آب
په هوا کښې دِ قصور دَ پرواز نه کړم — که مې شي لکه سحاب بال و پر آب
دَ آفتاب چشمه لې مه بوله نادانه — ستا رخسار په انفعال کړ اخګر آب
په دولت شوم ساته شي راشه ګوره — هرګز نه لري ثمري دَ ګوهر آب
لکه موج بې قرار کړم خپلوا دنبو — چه مې لاندې تر پهلو شه بستر آب
زمانې خسان بالا کړه تر کسانو — چه دَ خس ته فرو کړې دې سر آب
لره مې سور دَ شعله رو په ديدن نه شه — که په شان دې شته دَ شمع جګر آب

شيدا خپله چاره ويني په او بو کښې
که نن واخست دِ تا نوي خنجر آب

حلاوت شه په عالم کښې لبس عجب — په شکر باندې شي ليد مګس عجب
ګرمي هسې دَ صحبت ولاړه له خلقه — چه له اور سره سنګاره شي خس عجب
سو بالا کړه لکه ګرد نر کړه غافله! — نن فرياد کا په دا لا جرس عجب
بلندي لې دَ حباب په شان يو دم ده — څه آماس لري دَ سر ناکس عجب
له تيزۍ لې هيڅ غبار دَ جولان نشته — لکه څرخ لري کبود فرس عجب

دَ سبب له پرده دُونه شیدا کوره
بے حائله دَ گرداب تنفس عجب

ث

ایوان څه کوے په دا سپنج عبث — درِ دِ سر وا ره ضائع دے رنج عبث
دَ دُنیا قحبه هیش مردار کوزی — فریفته ئے شوے په ناز و غنج عبث
نه ئے خوړه نه ئے خوردی خاوری ته قوشی — څوک چه جمع لکه مار کا گنج عبث
خوبه جوړے وی دریٔ مشکین خالونه — یا لباس زعفرانی دَ جنج عبث
عاقبت به دوے نرد بازی بلخته شی — چار و دو لرے عاتل شش پنج عبث
تک وتاز بویه شیدا پهلو یه کښته
شاطری کوے په دا شطرنج عبث

ج

په طلب کښے کرے حاصل یکران دَ موج — په میدان کره دَ سیلاب جولان دَ موج
لوتن لکه صدف گوهر حاصل کړه — متاع نه لری دَ دُر کاروان دَ موج
ز دور وری دی اُفتاده تو گردن کشو — تل په بند وی دَ دریاب گردان دَ موج
سرکښان دی مسخر دَ خاکسارانو — زمین بوس وی دَ ساحل طوفان دَ موج
کوره کوم ساعت ئے نفاری تورخاؤرے — دَا و بو په تخت روان شا[illegible] دَ موج
تکلیف مه کوه دَ کار وناړسا ته — په هدف شی دَ آب گیر په [illegible] موج
مضرت دَ شکسته په ځان نافع شی — تل په سیل وی قایم بنیاد نه موج
آفت دَ خیز دیے دُنیا دے شیدا کوره — دَم په دَم زیر وزبر جهان دَ موج

ح

خوچه راشی په حرم دَ دُنیا صُبح — سفر کښے سترکا هغه دم په ژړا صبح
سپین لباس به ئے سیاه کاما تمونه — دَ غفلت په مقتضا خود آرا صبح
استهزائے په غفلت دَ خوابیده وی — لا دَ وړا یه چه را ځی په خندا صبح
چه شکاره په سبکلی مخ دَ خط سبزه شی — دمیده شی په عالم کښے گویا صبح
نه تیریږی هرگز شپه په مهجورانو — مُبتلا ده مکرنن په بلا صبح
اَرمانونه دَ عدم کا آفتاب نه دے
دَ وجود له لاسه داغ ده شیدا صُبح

خ

دَ فتنو په اَحداث و خور آسمان څرخ — که وهی زرین لباسه سبزان څرخ
په گردش دَ چشم سل فتنے برپا کا — دَ خونریزته دے پیدا دَ فسان څرخ
همیشه لکه رِشته هسے په دوک وی — چه گردش او کا دَ چا په سامان څرخ
دَ گرداب قطره به زر دَ څرخ شور شی — فتنه هسے کره برپا په دوران څرخ
احتیاط ئے کړه شیدا له رقا صئی
ویے شمع کاندی گُل په دامان څرخ

ذ

مبدل په دا خشک نان کره تر لذیذ — دَ نظره شی په خوان اکثر لذیذ
هسے ورک شه حلاوت له دے عالمه — چه موندَه نه شی اصلا شکر لذیذ
سر دَ سرودے فِروله اِنفعاله — چه ئے ورنکړو چا ته بر لذیذ

سنګ وچوب به ثمر اوخوري لکه ونه — چه ممسک نۀ خوري دا خپل ثمر لذيذ

شيدا زيست په تور وخاؤ روبکه مارکړه
مزعفر مۀ خوره دَ دُون پهدر لذيذ

ر

کۀ چن کا دَ بياض ګل زمين شعر — هله او بوله شايان دَ تحسين شعر
په ژړا دَ قلم تور ليمۀ اوبۀ شول — چه رقم کړ ستا په غم کښے حزين شعر
په بياض دے دَ مخ سو سطر دَ اوښکو — لکه وي ابحر کامل درنګين شعر
دَ بجور سطور دے موج دَ عسل شي — په صفت کښے ستا دَ لبو شيرين شعر

تلون دَ خپل مزاج هردم خيال کړه
په شيدا نۀ شي دِ تا دَ آئين شحر

کۀ چشمه لري دَ اوښکو بل ګريبان غر — يا سيلاب کا په ژړا ژړا روان غر
له قطرے به ئے هرګز برابر نۀ شي — چه په وينو کا ژړا دَ بدخشان غر
سختي کله دَ عالم په اضطراب ځي — ولے کاندي دم په دم ناله افغان غر
ترقدم لاندِ ئے سر په ادب کيږدي — چه قاصد بے لارے نۀ شي خرامان غر
نۀ په کوم جِسم و قوّت ملاست ئے بے غمه — چه له بيمه دَ ولاړ په خپل مکان غر
ورښکاره دَ بُت في الحال زيبا جمال شي — چه په زړۀ او خوري غوټه نمايان غر

ستا په غم کښے به پاره ووتر لمنے
بارے نۀ لري ژړا دَ ګريبان غر

ړ

ستا مهجور له دَرده آه فغان کړ — کۀ وينڅلي طوطي چيغ په هندوستان کړ
پيراهن را باندَ ئے تر لکه حباب شۀ — خپلو سترګو چه په ما باندِ باران کړ
دَ سيلاب په يقين عين ويرانه وه — چه ګذر ئے نن زما په خان ومان کړ
ورته اوګوره سايه دَ مهتاب ئي ده — کۀ ئے خط له سپينه مخه نمايان کړ

شيدا درست په لادوا دردو نوهک ے
ما چه بيرته لکه زخم ستا ديوان کړ

په ميدان ئے دَ فتنو کلکون مهيز کړ — چه حيران ئے دَ فلک تازيان شبديز کړ
دَ شيرينے نوم په خُله کله غوک اخلي — نمکين حُسن دِ خۀ رنګ شور انګيز کړ
دَ خونريز په وَقت دَ زړۀ وي هغه کاتري — چه جلاد باندے دَ قتل خنجر تيز کړ
دَ خوږو لبو چه تريخ کلام اوباسے — دَ نبات شربت دِ واړه زهر آميز کړ
احتياج دَ محتاج ورک بلند نظر کا — دَ آفتاب له چشمے جام مهتاب لبريز کړ
مګر عيد دَ قربانۍ ئے نزدے را غے — چه په ما پسے تلاش زما خونريز کړ

په دا شکر چه دِ تا بيا روستر ګو
دَ شيدا په وينومات دَ رنځ پرهيز کړ

بيا دِ ولے په ليندۀ آغزين تير کړ — په سرو وينو دِ ګرداب ښاخ زۀ ګير کړ
دحنا درنګ ګناه په دا کښے نۀ وه — دَ خونريزۀ ستا بے باکے پنجے خير کړ
ما په غوږ واورېدۀ فرياد دَ غزونو — ځائے په ځائے دَ ژړا په غم کښے فقير کړ
دَ بلبل په زړۀ ئے کيښول ګل داغونه — چه صياد ئے دَ سوخته سيے تدبير کړ

پہ عالم کښې ئے آسمان تہ حباب وائی
دَ شیدا صورت هجران پہ څو حقیر کړ

بوئیں پہ زلفو کښې زما ګلبدن راوړ   کہ پہ دام کښې ئے آهو دَ ختن راوړ
خاصیت لوے دَ ګل غنچہ دَ ها نہ   لیس لہ کالہ دِ څو ورځے دیدن راوړ
قطرات دَ اوښو تل پہ دامن جمع   پہ نصیب مے لکہ پرخہ کو پستن راوړ
چہ زما پہ آتشین آہ نرم نہ شہ   زړہ دِ سخت راتہ تو سنګ آهن وړ
شمع ځان تو مرګ پښو اثر اری عالمہ   فانوس پہ بہانہ ئے کفن راوړ
سرزنش بہ بیا دَ کوم شوپیدہ کاندی   دَ کهسار پہ دود سنګ دامن راوړ
دَ ماتم لباس سپین پہ بدن نہ شہ   ما دَ خاورو پہ شان تور پیرهن راوړ

نن شیدا لہ ځانہ سیړے لکہ شمع
ستا محفل تہ ئے بے سر ګردن راوړ

ز

پہ ما مہ کوہ داد بے عتاب هرګز   پہ اور مہ سوزہ دَ عشق کباب هرګز
چہ بیدار شی پہ ایوان دَ نازلہ خوابہ   ستا تر بام نہ شہ بلند آفتاب هرګز
چادر برق پہ شعلہ ایښے فانوس اولید   تہ هم مہ نیسہ پہ مخ نقاب هرګز
چہ جولان ئے نہ دَ برق همعنانی کا   نیوے نہ شی ستا ګلګون رکاب هرګز
یم اوده لکہ غنچہ دَ خار لہ دردہ   خبر نہ شوم دَ راحت پہ خواب هرګز
سرکشی کاندِ مخ تو رد سرخرویانو   منعم مہ شہ دَ شعلے پہ داب هرګز
پوشیدہ ئے پہ پردہ خپلہ هیچی کړہ   نور څہ نہ لري مستور حباب هرګز

آخر حد دَ سنګدلئ دے لا څو کومہ
رحم نکړے دَ شیدا پہ باب هرګز

س

نفع نہ کاندی غنچے دِ تا قفس   پرواز او ګورہ دَ رنګ او دا قفس
آشنائی دَ زندان هم بدہ بلا دہ   پہ سختئ بہ پریږدی دا طوطا قفس
پکښے بند وم لکہ باد لہ نا توانیہ   کہ ضیاد کاندی حباب زما قفس
کہ پہ ذرہ کښے مرغان ځائے کا پیدا هم شی   ځنے نہ مومی هرګز وفا قفس
چہ پہ سر کښے ئے تازہ دَ جنون شور شہ   ګلرو یني ګل بلبل نوا قفس

ډړکیدہ ئے دَ شیدا پہ نظر بهتر وو
ښہ چہ نہ ویني عنقا دَ چا قفس

ښ

چہ غیرت ئے پیچو تاب پہ هر سو کښینښ   شانے ولے لاس دِ تا پہ ګیسو کښینښ
نہ دی ښکرے دَ آهو ښہ وتحیر شہ   ستا دَ سترګو شوخی داغ پہ آهو کښینښ
ګویا بوئی دَ یوہ خار پہ چمن نښتہ   تا دَ ګل پہ بستر هسے پہلو کښینښ
څومرہ نازکوے فلک پشب هلالہ   چہ لہ خیالہ ئے ګلاہ پہ آبرو کښینښ
چہ آتش پہ بیمارو سترګو کاندی   پہ شرابو ئے لقب دَ دارو کښینښ
پیچ وتاب ئے دَ حسرت دے جوهر نہ دے   تا چہ مخ وَتہ مرآت روبرو کښینښ

هغہ لاندے کړ شیدا جهان پہ فکر
چہ ئے سر لکہ آسمان پہ زانو کښینښ

ض

که خونریز په تیز نګاه دے ستا غرض   شهادت دے ستا په دا زما غرض
چه نرګس په خواب او نهٔ لیدهٔ غزال م   ستا د سترګو ده هغه ادا غرض
د سراب موجے چین د صاحبین شی   که موقوف شی په خراب صحرا غرض
په حرج وی تل جرح د تنګدلا نو   په غنچه کا هر سحر صبا غرض
په ګوشه کښے مے آرام د خاطرهٔ شی   چیچاونهٔ کا په ما عنقا غرض

له اوله مستحضر د بارا افسون کړه
لغه پسه کړه په کنج شیدا غرض

ط

په رخسار د جلوه ګرشه مشکین خط   که قاصد را ورېو د روم ته د چین خط
په ذکا د طبیعت لولی ذیرک   تل په شان د الف بے د جبین خط
لطافت ستا د صورت نقش بر آب کړ   تل به نهٔ وی ستا د مخ په نسرین خط
که زړهٔ او چاوهٔ قلم د مانی خهٔ شو   رقم نهٔ شهٔ ستا د خط په آئین خط
تور اثر ورد ے په نسبت د همت هسے   لکه او کاندی موران په زمین خط
زمانه په دا نیمل له اندهه زړه کړه   چه سحرئے په رخسار راغے سپین خط

شیدا میل د طوطی په شکر وینم
که سبزے را وړیهٔ د لب په تزئین خط

ظ

په دا وقت نشته د هیڅ فتح باب حظ   بسته دړلوی آرام اجتناب حظ

خوله نهٔ وی د ماد دولت د کوروا کړے   نو هغه په جمع دل کا حباب حظ
په ځګر به د هیش اینبے څیکر وی   که حاصل لکه کباب کړے دنا ب حظ
تموریے کړم د آن په څوا لوانه   نو جلوه ئے دے بسیار د نقاب حظ
له نیلی رواقه تل ستوری پریوزی   خوبه کا د بلند قصر ارباب حظ
آب به څهٔ کا د حیوان ذره جان سوزه   همیشه کا په چشمه د آفتاب حظ
کل مایه ورکړه د هوش په بے هوشئی   په خوغا دے ورکړه د خوب حظ

ساقی یار سوخته شیدا کړه په محفل کښے
د مستئی دمهٔ شه هیر د کباب حظ

ع

داشه واوره د شوکت[1] هره مصرع   درست غزل ئے منتخب الی مقطع
چه نظر ئے په شفق د رنګینئی کړم   هر کلام ئے په مثال حسن مطلع
بلندی ئے د اشعار فلک سیاره   ذ په وین په رودے نظم مرصع
په کمال ئے د خیال نظم دستور یو   څهٔ معنی چه معنانهٔ وی مسجع
تعجب به په دا باب هر ګوره او کړم   که د رسمی کلام ئے نهٔ وی مصنع

رسیده ئے د مضمون ته شیدا ګران دی
چه رفیع لکه آسمان دے بل ارفع

د زبان ګرم جوشی د ه پرے کړه طمع   وینے سپینے د عالم شوے لکه شمع
عاقبت به د تنګ لاس په سرو شی   په دا باب لکه غنچه کړه خاطر جمع
کشتګان دنا د تیغ وارهٔ ژندهٔ متا   په خونریز کښے ئے ایجاد دے لکه رمه

[1] شوکت بخاری د فارسے شاعر۔ اد ګوری ص ۱۹۱ هم۔

لکه شمع د کافور هسې سرد مه شه   سرکشي چه ئې له آب سره کا لمع

غ

همیشه په وینو رنګ دی دِ تا تیغ   لکه سور وي هر ورځ د صبا تیغ
بې هنر په ډېر اسباب د هنر څه کا   خوراک نه کوي په آب د دریا تیغ
سره جمع د آفت آب و شعله دی   که عریان دې په میدان کښې د تا تیغ
د ګلشن په شان مې رنګ په کشتن شه   هسې یو ور تا په شان د صبا تیغ
مقتضی ئې د همت کهکشان بولي
که ایستلې دې آسمان په شیدا تیغ

ق

په هر ځائې کښې دي رسوا ارباب د عشق   پرده نه لري اصلاً ارباب د عشق
کوه قاف به د شبنم په شان مجذوب کا   که طالع ئې شي په سر آفتاب د عشق
دریته څه وایم د فتنې له موجه   د فلک سره وي سم حباب د عشق
تبدل ئې د لرزش په اطمینان وي   هغه ذره چه کا حاصل سیماب د عشق
خیال ئې نه دروي شیدا نماله د له
مالیدلې دې یو مخ په خواب د عشق

ک

څوک چه ځان کا د مشرق په شان مضحک   نمانشان خلعت هاله ورکا فلک
دِ جمعي لکه حباب په کوم اسباب کړې ؟   چه په باد بانډې ولاړ دې ستا کوشک
د هغه په حال نظر صاحب نظر کا   چه په سترګو کا خدمت لکه عینک

هم هغه ستان په لاس راشي د مات   چه کباب غوندې رک وي په نمک
د جسد په پرېښول خوښ سبک روح ئې   لکه پرېږدي یونس بطن د سمک
د دنیا دا هلا رطور مبدل کړه   مکلف ئې په حاصل کړه کار وانک
تنګول مکره هرګز د بنو مردانو   شهبازان کله لائق دي د مشتک
شیدا څه رنګ شي معلوم د آسمان غدر
څوک ئې شمس و قمر نه بندي په محک

چه اعجاز کاندي طناز خرام د کبک   د دا زي ئې شي د زلفو دام د کبک
انتها د مینې مه غواړه نادانه ؛   ټې به نه شي کوه قاف په کام د کبک
منفعل کړ په نو خط طرفه سبزا نو   څکه نشته په درست هند کښې نام د کبک
د قهقهه خنده به پرېږدي لکه صبح   که نصیب لکه غریب شي شام د کبک
په باده نه شو لبریز له کم ظرفیه   نور څه نه لري بې خط جام د کبک
تحمل ئې کا هر دم د سختئ طمع   که کهسار سره وي تل ناکام د کبک
زمانه غواړي شیدا له نادانیه
په منګول کښې د شهباز آرام د کبک

ل

په ناله کړ عندلیب نو بهار ګل   خله چه پرېښوه د غنچې په خپل خندا ګل
هرګز نه شو په اِحسـ د پسرلي منع   له صورته کړه پیدا د شمع تار ګل
سرسبزي ئې د بهار له آبه نه ده   په خپل زخم مرهم کېښوده زنګار ګل
ستا نه باغ خزان هسې د ور تر اوسه   چه شي بو ئې د چمن ستا په ستار ګل

شکسته شی لکه رنګ له نازکیه   که بستر کا درته جوړ د خپل کنار ګل

غلغله ئې په سودا او کا بلبلې   رخت چې وا کاندو نفس خپل بازار ګل

چې په شان د بوئې روان شول چمنه   معطل نه کړې په لار کښې د پا خار ګل

په تدفین به تورې خاورې د صحرا وو

سبا چې زر کړو **شیدا** اخر د خپل سر ګل

د حباب په شانې پوه شه په خلل   مکړه نقش په دا خپل ساره محل

همیشه به ئې په غم کښې سرګردان وی   که افسر لکه آسمان کړې مکلل

هسې شان دوې دکان په بازار شوې   څه عجب شوخواب له وضع د تحمل

د وحدت جلوه په زړه د مشرب څرکا   دیوه لیده محال دی په احول

ته د هر صورت له نقشه معنی غواړې   د رخسار خطونه نه وسینی مهمل

مکړه طمع د وفا له رنګ و بویه   چې پریشان شې که نه ګل ئې فی المثل

سنګینی ئې د زړه نه شی دردمند نه دی   چې فریاد کا په تقلید لکه جبل

لکه شمع د فانوس که په کفن شی   مرګ ئې نه وی چې ئې را نشی اجل

د لال په شان ئې تل جبین دا غلې   چې تیرې د کوې نه شی په مشعل

د مینې ئې له بازی کړه **شیدا** ویره

فلک نه دې په خپل کار کښې معطل

م

هسې رنګ له دې عالمه تنها خوښ یم   چې مدام لکه وحشی په صحرا خوښ یم

هو چې خشک طینت خال د سیم   لکه موج د قاره به دریا خوښ یم

چې شاړه ئې له لقمې ډوډې مګس شی   کله زه د هغه خوان په صلا خوښ یم

چې په شان د آفتاب نه ده کرم دویه   ستا په سر که په سایه د هما خوښ یم

چې په قید ئې د قفس کړم لکه زړکه   ترڅا هسې خندا زه په ژړا خوښ یم

که بیدار لکه تصویر له خوابه نه شو

په دا حال له خپله بخته **شیدا** خوښ یم

تیر د خپل آئین جلوه پیدا کړم   تاریکی د نور چرا غوئیه آسا کړم

که آسمان لکه شعله بوهغه پا کړم   په مدد د خار وحش قطع صحرا کړم

چې اثر ئې د بنا په خاطر نه به دم   د حباب غوندې به ورآن کور د دنیا کړم

مکدر ئې په غبار روشن خاطر شی   زه چې در لکه دیده د ایوان وا کړم

هیڅ خبر لکه نرګس په احوال نه یم   چې په څه چمن کښې ناست یم تماشا کړم

که په وضع لکه کوه تمام تمکین یم   ستا په غم کښې ګهه فریاد که ژړا کړم

تلې په لار نه شم د لار له سباد کیه   د شانې په شان که جمع هزار پا کړم

د یر ضرور موسم **شیدا** له قیل و قاله

د سوسن غوندې به ژبه سرمه سا کړم

څو کمان لری ناوک د کهکشان هم   تر هغه د فلک موخه یم نشان هم

څه علاج او کړم د ونځ رونه عالمه   وژلی ما لکه شعله آب حیوان هم

له غنچې سره تل غم د صبا بو یه   ما لیدلی دی دی جمع پریشان هم

ستا ګلګون تمام صیادان ګل و ګلزار لو   لکه ابر د بهار کړ وډ جولان هم

د مرهم په عوض ګل د مالګې را وړی   ګوندې روغ زخمی بو واشی بلالان هم

وینې سپینې شوې د خلقو له اوښکې | خپل اجزا دی له جیګره ګریزان هم
د خرمن په شان ئې کیږده بې سر پوښه | چه محفوظ د شی په خوان مور و مرغان هم
چه د ذرې ورپورې بند نه دې محبوسه | آزاده ناست ئې په کنج کښې د زندان هم
شیدا ورسته دیوان له هغه روه ته
چه لیږئې په صدا شی کوهستان هم

که ئې زمکه شی جوش فلک سپر هم | په لرزه به کړی ایلم د تعدو غر هم
تیغ په لاس لکه آفتاب په میدان راغلې | بنه رنګین لکه شفق زیر و زبر هم
چیرې نه چه ئې مشتاق کاله نظره | دا د تالب و دندان شیر و شکر هم
په بالین ے د ذره داغ شه بله شمع | بیکسئ که پرې نه ئې ښی نوحه ګر هم
دے نشته هیڅ لونی بې درد سره | هرګز نه دے د غزه سر په دردسر هم
لکه نرحامل د خپل شعاعی خط یم | په مانه کیږی احسنت د نامه بر هم
تعغ ئې د کود ورک لکه بیضه شی | څوک چه والوزوی سیم مایه د زر هم
چه ما ل ئې دې بزم بر هم او لید | صراحی په وینو اوڅپل ساغر هم
د دوران په انقلاب کښې شیدا ګوره
ماهی کوم صحبت د سمندر هم

چه لبریز لکه لاله په مینه ساغر کړم | مهیا کباب د خپل سوخته جګر کړم
ملک و مال دی تل باختهٔ د آزاده وو | دا بازی لکه ګوئې ځکه په خپل سر کړم
د فانوس په پرده بند لکه شعله شی | زه که برق د یار په لوری نامه بر کړم
په صورت عشق خوګے د حیا ماته | کله ونان ته د آفتاب ځه خو نظر کړم

دلجمعی غنچه سان دی له ګل چینه | پوشیده چه لکه عیب خپل هنر کړم
کله لوست شعاعی خط شی په کودلو | له آسمان مځکه د حرف زیر و زبر کړم
نو بېخه په بل د دښمن د باسم توره | په خپل تیغ د ځان خونریز لکه سحر کړم
شیدا نه مو م کړی له هم صحبته
که خپل ځان په سرو لنبو کښې سمندر کړم

د رخسار و ته د بو په رنګینی هم | یاسمن کوی د ګل همنشینی هم
و آئین ته د حیرانه آئینه شوه | تاچه هیر ے کړه له نازه خوبینی هم
بیا پیدا شو نوے شور په کوه و دشته | لیلائی کړے په ادا کښې شیرینی هم
د رخسار و ته ئې لاس نزدی د زلفے | تماشا د ے چمن کاګل چینی هم
د دوران په خوان صلا شوه هسے ورکه
چه صدانه کا شیدا کاسه چینی هم

آواره لکه آفتاب په بحر و بر یم | درته ځه وایم چه ځه سوخته اختر یم
مرصع آلات به ځه کړم په جوهرو | آراسته لکه مرآت په خاکستر یم
هیڅ خبر په سلیقه د پرواز نه شوم | لکه ګل په آشیانه کښې ریخته پر یم
زه په خیال د تورو زلفو آواره شوم | که آخته تورې شپې په دشت سر یم
کدورت مے د صفا په صیقل ورک شو | پیدا چاکه سینه خوښی لکه سحر یم
چه کچکول ورځنې پر زور رم په ګوهرو | د صدف په شان ګدا د هسے در یم
که شعله د سوزان اور ګرم روڼئ کا | په صحبت ئې میئن شوے سمندر یم
هر ګردش په جګر خون کړم شیدا ځکه | نن له خپله زړسینه سیر لکه ساغر یم

گرفتار دِ تا دَ زلفو په زنځیر یم ستا په در چه دَ حلقے په شان اسیر یم
دَ فانو په بالین خوک دَ بیکس سر بدی په بستر دَ خاؤرو پروت لکه تصویر یم
خکه مالکه بانړۀ په ستر کو واخست چه ویشتلے دَ خاص ترکش په تیر یم
خشك پهلو دَ اُفتاده کله ما پر لیښی په وفا کښے لکه نقش دَ حصیر یم
کاه دلتنگ کښے پریشان کښے باو دَری په هر آن لکه غنچه دَ گل زهیر یم
توکل ے نوری ورکه کړه په بیم کښے
لکه آب هسے په خُله کښے دَ شمشیر یم
چه له خپله سره تیر دَ کِلك په شان یم په طلب هله دے سنبکلی جانان یم
دا گومی ستا دَ چشمانو دَ نګاه د ه چه سوخته لکه دِ تا سیاه مژگان یم
چه خاطرے شو مسکن دَ دسترانو داته اوګوره یو نوے هندستان یم
دَ شانے په صد پاره جگر قسم کړم چه په غم کښے دِ تو زلفو پریشان یم
دَ خزان له ترسه گل ته کتے نهٔ شم په دا باغ کښے لکه بید هسے لرزان یم
که پروازے په هوا دے رها نهٔ شوم مطوق دَ هغه سرو خرامان یم
دَ غبار په شان لے بوُ دَ رم پروانهٔ کا دامنگیر دَ هسے شوخ گرم جولان یم
په هندی ادا لے اوکړے په ما چارے
زهٔ شیدا په زړهٔ ساده دَ روه افغان یم
هغه دم به لے تمام زخم بهم کړم کهٔ بسمل ته دے نمك دَ مخ مرهم کړم
دَ مژگان په شان ے خانے په نور لیمه کا چه گردن په تواضع دَ هرچا خم کړم
خپل وجود یم لکه شپه مکو ر کړے وعدم ته ئے آرزو دَ عیجنام کړم

نورے زړکے شی دَ هند په برسات کښے په ژړا چه ستر کے تر بے دمپدم کړم
څهٔ عجب لکه قطره چه دریاب نهٔ وی کهٔ په خپل زعم کښے ځان محیطیم کړم
دَ حباب په کور دے آه کا لیے مېلے چه بیان دَ جدائی غم وا لسم کړم
لکه ز لغے په بیاض باریک مضمون نه د م
زهٔ شیدا چه چیرے ساز مشکین قلم کړم
له حسرته دَ فلك خاطر پرخون کړم چه خپل جام لکه خورشید گلنا گون کړم
دَ صدا په شان لے بله صدا نشته چه دا یاد په زړهٔ فرهاد دَ بیستون کړم
چه په وصل کښے لے سرخورم لکه شمع په ادا ئے دَ شعلے گنړه مفتون کړم
خوښ یم زهٔ لکه سایه په زمین نوی تر هغه چه صرف بکار دَ نمرصابون کړم
نهٔ په روئی نهٔ په زاری نهٔ په زور کوځی وایه تللے عمرا وس په څه راستون کړم؛
په دانه پسے ے برق راځی و دام ته یاد په کومه توقع دَ زړکے یون کړم
شیدا خم کړم دَ خاطر لبریز په وینو
زهٔ چه بند لکه غنچه رنګین مضمون کړم
کله زهٔ سوے په برق په جواله یم چه په خپله شعله داغ لکه لاله یم
چه شیشه ے خالی نهٔ شوله آفتابه په دا بزم دَ فلك هم پیاله یم
تل ئے لب دی آزرده زماله نا مه په دا سوی طالع عین تب خاله یم
پکښے نشته سیه مست دَ هغو ستر کو گو زید لے په درست هند په بنګاله یم
دَ پیمار نمک ے سوز دَ معنی وی کله خوښی دَ دِے تکلیف په ازاله یم
چه دَ برق په شان لے وضع دوام نهٔ شی آواره په رم دَ هسے غزاله یم

ماتم کړه خپل بهلول له ښاد ما نیه
شیدا درست په شان د نی آه و ناله یم

چه مئین په کجلې سترګو ښهلا یم   مبتلا په یوه خندهٔ توره بلا یم
یوه قدم په زمکه نه لګی بې سنګه   مبتلا په هسې دور لکه آسیا یم
له احواله مې غافل دام د صیاد دی   چه ممنون د تنهائی لکه عنقا یم
چه مې نه شی قرار په یوه دشته   نه پوهیږم آواره د کوم صحرا یم
د ګلدا از موج مې دم په دم زیاتیږی   له ساحله مې ځان او ساته دریا یم
حواله مې په تیشه د فرهاد شنه ده   چه دا هسې ناهوار لکه خارا یم
ترهغه چه سر د جوشی د حنا وینم   خونی په طور د سمک دست و پا یم
آمیزش مې لکه آب د ګوهر نشته
شیدا کله له ساحل سره آشنا یم

زهٔ د عشق له غمه تول سیاپوش یم   په مانند د جرس هر دم پر خروش یم
په ګداز کښې مې درست ځان یوه قطره کړ   چه شبنم غوندې له ګله هم آغوش یم
هیڅ غوغا د بزم نه آورم په غوږ د   شیشه وار د بیهوشئ پنبه در ګوش یم
لکه سره با تڼۍ د شمع په محفل کښې   خود بخود په خپل ماتم کښې سیه پوش یم
تشنګی مې د څکر په میکده حی   د ساحل غوندې له عطشه دریانوش یم
شیدا زهٔ د خیال فانوس کړم سوز مرګما
چه قربان تر هر چراغ د کوم جوش یم
کهٔ د ذره په څېر جام غنچه وار موم   انتظار د ساقی نکړم باده نوش مم

هیڅ خبر لکه تصویر له ځانه نه یم   درته څهٔ وایم چه څوک یم یا څهٔ نو مم
زهٔ شیدا خپله هستئ لکه برق وسوم
و دیار ته د فنا په خندا درومم

چه مردم په ژړا سپین لکه حباب کړم   دیده او بنې کښې جوړې کښې دریاب کړم
ذره نه شوه د آفتاب په چشمه کده   د شبنم په دود به ځان قطره د آب کړم
تل په سنګ دروی او به د بالا دستو   چه نظر په فواره یا ئې په داب کړم
چه پرېوځی ئې هر دم د خوناب څاڅکی   عجب برق لکه سحاب په زړه کباب کړم
درویشی تورهیښی په خپل صورت وی   ستاله جوره چه په خپل خاطر عتاب کړم
څه راحت موم له دې سبزه کوشکه   ذهیر لوره باد باران ګرم آفتاب کړم
نادانی کړه غفلت د رهروانو   لکه طفل د ځانګو په تله کښې خواب کړم
تنګ چشمی نه ځی شیدا په زرداری
د غنچې مثال به زر درته حساب کړم

په نرمئ د سر دښمن د ځان مسا کړم   په سیلاب لکه حباب عمارت ساز کړم
پر و بال د تعطل په آشیان پرېږدم   لکه رنګ د رعنا ګل هسې پرواز کړم
خورشته وینم په ډوک د چرخ له جوره   چه په شان د ګوهر در د ګنبد باز کړم
که وئیل راته ضرور لکه نامه شی   په زبان د غیر خپل کلام آغاز کړم
د فرهاد په غم کښې هسې کوهسار ری   چه ګمان ئې په دامان د زیر انداز کړم
د کې سترګې په غبار لکه باد درومم   چه په طور د کوه نوتک وتاز کړم
مالید لې دې نشیب په هر فراز کښې   اعتماد به شیدا څهٔ رنګ په فراز کړم

ن

منور پہ خپل مقدم کڑہ بام وصحن — دَ بہار سپیدہ دم کڑہ بام وصحن

ستر کے سینے پہ کاتۀ دَ مہرو ماشوے — جلوہ گاہ دَ خپل حرم کڑہ بام وصحن

یوہ ورخ لکہ آفتاب کڑہ نقاب لرے — شعلہ زن پہ کل عالم کڑہ بام وصحن

آزادہ لکہ حباب دَ تند سیلاب شہ — پہ یوہ زمان برہم کڑہ بام وصحن

چہ دِ دفع پیچ وتاب لکہ گرد بادشی — پہ افراط دَ تعجیل سم کڑہ بام وصحن

فرض کڑہ ما بلند آفتاب نے زوال مشتہ — تو آسمان ترمز کے کم کڑہ بام وصحن

شیدا دلے نے تکلیف پہ زلزلہ زدے
نۀ پہ خپلہ منہدم کڑہ بام وصحن

و

چہ ہمت مے نۀ کاویرپہ ھسکولو — لکہ موج نۀ کڑمہ بیم لہ پریوتلو

سوال مے خوئی لہ دُرا فشانہ ابرنۀ دے — صدف دُردانہ خپلہ خُلہ کڑپہ غوبنتلو

دَ آفتاب پہ کمند نۀ ختیژم آسمان تہ — نۀ بہ دم بار لکہ شبنم پہ دوشی گلو

پہ کمال دَ جمعیت کبنے پریشان یم — پہ مثال یوہ دستہ یم دَ سنبلو

لطافت مے دَ مزاج تر غنچے تنگ کا — پہ چمن کبنے کۀ فریاد دوی دَ بلبلو

لہ آسمانہ بہ نۀ لحال راشی تر مزکے — کۀ مے کیبنودی سنگینی پیچیرے پہ تلو

دَ آزاد ولمن کلہ پہ خار نخنبلی — دَ نسیم غوندِ گذر کڑم پہ خنگلو

مروت کبنے پہ سرخائے دَ نشتر اکا — سرفرو بہ تواضع کڑم ترکا کلو

پہ داوقت کبنے کۀ شیدا دوا ژمہندوے — ثناخوان بہ وو ہر دم ستادَ و ثیلو

ما نے شوے لہ شرمہ داخولے پہ گلو — کۀ جاری دی بیاد باغ وے پہ گلو

انفعال نے خۀ نافع دوستا شوخی تہ — جلوہ گر شو دِ نامخ وے پہ گلو؟

لکہ شمع پہ کل سرپیکرہ بلبلہ ! — کۀ گلچین لائیٹی داخلے پہ گلو

پہ چمن کبنے بے تا سوزم لکہ شمع — چہ مے تل لگی دا ہ شعلے پہ گلو

پہ دالود مکو خزان کر عنان کرم — چہ ژبا شوہ دَ شبنم دے پہ گلو

خوریدۀ دے مسکن شیدا مغا دی
نۀ پہ شان دَ رنگ و بو مے پہ گلو

پہ غنچہ کبنے دَ قفس لکہ گل تنگ و — چہ دَ برق پہ شان روان پرید رنگ و

ترھغہ پیچھان نۀ وو شوردَ مینے — خوئے حسن آسودہ پہ خپل فرنگ و

پہ شفق نے دَ حنا آتش زنی کڑہ — ھغہ شوخ لکہ آفتاب نگار ین چنگ و

سنجیدہ نے کڑ تمکین دَ خپلے وضع — بےستون نے پہ میزان کبنے تۀ پاسنگ و

لکہ شمع دَ جولان پہ محفل گاہ کبنے — دَ گرمئی پہ شعلہ بوز دِ تا سرنگ و

تا چہ بزم کڑو روشن حُما آفتابہ ! — پہ داشپہ دَ صبا ستر کہ شب آھنگ و

چہ وصال دِ دوسوزان ترجلا بیٹی — ستا جمال لکہ شعلہ زیرۀ مے پتنگ و

ستا دَ غم لپسے نے ھسے بےتابی وَرہ — چہ پیدا دَ آئینے پہ خاطو زنگ و

اوس نے پل پہ مروایر ولشتہ عالمہ ؛
آوارہ شیدا دَ خۀ دُو نیمے ملنگ و

ستا مژگان ھسے لیدۀ شی چشمانو — لکہ او نکی ناوک پہ آھوا نو

ترمژگان مے گوھر صاف دے کہ انصاف وی — ولے نشتہ بصارت دَ جوھریا نو

دَ سیلاب موج په بند دَ گرداب کیږي — په نومڅي کوم تسخیر دَ تندخویانو
دَ صباح حرج غنچه پریشانه گل کا — زنهار مه کوه غرض په تنگدلانو
دَ ژوند یو غم ، بنا دی عارا معلومه شول — بیسکلي کوم په شماره دَ مردگانو
په عمیق نظر شعله کوره دَ شمع — دمپدم کیږي پستي دَ سرکشانو
رنگیني لے دَ اشعار ترحنا زیب کا
دَ شیدا دیوان په لاس واخلئ خوبانو

دَ بور رحل ته مے رلدار راځي په وروورو — که چمن ته نو بهار راځي په ورو، ورو
وار په وار لے التفات دَ سترگو وینم — ته به وائے چه بیمار راځي په ورو، ورو
تو بلا دَ بلا بیم کشنده تر وی — دَ خونریزه مے خونخوار راځي په ورو، ورو
ځکه زر که دَ قهقهه په خندا اشنه شو — چه په نبکائ غوش فتار راځي په ورو، ورو
جدائي مگر فرهاد پر یوست له برمه — چه فریاد لے دَ کهسار راځي په ورو، ورو
نو تمکین لا اندے تاب دَ گلگون ورک شو — هغه ترک شیرین کار راځي په ورو، ورو
شیدا مه کوه کلام بے تامله
هر طوطي په بنه گفتار راځي په ورو، ورو

بناگوش لے هاله ساز کړ وصورت کړو — چه مخلوط شو په رنگ آب دَ مرغلرو
نمایان لے په دا وقت شیرین لبان دی — که لب یو لے تنگ دهان دے په شکرو
خاص وعام په کار کبنے تن ورکا هغه ته — چه دَ سر وِ په شان لاس لے وی اَزغرو
بلندان دَ دُنیا پست دی که لے وینے — نکره هسک له مزکے سر لوړ وکړو
نوم هاله دَ توکل لکه گل آ خله — که آشیان کړو ورته ساز خپلو وزرو

دَ حباب په دود لے دلق له شرمه آب شي — چه نظر کا په آفعال دَ قلندرو
دَ هرکس چه خواب مزرکا شیدا بویه
لکه بخت همیشه بیدار دَ بختورو

کره هراس دَ تیغ دَ تیر له همنشینو — دوا ړه سترگے زخمي کړي دی قوینو
په گوشه کے دَ کبان وَصل آفت دے — ناوکي گوره دے خلوت گزینو
دَ نیام په شان لے تیغ پوسیده داوړه — اَلامان دِ تاله دے تنگو آستینو
دوا ړه کسوځ په رنگ لعل یاقوت کړه — لکه غړ دَ بدخشان ژرا ده په وینو
په رخسار لے نن قطره دَ عرق وینم — که لے برق شو دَ خرمن له دانه چینو
وی مدام په شان دَ شام لکه تو رسوی — چه سوخته شول په نکاه دَ ماه جبینو
لسختي لے آفت زیات دَ نزاکت دے — یے په طور دَ مینا له دِل سنگینو
چه په کنج لے مدام ماروی لکه شمع
اور لے وُ لکه شیدا په سرو و سپینو

دَ شبنم دانه که تخم شي دَ گلو — زړه به سورچه ډیدن نه شي دَ بلبلو
چه لے نشته لکه گل بنه رخسار ونه — څوک به خه کا تورے زلفے دَ سنبلو
په څه شان درته بیان سوے ظالم کړم — لکه نرخه جبین دے دَ دا غلو
معطل په عارضه دَ شام غریب دے — که ے زړه په حلقه بند شو دَ کاکلو
دَ آسمان په شان لے تیز دَ فتنو تیغ کړی — صبح وشام کړزی شبکاره په سر منگلو
دَ دریاب له سر دجوشي دَ حباب زړه چوی
شیدا قطع دَ اُمید بویه له خپلو

لکه برق چه کوم اوکوری ناګاه   سره لمبه شي په هغه لوری ناګاه
ستا د زلفو هیبت باد په تیښته روان کا   د ښامار په دود چه اوښوری ناګاه
لکه شق د قلم ذره د شیدا اوچاؤد
چه ښکاره شول ستا د خط توری ناګاه

کوم نان لکه آفتاب مه‌رېږده بې آبه   چه سینه دِ د میلمه نۀ شی کبابه
زنګ دِ تا په آئینه د صیقل کاږ کا   اے د بخت په روښنی لکه مهتابه
حرکت دِ د نفس په نری باد دے   همیشه لکه ورق پاؤدر رکابه
انهدام یې د سیلاب په صدمه نۀ شی   چه خالی دِ خپله خونه کړه حبابه
د ګدا په راحت کله شاهان پوهېږي   ستر ګے کله وی خبر د شپې له خوابه
د ناقص په قیل وقال د زړه سیاهی ځی   د هلک په شیبه حرف ځی له کتابه
کۀ خجل نکړه ژړا د شیدا ولے
څوک لے ماڼے په شبنم شوے بے آفتابه

کۀ حجاب له مخه اړے کا محبوبه   په آسمان کښې به سپوږمۍ کاندِ ځان محجوبه
د نرګس د سترګے ګل کله معیوب دے   سیم وزر کاندی زښتی د هر چا خوبه
چه طغیان اوکړه دریاب زما د اوښو   سفینه ځما د زړه شو پکښې ډوبه
په چشمه به دِ آفتاب سو سبز نۀ شی   د شبنم دانه یې ولے کړه جذبه
زمانه د شیدا هسے ځان ځانی شوه
چه بلاګنان درو می له ایوبه

دِ تا لطف ے کباب کا بے غضبه   لکه برق په خندا راشی میګون لبه
احاطه د نوی خط د ښکلیه مخه!   کۀ په خُله کړه اژدها ماه نخشبه
چه یې جم له ژړا سره خندا اکړه   څوک خبر دی بے مینا له دے مشربه
شیدا طول د امل اوکوه حیات دے
فسانه د درازۍ نۀ بویه له شبه

غۀ بیان د هغه ناز کوم د چا ته   لکه ګل د شمع نۀ خاندی صباته
کړه نۀ خونه مشاطے د زلفو ماته   پریشانی یې شوه په دا توحده زیاته
د منیں له دِله زنګ د نګار اوزی   هیڅ نسبت د مینې مۀ کوه حناته
کله پریږدی د مرآت خودنما ښیه   چه یې کښېږدی یو نفس د خودآرا ته
چه په طاق د نسیان تل د زړه مینا پرږی   غۀ امید کوے د هسے دلربا ته
زړۀ له ما هسے رخسار په جلوه یووړ   چه ساده وانۍ د باغ ګل رعنا ته
حقارت د افتاده کړه ګردن کشه   داغ غزلمن په عاشق و خاک پا ته
په صورت یې نکی اوړه خپله تنه   چه ظالم ځی لکه برق تحت الثری ته
بیماری به د نرګس کا شیدا ورکه
کۀ یې راشی د نګاه دار الشفا ته

آماده په هسے شان یم د سوختن ته   چه شی برق د صورت برلېښ زما خرمن ته
کار پخپله تردستی لکه حباب کړه   چه محتاج د خیاط نۀ شے پیرهن ته
حوصله خوشه واروی تل لبریزه   کۀ پرواز نکړم هرګز دانه چیدن ته
زبانلان د هر زبان په هسے شان وی   چه جواب په ظرافت کا وسوسن ته

نامور به په جهان شي تر شیرینې
کۀ تیشه ورکړے یو دم وخپل کوهکن ته

په ګلګون سرشک ے رنګ لکه غنچه کړه
هله جوړشوم دَ ګریوان و دریدن ته

دَ صبا په سعی ګل دَ ما ګے خندَه شي
کله جوړدے ترش جبین و شګفتن ته

خو په بخره ے ذرا لکه شبنم دِی
چه شیدا ورشي بے تا چیرے ګلشن ته

اے دَ خپل ناز و ادا په باده مسته
تا دَ ذرهٔ شیشه پرے نهٔ شوه بے شکسته

څو دِ نهٔ یم دَ شعلے په شان وژلے
خلاص به نکړے خپل دامن زما له دسته

هیڅ خبر لکه تصویر له ځانه نهٔ د ه
دا فرقه په یوه آن کښې نیست هسته

پریشانه شوے دِ تا مشکینې زلفې
کۀ عالم شو دَ ختن بے بند و بسته

دَ ماهي په شان تپان خسته نخچیر شي
لا و تلے نهٔ وي تیر دِ تا له شسته

دَ خپل ځانه نګران لیل و نهار ے
په مثال دَ برهمن صورت پرسته

له شیدا دَ هر سحر په زره غارمۀ شي
دِ تا مخ ورته ستائي مدام له قسته

څهٔ حاصل دَ ممسکانو له دو لته
دَ اشعار بحر وي تل بے ثروته

خود بیني کله شیوه دَ صاف طینت ده
سترګے نهٔ دي هیڅ آګاه له ځان رویته

سر ګردان کاندی ګرداب خلاف دَ بحر
پیر وتماده دَ کلان بے مضرته

دَ زوال علاج هرګز نهٔ شي په زور
آفتاب او ګوره چه پریوت له رفعته

دَ مرآت خوندِ جوهر په اېرو ورکا
کله فعل دَ صاف دل وي بے حکمته

چیرے نه چه دار محروم په میدان پریږدے
کۀ یو سر په تن لرے بلند همته

په ذلت کښې ے عزت دَ ارتفاع دے
کۀ ے څوک لکه غبار وهي په لته

هیشه وی نرم چوب غذا دَ کرم
شیدا مۀ شه مرد خالي له سیاسته

په نها دَ هر سري کښې هلے نشته
دَ زانو په آئینه کښې جوهر نشته

کله جم دَ توبې آزاده کاندي
په سباخونو کښې دَ سرو ثمر نشته

دَ بنا په تخریب زړهٔ دَ سیلاب سوځي
دَ ظالم په زړهٔ دَ رحم اثر نشته

دَ جنون ترڅ ولیدهٔ ویښتو ځار کړه
کۀ دَ بید په شان ے تاج و افسر نشته

په خوږه ژبه مرغوب لکه طوطي شه
ګۀ قدرت دِ په عطا دَ شکر نشته

قدمبوس به لے افسر دَ قیصر او کا
چه سیلان لے لکه آب دَ ګوهر نشته

دَ همت علو دَ غیر احسان څهٔ کا
دَ بنر و سایه په سترګه دَ نمر نشته

شیدا آب لے دَ جودت هسے زنګ تیر دے
چه تمکین ته ے دَ طبع لنګر نشته

هیڅ نقصان دَ ساده حسن جمال نشته
دَ آفتاب په رخسار هم خط و خال نشته

چه بدل لے په کچکول دَ مهتاب خوان کړ
اعتماد دَ زمانے په کمال نشته

تمنبلو لے زمانے په کوم سبب شیم
لکه ژبه خود زما پرو مبال نشته

دَ کجل لکۀ لے کوزشوځے سترګے
په دا هسے خوبي شلخ دَ غزال نشته

هره لارے اژدها دے جهان نغري
دَ بعد حبل ته لے دَ هرچا مجال نشته

چه کوره لے دَ کوکب دَ کاروا نکره
ولے نهٔ وائے ناخن دَ هلال نشته

افروخته وي پکښې تل دَ حسن شمع
دَ خاطر غوندے فانوس دَ خیال نشته

شیدا کوره هر طرف ګلګونی اوښے
هیڅ خنده په دا بهار کښے امسال نشته

پاتے نهٔ شوه په عالم کښے سرشته / اوس په تخم د مرغانو شي کُشته
د کوهسار دانه په لاس د شواظ راغله / د جوار په شان به زړښی برشته

د سختئ په پیچ و تاب د مرو دنړۍ ځی
چه په دوک شي اېښنه ځان کاندی رشته

د داړه لب دی په ګفتار کړهٔ تخدیر ته / کهٔ طوطی راغے د قند مکور ته
د حیرت جوهر نصیب د تیرهٔ نرهٔ وی / د فولاد بیضه کجا آئینه چرته
په عطائے فی الحال وائکه صدف کړه / لاس چه اونیسی محتاج دی تا ودته
وکاکل ته دی کافی د رخسار ګل دے / حاجت نهٔ لری د عطر و عنبر ته
نهٔ کاشوم دیده واړه سو بزرګه / برابر کوری مرأت و سکندر ته
آفرین د همغه سر په ثریا نیه / چه فرونشه دستار و یا افسر ته

د سیماب غوندے کړیکا له کړمید
خهٔ رنګ راشی هغه شوخ د شیدا بر ته

د جهان د کرم رو دستا ولور ته / لکه شمع نامه او سپارم و اور ته
په داشان به خالی لاس ورځے ددومها / تهی دست لکه حباب راغلے کور ته
سنهٔ مردان د بل تکار تمام معروف وی / بے ګفتن لکه ګنج درومی و کور ته
هر ساعت وی تر دو رنګ له خجالته / داشه اوکړه د سترګو سپین د تور ته
له تاڅخه ځی جام نسکور لکه حباب ورځم / چه راغلے یم ودے دریائے شور ته

ګوره ته د خپل صورت په تزئین راغلے / لکه تاند کشیده ودے انځور ته
د زړهٔ دوی عقدے په آسیا حل شوی / په یوه عقدهٔ نے ګوره ناقص مو ته

د شیدا نازک مضمون کودنه ته لولے
د هلال رویت دی او سپلرهٔ شبکور ته

ماچه شا کړه د دُنیا د خان و مان ته / ځهٔ حاجت لرم د نور سمیوسامان ته
شګفته به دی جبین وی قاتل بے چینه / حواله کړه ما خوګونه خاقان ته
خوغوارې د خپل خیکو په ویحت کړم / هرګز نهٔ راځی مګس حلواخوان ته
په رضائے یوه دم ایست په چمن نهٔ وی / نیټهٔ چه لاس واچا د مضار د ګلستان ته
ستاد زلفو په لور نه رو نه خرام کاندی / کهٔ د ګُرُوم قافله د روحی هندوستان ته
ستا چشمان به څهٔ نګاه کا پښخا کسارو / چه له کبره و باټره ګوری آسمان ته

مبارکه شه په تا د دُنیا خونه
آواره شیدا روان دے بیابان ته

بریږه راشه د بهار تازه بسنته / تا نشاط راوړو هر دشت و هر چمن ته
لباس هسے د عالم زعفرانی شو / چه هر ګل په خندا راغے د ګلشن ته
لکه مرغ د تنګ قفس شیدا ببیله / په بیضه کښے کا هوس و پریدن ته
لکه نبو چه د غروب په هنګام زرد شی / کړه نظر په دا لباس کښے ګلبدن ته
ګلدسته به په دستار د هر سیاه زډ دی / صحرا اچوی ګلونه خپل دامن ته
د بلبل خاطر مائل په رنګین ګل دے / کهٔ په جام راغله مینا باده ریختن ته
له خجلته ئے باران د عرق اوری / برقا چه اوکوری د ګل رنګین منته

نالوان ددے بهار په شان د ګلو　　　هیڅ هغلج د عطرنه دی پیرهن ته
مغنی کادو بالا نشه د مټو　　　چه مستان کښیني د بزم آراستن ته

شیدا ولے ئے صدف د محیط بولے
غوږ نیولے دے کو هر ډ تا سخن ته

چه تکلیف ئے نه وی هیڅ د تیغ چوګان ته　　　لکه کوئے بے تنه سر ودرم د میدان ته
په سوخته سینه لے مانه کړه بلبله　　　چه غنچه راوړی بیضه د ګل آشیان ته
چه دانه ئے لکه ګل په خرمن نشته　　　د آسیا د پاره ځه وا ئیم آسمان ته
کشائش کاندی خاطر د هرچا جمع　　　آشفته زلفے په مخ راشه پریشان ته
ګلرخان له آئینے روګردان نه دی　　　ولے نه کوے نظر د خپل حیران ته
چه لے سیر په تماشا نه شے تول عمر　　　د آدموستی کے پیدا کړه بیابان ته

شیدا تل وی ګلنار کوی په خونین اوښو
زه چه کوم لکه صبح چاک ګریوان ته

همیے زودا وکړو سودا په رسوا دلته　　　چه پر شور لکه بازار شو صحرا دلته
تغافل ئے د نګاه کشنده تر دے　　　په هدف لګی هر غشے خطا دلته
له شوخئ ئے د لبانو عجب نه دی　　　که له دیره سرمه آب شو صهبا دلته
ځی په بیعه دا وبوله دیره آ به　　　هرګز نشته د ګوهر شناسا دلته
که ئے اووینی کبکان سختی د طبع　　　په کهسار پورے به اوکلخندا دلته

عاقبت به تورے خاوړے د میدان شی
تل به کله وی جولان د شیدا دلته

نشته هیڅ په عشق بازئ کښې د چا کښه　　　سو به یو نه سی ددے سودا له هغه
چه لا تنه دایرے په تن پیدا شی　　　ځان هله بوله ملنګ لکه سکرونه
که شربت د نیلوفر راشی په جوئے کښے　　　روغ به کله شی نرګس د باغبے د تبه
نه ئے درونه په شان د ګلو ګل اندامه　　　د غنچے په طور خوب کوه بے کښه
تا په وے د برسات جهند ه برق دے　　　چه را غلے په شوخی وله نو نپکهته

کوره زور د افتاده چه تور وخاوړ رو
شیدا غر په تندی واخست لکه کته

څه اضون دے په ما اوکړو پریزاده　　　چه یو دم نه یم خالی ډ تا له یاده
زړه ئے رک لکه سپند دے شعله خوبه　　　چه د زړه په سواد اوکوم څو فریاده
بهانه ډ د غرض مګر شانه کړه　　　تل ئے لاس ور وړے د زلفو ته شمشاده
چه آواز د تیشے په کهسار نشته　　　د شیرین په طلب لاړے فرهاده
په آسباب کښے ئے زړه بند په آسباب نه دے　　　د چمن په قید سروه ده آزاده
نتیجه ئے د دیدن عظیم آفت دے　　　لکه برق شعله په لاس اوزی بیداده
چه په هر منزل کښے سرخوری لکه شمع　　　د هغه رهرو څه نفع ده له زاده
مهیا در ته قفس د شلخ ګل کړه　　　که څه رحم په بلبل کوے صیاده
په سختئ کله امساک د دولت کیږی　　　جو هر نه ځی په هیڅ وخت کښے له فولاده

همیشه ئے پیچ و تاب لکه ګوهر دے
چه شیدا ا غے تر دے حیرت آباده

چه لنبو ته د تنور په شان پیدا ده　　　که پوهیږے دا سوخته سینه زما ده

لکه اُبو په هیڅ وخت نهٔ شوې نمه — هر ساعت زما په سترګو کښې ژړا دهٔ

خوبونه په شور لکه ساحل دَ سیلاب نهٔ یم — چې مې ایښې په عزت دَ کور بنا دهٔ

په سپین مخ ئې دَ عرق دانه لیدهٔ شي — دَ سحر په وخت کهٔ سترګه ګهبا دهٔ

فیض لے نهٔ شي دَ همت په تنګه ستي

خودلید لے فواره شاه و ګدا دهٔ

خندِ زده لکه نرګس زماله درد دهٔ — پوشیدهٔ ے په غنچه کړه ګونه زرد دهٔ

په رښتیا وي هر فریاد دَ سوخته ګانو — دَ سپند ناله له سوزهٔ په تجرد دهٔ

اوس دَ ښکلو په طلب کښے صادق لید شي — دَ قلم غونډے بے سره رهٔ نورد دهٔ

دَ ادبو په شان روان په هسے لار شه — چه دا سپینه لمن اوساته له ګرد دهٔ

په کښے عکس دَ خپل جاه نمایت وینی — آئینه چه نن په لاس دَ سکندر دهٔ

دَ دوران په سردجوشئ کښے عجب نهٔ دے — کهٔ لاله غونډے لنبه شی دَ اور سرد دهٔ

شیدا زهٔ ئے منتخب دَ پښتو بولم

کهٔ دیوان دِ مرتب دے په څو فرد دهٔ

کوے چا په خپل هنر خود نوازي دهٔ — په محمود باندے موقوفه ایازي دهٔ

دَ دنیا نعمت ذلیل کړے لکه زر ے — په خروج دِله میوے سرفرازي دهٔ

نهٔ په سل مرګه یم مړ په ژوندانه کښے — هر نفس ے لکه شمع سربازي دهٔ

دَ هدف په شان مے آه تر څلے اوښوت — کهٔ زده کوے دِ په ما تیراندازي دهٔ

په ژوندون به لکه شمع دل سوز نشم — چه تر مرګ پورے زما جانګدازي دهٔ

راست روئی مے لکه رُخ نهٔ ده پکار ایښے — کهٔ فلک دا سوره کړے کج بازي دهٔ

دَ پتنګ غونډے تل په ما غضب دے — چا ئے کړے شعله خوته غمازي دهٔ

راست ګویان لکه مرات شیدا حیران دي

په هر لور دَ زمانے سخن سازي دهٔ

دا دَ خط جلوه په مخ دَ دلستان دَ — حاشیه کهٔ په نسخه دَ ګلستان دهٔ

تلون ئے دَ مزاج دے شام و صبح — خاص و عام ته ښکاره وضع دَ آسمان دهٔ

کشائش دِ په ګردش نهٔ شي آسمانه — دَ پروین خوشه لا بنده هنر شان دهٔ

دَ حیوان چشمه ئے بولم انسان نهٔ دے — کهٔ جرعه ئے دَ ساغر څښلے نادان دهٔ

دردمندان شعله ئے برق په دا سا کړه — دَ خرمن مایه ساتلے علم دان دهٔ

سیاهي ئے دَ چشمالو په شوخئ کښے — دَ غزال سایه پر تر په سپین میدان دهٔ

په میدان دَ دریاب ګوئے شیدا اجب ور دي

دَ بازي کمال خوبي دَ کوم انسان دهٔ

دَ ماهي غونډے سینه په خارا فګاره — هیڅ خبر نهٔ یم له ګل وله ګلزاره

تپیدهٔ ے دَ سمك بسمل بے تیغه — دَ خونریز توره به څهٔ کړے آمداره

لکه نخل دَ بانړهٔ په جویبار خشک یم — ما او نهٔ لید برګ و بار له نوبهاره

سرے هسے په صحبت دَ تن زهیرو — هرګز ورته را لږ بیا له داره

سترګے پورته په آدا زما آفتاب کړے — کهٔ فتنه شوه دَ سحر په وخت بیداره

همیشه سیاه لباس چشمے دَ اوبنو — دَ فرهاد ماتم به څوک کا بے کهساره

په ما باندې سلیمان لکه مور نشته — په یوه دانه قانع یم له خرواره

اوس ګردش بویه په کام دَ شیدا چرخ — هرګز نهٔ ګرځي آسیا دَ چا بے واره

راشه نن په تماشا تازه بهاره — چه گلشن درته پیشکش کا یو ګلزاره
ستا همت خو قنم بوس د آسمان غواړی — که د عجز ورته نه رسی غباره
رهائی د بیهوده گورځی په خیال کښې — دم په خود او سه د زلفو گرفتاره
ستا د سترگو په گردش مے خاطر بند شو — نقطه څه رنګ ځان بدرکاله پرکاره
په شور د نعل موزی زما خو نه — څه خو او نیسه عنان د ناز شهسواره
د هر خط مضمون احوال د خوار زهار و — چه قاصد د زړه کو را ورپه له کهساره
څوک وشمع ته وردرومی بے پتنګه — لکه برق شعله په لاس ځی ستمکاره
څرخ هله د چاپه کام کچرخ آسیا خوری — چه میده کا د سرونو څوخواره

سبزان کله وی همسر د گلرخانو
بیهوده دا غے شیدا نرهنده باره

میاد مو رکړه شمع خو یه په چا بوره — چه د کبینبوه بهاو بنه بانده سرتوره
رنګینی ئے په خونریز د دی عالم ده — ستا لمن ده لکه گل په تختو کوره
په هزار نیشه د زړه په سرچیچل کا — الغیاث د تا د سترگو له زنبوره
همیشه لکه نرگس گورے آسمان ته — اے د سترگو په بنالسته پانه مغروره
نزول ئے لکه نے مصلحت نه دے — په سینه کښې ے ناله په پیره مستوره
په جبین د هیشی چین کاندوینم — ماخوشحال چیره د ونه لیده فغفوره
نادانی درته بیضه وسیع جهان کړه — د هوا په طیران پوه نه ئے معذوره
د دنیا پست وبلند واره تیدیږی — څه چاره د موج د بحر له عبوره
تا د زړه په صاف دوربین کښې هیش و ینی — که هرڅو ئے د شیدا په هوا دوره

تیه به د اسباب څه کړے کوره ! — یو نفس لکه حباب دا غلے ترکوره
په قوار کاجاذب خاک د نم غوږ ونه — چه په دادریاب کښې هیڅ نشته بے شوره
د ماتم په خوئین او بنو لعل گون دے — څوک به څه د لړی د پان برګ ترلب گوره
په کثرت ے د شستن کله ځان سپین کړو — لکه ستر کے چیرے خلاص نه یم له تعره
اناله ے د گریځا ساقی په آب کړه — سوے نړی لکه شیشه داغلم له اوده
هیڅ خبر په حلاوت نه شوم د میو — د آسمان پیاله په ماداغه نسکوره

چه ئے لانده بحر دبر کړ شیدا واوره
هاغے کله په سرا وکړه د نمرسیوره

گرمی نه کوی اثر په هرچاکوره — په شغله کښې ده چشمه د آفتاب موره
برګ وبار ورته پیشکش لکه بهار کړه — که خزان راشی کریمه ستا ترکوره
مناسب له کاروبار سره تدبیر کړه — کله درومی په آفتاب د پرکاسیوره
ستوره به په تمیز لکه مهتاب شی — چه جدا کا روشنی له تنده اوره
چه په ورځ لکه فلک شمع سوزی کا — دو ستره شپه ئے تیاره نه دروی له کوره

په ننا ک خندا ورک روغن ئے گل شو
زمانه په هسے شان ده شیدا سپوره

آراسته ئے په ماخپل حُسن دلبره — سنبالسته وی گل په باغ کښې بے زیوره
نه په دالب ودندان آئینه روئے — که ملا لعل وگوهر وی له جوهره
که دانه دی په ویے آب نه شو سرسبزه — شکایت د بهار نه کوے گوهره
له آفسرسره ئے سر لکه حباب ځي — نه شی زیست د خسروانو بے افسره

په خوبانو شی خولے له حیا ما تے — تهٔ چه لرے کړے نقاب د خشانه نمره
دره ورځ دِ تیغ رنګین لکه سحروی — مګر تل دَ خونریز مشق کړے ګین ګستره
ستا په سنا خ لکه غزال دَ خزان څه دی — کهٔ خالی وی دَ بهار له برګ و بره
حلاوت دَ موزون قال په راستئ دروی — همیشه وی دَ باغ سرو ه بے ثمره
ستا په ملاګیږی دے کمند دَ ز رو نو تکه — کهٔ د را نخلے تو رے زلفے تر کمره
چه لیدهٔ پیکیږی آثر دَ الم نهٔ شی — څهٔ حاصل لکه شبنم له چشم تره

چه موقوف لے غنچه سان نغښتے مکتوب کړُ
په شیدا به احسان څهٔ کاندی کوتره

په وصال کیږی جلالی دَ دلبر کور ه — دَ غرهٔ سر وَ ته نظر اوکړه نمر کوره
په صدف دَ انزوا کیږی صاف ګوهر شته — په قطره کیږی دَ خپل آب بحر و بر کوره
چه مالک هیڅ دَ اسباب نهٔ وی بے ولقه — دَ حباب په شان هغه قلندر کوره
کهٔ په خوان دِ درست جهان خوښی لکه مزکه — وَ هر چا ته کوز له شرمه اکثر کوره
تهٔ دَ خپل دولت په قید مجوسی پرت لے — وَ درشتے وَ ته نظر کړه ګوهر کوره
چه ریزش دَ مِنے لے هیڅ تشنه لبویز دے — تغنن لے لکه ګل په ساغر کوره
دَ حباب په شان به لر څخه خارج شے — کهٔ دِ نهٔ وی په خانه کیږی یو در کوره
مکړه غم دَ هیڅ مقسوم کهٔ هر څو ګران وی — دَ صدف منقار دانه دَ ګوهر کوره

ددښمن دفع دَ خان حفظ په تیغ کا
شیدا توره دَ هلال شوه سپر کوره

خان دَ چا په طلب وژنے بد اختره — چه روان لے ګکه اور توخا ګستره

دیوانه لے په سایه کړهٔ عالمونه — بنهٔ چه نهٔ وینی ښکلوک پری پیکره
ستر ګے پیچ دَ هر یک په انتظار شوے — تهٔ به داؤ په کوم صدف کړے ګوهره
په هوا ئے ستر ګے تورے دَ شاهین کړے — چه بازی کا په تنزویر دَ چرخ کوتره
په تحریر ئے صرف دَ ستر ګو روښنائی ډه — چه مصرع ئے دَ آبرو شوه محمده
شاهد کهٔ دِ شانه په کمو کیږی دی — اعتراض ئے په خطا مکړه دلبره
هغه ستا په یقین زخشان آفتاب و — چه حاضر ئے وَ دیدن ته شوے سحره
دَ مړانو په تیغ کله زنګ اثر کا — نکړه شام دَ هلال توره مکدره
چه رندان دَ معنی بند دَ بل مضمون کا — حلاوت آخلی له قنده مکرره
شین ودم زهٔ لکه سپند وَ خپل سوختن ته — چه په شلخه آرام نهٔ وی بے بجره

تش ګو ګل شیدا دِ تا زړهٔ دے وشکلے
خپله برخه زونا ورا آخلی په غوره

استغنا ئے کم نګاه کوی نخچیره — ګرزوی لکه قوځ قوس بے تیره
رقاص په مشت خاک لکه ګرد باز کړے — کهٔ په مزکه ئے مسرور صاحب سریره
دا خونریز په تیز نګاه کوے کار — کهٔ د هندکتار دِ دا ورهٔ له کښیره
کهٔ مبلاد لکه شعاع دَ رخسار خط کا — په فلک به معطل ګښینے دَ بیره
چه په ظرف کیږی لے خپل تنګ امانت یو ګوره — بے مثلی دَ ګل عاجز کړهٔ له تصویره
میسر به دَ محشر په صبح نهٔ شی — فراغت دَ تورو زلفو له شبګیره
ګرداب اوګوره دریاب حلقه بګوش کا — هیڅ تحقیر دَ صغیره مهٔ کوه کبیره
دَ شیدا رنګین اشعار دَ ګل خرمن دے — په اصلاح ئے کړه تازه دهقان پیره

چه آرزو لره په خاطر وه دَګل دیره ... په ګلدام کښې ئے ناله کړه بلبل هیره
چه خبر لکه مینا په تپش نه شی ... هر ګذار اَ خله په زړهٔ لخا سیره
نمانه که ئے آفتاب دَ بخت کوکب کا ... شپه به هله دَ فراق شی په ما تیره
دَ نظر اهل په شان دَ بینا ستر ګو ... په ژړا کاندی خندا دَ قهقه تیره
هغه دم لکه نمر ګل قبا ته شا کړی ... که هندو لکه مشرق کا زر بر سیره
چه فانی په یوه داغ لکه شرر شی ... په سوخته عالم هغه سوخته خاشیره
تل دَ بل پاسبان دَ خپل صورت پاسبانوی ... حلقه اوکوره په دا ترخان چاپیره

قلمی دَ زړهٔ په لوح دا حروف کړه
بلندی ده دَ زړه شیدا له زیره

غڼه آرام کاندی حاصل په دا جهان زړهٔ ... چه مدام ریږدی له بیمه دَ آسمان زړهٔ
په فراق دَ رفته آب غافل خلقه ... تو ئے کړهٔ ما لکه ګرداب په خپل دامان زړهٔ
هر ګز مهٔ شه دل بسته په دا باغ پوسے ... چه آخر ئے غنچه لاره پریشان زړهٔ
دا شه اوګوره دَ درد ژړا په وینو ... دَ مینا په شان ئے راوړهٔ خونفشان زړهٔ
په دریاب نهٔ شوه رخنه دَ ګرداب رفع ... سیاست ته راوړه سخت لکه سندان زړهٔ

بال و پر به لے شیدا دَ طیران او شی
که نهٔ صاف لکه بیضه کړه په آشیان زړهٔ

دَ خپل قد سره دے بزم مینا کړه ... بیخودی دَ سر مستانو دو بالا کړه
دا جلوه دَ قمر عکس کا په آب کښې ... که خوله دَ ګوم نمر په خ پیدا کړه
خاکساری کوره دَ ځان افتادګی هم ... لکه نقش دَ پا دوا لره ستر ګے وا کړه

زهٔ دِ غم لکه دیوار کړم توره خاوره ... تا صورت غونډے ترجوړ را ته سشا کړه
دَ لاله غونډِ مے ئے داغ دَ بدن جُړ دے ... در ته چاوے چه زما دَ سوز دوا کړه
په لیدهٔ لے استقلال دَ خسی بر هم شی ... در ته نه نبکاره په شان دَ کهربا کړه

که دِ زړهٔ لکه غنچه خلاص شو لبند ه
بیا هاله په داچن شیدا خندا کړه

مهٔ آرزو دَ تخت و تاج مهٔ دَ سپا کړه ... خسروی په هفت کشور لکه شان اله کړه
چه آستان دِ تل مرجع دَ خاص و عام وی ... دَ دوام افتادګی علو دَ جاه کړه
مکدر په ګرم و سرد دَ دوران مهٔ شه ... په جهان کښې زلیست په شان دَ مهر وما کړه
نور به څهٔ په بل دُښمن او باسے توره ... دَ خپل ځان خونریز په شان دَ سر ګله کړه
چه زیردست سوزیے په دادراز دستیه ... زمانه دِ لکه شمع دست کوتاه کړه
پریشانه لے شوه جمع لکه شمع ... چه په حال لے توجه روز سیاه کړه
سرکشی دِ په حباب لکه سیلاب ده ... کر و فر دَ زمانے په دا کلاه کړه

کاشانه بویه شیدا چه آشیانه وی
یعنی وضع دِ بنا په پر کاه کړه

زړهٔ له خپله نامه صاف لکه نګین کړه ... لغه پس نام دَ ښکلی دلنشین کړه
درست راضی په صحت نهٔ یم دَ خپل زخم ... دَ مرهم اجزا ئے څهٔ خو نمکین کړه
که زبان لے دَ مکتوب په شان لبسته شی ... بیا جذر له ګویائی دَ سخن چین کړه
دلداری کړه غنچه وار دَ بیدستانو ... پاکیزه دَ شبنم اوښے په آستین کړه
نیمهٔ دِ او چوی توره شپه ستا دَ سنبلو ... ښکلے مخ لکه سحر ګل دَ نسرین کړه

ګله ځان په ميدان دروغ ديې مغرورا د جولان په عزم پا سره آسمان زين کړه
چه کندر وکړې صبا د سرائې په لورې آواره بلبل لې ياد په ګل زمين کړه

وجال ته دِ شيدا په ځيږ ځيږ کوری
حواله د خرام کار په دير تمکين کړه

په شرمنی د هيڅ د نيمئ اعتبار مکړه له درياب سره بې چه روزګار مکړه
که دانه دِ په دريا ب نه شوه سرسبز شکايت لکه کوهر د بهار مکړه
آخر نهٔ وينې آدم د بسملا نو د مرهم فکر فګاره زنهار مکړه
لاس دِ پر لکه مرآت به خپل جوهري هيڅ منت د معاون د مدار مکړه
خلاص به نهٔ شی سرکشان له کوشماليه چه فلک په جهان شته د تلوار مکړه
سکونت دِ په اختيار نهٔ دی تماشه آرائش په آئينو د ديوار مکړه

ذره افشان لکه آفتاب شه بې مطلبه
شيدا سوال ته د سائل انتظار مکړه

ساته واڼې چاد خونه تار په تار کړه د دنيا خونه ستا تو زلفو ځار کړه
په بيا دستا د چشمانو ژوندون ترنج شو د غمزې قاتل ته او وا يه تلوار کړه
سنګدلی وچه بې باره سروې نهٔ کا خهٔ خو رحم په فرياد د ګرفتار کړه
ستا د سترګو د کجل ملکی آفت شوه تر افسون لاندې بچړې د سيه مار کړه
چه د شپې په مراد آه وکوم ناترسه په کشتن ه لکه شمع خهٔ خو وار کړه
که ګوډ په دا نې د غبار سيه د ودنه شو ملامت د سوخته کانو په مزار کړه
پريوتل يو د درې بنا خنا بو دی ده د ثمر په شان خپل سرجزو د دار کړه

د ميناکودن کشی افراط د عجز
د شيدا ته بلندی د لوئې کهسار کړه

د دوران په لکد کوب کښې جبين وا کړه پهٔ همت کښې ځان همسرِ نقش پا کړه
لکه ذکه د رفعت په کهسار باندې لخندا سره په سرو ستر کو ژړا کړه
د عزلت په شبستان کښې قائم اوسه خپلې سترګې د چراغ لکه عنقا کړه
که سايه د مات ديوار لوړې نادانه په خپل زعم کښې لې سيوري د هما کړه
بار د هرض وخاشاک په خپل ګردن ګړه حوصله دِ په مثال لوئې دريا کړه
ځائې دروغ د ليونی شه که هوښيارې صلح کل د ځان پيشه لکه صحرا کړه
هميشه د بل په کار کښې قدم سايه ځار ديدهٔ تر خپل همت لکه آسيا کړه
ترغرې دِ د اقبال زوال لېدهٔ شی د عالم کو ته ذره صاف لکه صبا کړه
نتيجه لې روښنی د يره کوم ده تل په شان د تنارهٔ خشکه غذا کړه
د آفتاب په دراخر کړه تمام عمر د ذرې په شانې درست جهان ته شا کړه
په هر آن کښې پريوتل دی لوزان اوسه تواضع په اوج د موج غونډې پيدا کړه
چه راحت در شخنه ستړې ستون مومې خپل صورت دِ لکه سيوري د بيديا کړه
چه وښې لکه د صبح صادق سپين وی په هر کار کښې له عالم سره ربنتيا کړه
سايه وار متحمل د سنګ وخار شه چه په لار کړې رفاقت در ومې وفا کړه

چه اقوال لې په خلاف د احوال وينم
اعتراض په خامه طبع د شيدا کړه

خهٔ کرم يلو لکه ديدهٔ درې روزګار چه په خپلو او بنو وينځم خپل پرهاړ

ابتلا دَ خپل خاطر کړم ستا په حُسن   په ګردش کښه مقید لکه پرکار زړه
چه مے نۀ کا وه پرهیز د تاله څخه   تل بیمار کړم خپلو سترګو نرګس فا زړه
اوس مے مینه پوه په زر شو با ور وکړه   چه مئین شوم ستا دَ زلفو په هر تار زړه
په رخسارے شی جاری لکه جوړے اوښے   د وار لب چه کشاده کړم په ګفتار زړه
راته هیڅ زیبا تمثال دَ آئینه شی   ستا صورت چه چهره وینم په دیوار زړه
څۀ پوښتنه کړے له ما زما دَ وضع   لکه ګل کوم خندا په سر دَ دار زړه
چه له شاخ سره وفا کا په سرا ور کښے   لا تر ګل یمه مئین دَ ګل په خار زړه
په نصیب څۀ وی ذلت دَ پائے مالئی   چه لړ باده پائے او وینم غبار زړه

دَ صبا په شان مے زړۀ چرته پرے نۀ وزی
چه ګذر کوم شیدا په هر ګلزار زړه

څۀ رنګ بیم نکړم دَ موجه دَ قلزم زړۀ   یا هیغه شم دَ میږے په دم زړۀ
له هیبته ئے سمګ دَ ست و پاکم کړه   ورے یم دَ هغه سینه تلاطم زړه
دَ وحشی په شان به رم ورځنے وکړم   ښۀ چه نۀ وینم دَ سترګو مردم زړه
په پرده کښے عجب راز دانئی و ماته   چه محرم کړم دَ رباب زیر و بم زړه
پکښے نۀ وو رنګ دَ هیڅ کوم جوشی   نن چه داغلم دَ شراب په خُم زړه
ګریه او کړم په احوال دَ خسته زړه لو   کۀ په وضع دَ غوټکا دَ تبسم زړه
درسته شپه ئے پاسبانی لکه آسمان کړم   جاهر کړم دَ صبا په وقت ګُم زړه

کۀ خزان مے دَ ګلبن په شان لړزان کا
شیدا نۀ کوم آرزو دَ قما قم زړه

ای په مهر دَ آسمان په شان خونریزه   مشه توره ستا دَ کین په فتنه تیزه
کۀ ښکاره کا شیرینی دَ سرو لبانو   شور به ورک شی هغه دم له ستا خبره
ګریبان ولے پاره ګل دَ سحر کړو   کۀ ناله دَ بلبل نۀ ده درد انګیزه

شیدا آشته پکښے بوئیدیک رنګیه
زمانه لکه بهار ده رنګ آمیزه

دَ حیا بهره دِ لشته دیده وانه   لکه شمع دَ فلک ئے بے ګدازه
لکه زلفے دَ سنبل له شانه کشه   دلجمعی دَ پریشان له دست اندازه
شهبازان وُری په منګل خط دَ کبکانو   ستا په سعی څۀ موقوف کبوتربازه
کۀ ئے ذره ورځنے چاود لکه آسیا دے   خلاص ئے نۀ یم دَ خدمت له تګ و تازه
وګوره ته دَ آیاز هنوز شرط نۀ دے   اے تر وضع دَ محمود نبده نوازه
ولے نۀ لری سایه دَ آفتاب جسم   نوے خط په رخسار او کوره طنازه
ورک په شان کړم دَ مهتاب سیه روزه   آئینه مے زنګ اخلی له پردازه
احتیاج ئے دَ اسباب په تعین دے   چه حباب په دریاب نۀ شی بے شنازه

دَ دنیا په شب روی دَ شمع سر څی
شیدا مۀ اخله پرده له خفیه رازه

لاس تورے سل حله په سر کړے بیا نا کسه   له خوا نو نوشے شا په خوئی مکسه
نور دِ عزم په تُرق دَ کهکشان دے   چه دِ راشی دَ آخور ته څو فرسه
اُچوی په اضطراب کښے کور او ګلے   دَ شر دَ کړم صحبت له مشت خسه
شپه او ورځ په رعایت کے خپل صورت ئے   مشتغل په خاکبازئ شوے بوالهوسه

کۀ فریاد لکه سپند په دا مجمر کړم | ما او نۀ لید التفات له فریاد رسه
چه عالم د ستلون په هر دم وینی | حیرانئ د آئینې مشوره هم نفسه

هیڅ عجب نۀ دے شیدا کۀ دام د طمع
عنقا دا دلی د باز د نظر چکسه

راغله بیا په قصد د ګلو ګلفروشه | چه هیڅ مرغ د چمن نۀ دے بے خروشه
هر جرس لے دے حباب د هموار بحر | قافله په دا صحرا د رومی خموشه
په طلب کښې لے شو ننګ د ځان په ښیو | لاړے نۀ رسی یا قوت تر ښنا ګوشه
که افغان لکه پرزوین ګمې خیزان ځی | ستا له بزمه روان شوی خومد هوشه
ما لباس ورپسے رنګ د ګل په شان کړو | لکه بوئی هسے شے اودت له آغوشه
راشه ګوره د کاکل سیه مستئ ته | یو قدم په لاره تلے نۀ شی بے دوشه

د اسیاب غونډے به نه د ګرداب او چړی
زمانه شوه د شیدا هسے سر د جوشه

چه تصویر په حیرت ساز د شوخ وشنګ شۀ | لکه برق هسے روان په هوار رنګ شۀ
د ګرداب په شان عشرت آستین په او سیو | کله خشک په تمام عمر کښې یو درنګ شۀ
کشاده شو هسے کام د حریفانو | چه لقمه لے د محیط په شان نهنګ شۀ
له چامۀ غوارئ قران تهی دستانو | په بدن د حباب کوم پیرهن تنګ شۀ
هسے شان یم مکدر له دے دورانه | چه تمثال مے په صفا د مرات زنګ شۀ
سپرغاړه نۀ شو د ځان سل لے سپره | نشانه چه لکه ګل د خپل خدنګ شۀ
په طلب شیدا د ګرم صحبت اوسه | صاحب دل لے په تاثیر د حلب سنګ شۀ

چه ګلدام د کعفه زلفو عالمګیر شۀ | هر صبا لکه ګردباد په کښې اسیر شۀ
ماچه خُله لکه غنچه په پښتان کښېنوه | جوش د دنیو مهیا په ځالے کشمیر شۀ
چه نکهت لے د کاکل راځی وباد ته | نن غبار د دے صحرا مښک عبیر شۀ
درست کباب په سوره لمبه نم لے شبنم دے | ستا په تله هسے تمام ګلشن زهیر شۀ
د حیات امید به څۀ کوے نخچیره | چه هر یال د په صوت کښې پر د تیر شۀ

شیدا مذکره طنطنه د شاعرئ
کۀ بلبل د په چمن کښې هم صفیر شۀ

ذره مے هسے تو لیه په دامن تولے شۀ | چه هر موج لے په صحرا کښې ممن تولے شۀ
په تمکین کوی خرام د ما شیرینه | چه له شرمه بیستون د کوهکن جوړ شۀ
استقبال ته لے راغلے نو بهار دے | خرامان و باغ و راغ ته سمن روئے شۀ
آفت نۀ کوی غرض په پریشانو | وایه چرته برق د ګلو خرمن خوئے شۀ
چه لباس د آلوده په غرق درا غلے | په شبنم د چمن ګل پیرهن شوئے شۀ
شمع خندلوری په نره بید رده خلقه | چه په بزم کښې لے تل ګر یستن خوئے شۀ

د سوسن ژبه حیرت کړه سرمه سایه
چه شیدا په دا بهار کښې سخن ګوئے شۀ

لکه شمع په ما او ر شیرین صورت شۀ | مکدر مے له خپل سر سره صحبت شۀ
د سپهر په خاطر کښې مهر و سیم | تیر کی د خپل اختر په ما آفت شۀ
په هجوم کښې لے دلجمع پروین وار وی | انجمن چه په هر ځا بانده خلوت شۀ
سزاوار دے لکه شاخ د ملبند ئې | چه عطا لے د ثمر خوئی و عادت شۀ

اوا له یم لکه لمر په هسې دشته — چه دشوارے وسالے ته رفاقت شهٔ
دَکمان کوشه به وایه کو هر څهٔ کا — آرائش کله لازم دَ خم قامت شهٔ

شیدا نهٔ رسی هغه و هیڅ معنی ته
چه محبوس لکه صورت دَ خپل تن بینت شهٔ

ستا په مخ باندِ ے نبکار و خطِ سیاه شهٔ — کهٔ غبار دے مکر سور دَ نیمروز شاه شهٔ
کهٔ مے تل دَ زړهٔ خرمن سوزی معذور کړ — چه لازم دِ لکه برق گرم نګاه شهٔ
بسته کار دے مصلحت دَ تنګ ظرفانو — دَ حباب په کشائش کښې حال تباه شهٔ
په سوختن ئے زړهٔ دَ کوم پروانه او سوٌ — چه رنګین ئے لکه شمع سوزان آه شهٔ
ستا کیسه ده غنچه وار په زر لبریزه — تر آستین دِ لاس په داد و لے کوتاه شهٔ
په ریا ئے کړه نبکاره وَ خاص و عام ته — دَ غمهٔ سرے لکه مهر سحر ګاه شهٔ

چهاران ئے همیشه دَ ژړا اوری
داکتهیر په شیدا اوګوره تیراه شهٔ

کله وا په باد دنا دَ مخ نقاب شهٔ — سورے لمبے ئے کړے تازه جهان خراب شهٔ
نادیده سشهادت لم څهٔ خون ئے او کړ — په رنګین دامن نبکاره لکه آفتاب شهٔ
بے خبره ئے نوبهار دَ حنا بو لی — ستا په لاس کښې تازه ګل له شرم آب شهٔ
انهدام ئے دَ سیلاب په صدمهٔ نهٔ شی — هغه کور چه درست خالی لکه حباب شهٔ
چه دانه دَ چا میده شوه دَ چا سبزه — ګردنده فلک آسیا شهٔ هم دولاب شهٔ

ستا دماغ ئے التفات نهٔ کاو بوئیی ته
څهٔ بے حایه دَ شیدا خاطر کباب شهٔ

ستا دَ مخ له شرمه هسې چمن آب شهٔ — چه صورت دَ غنچې درست کوځ حباب شهٔ
لا مخې ته په نا میدان قمر طلعته — چه غبار دِ دَ میدان شب مهتاب شهٔ
دَ آسمان په شان ئے کښت مه شه سوسنړه — چه ئے عمر تیر په دور دَ دولاب شهٔ
په دولت کښې راحت نشته رشته ګوره — په ګوهر کښې ئے ورک کله پیچ و تاب شهٔ
دَ ګرداب آسیادانه کله میده کړه — کهٔ محیط ئے دَ ګردش تمام دریاب شهٔ
ګلچینی ئے دَ بهار نهٔ ده آسانه — هر ګلچین ئے دَ ګلګیر په شان کباب شهٔ
دَ تخریب ته ئے سیلاب هسې مایل دے — چه زما په کاشانه داغ ګرداب شهٔ
زردروئی ئے دَ عطا په استرداد شی — هر سرے چه نداامت لکه آفتاب شهٔ

په یقین به دَ شیدا تمام نیمروز شی
کهٔ له مخه ئے په شام لرے نقاب شهٔ

نوبهار له باغ و راغ سره آشنا شهٔ — په سرو ستو کو ئے ټول چغے جدا شهٔ
دَ غنچې دَ رباط ور په واه کیده دے — قافله دَ رنګ و بو در رومی صبا شهٔ
دَ سوخته جهان لوخړے فلک بولی — ستا خطا فکر ته څهٔ وایم خطا شهٔ
آبادی ئے مستلزمه دَ زندان وی — هر خاطر چه آزاده لکه صحرا شهٔ
چه تر او وسه دے حیران په جهان پاتے — دَ مجنون اِسم زما په تما مشا شهٔ
چه په تله ئے خبره شوے په افکارهم — ستا له صافه شسته تیر هسې رها شهٔ

آبادی ئے بیا محاله ده نادانه!
دَ شیدا اکخاطر لوئے سنبهرتا لا شهٔ

ای حما تنها خاطره اکم فراغه! — چا صحبت در سره کرم کو بید اغه

گل مې هسې په قفس د غنچې بند شو — چه لې رنګ چیرې په واز نه کاله باغه
په مستۍ کښې لې بهار د جنون ایښې — لاکړه ماته سهانې د ګلو څوا یاغه
درکښې نشته د چانې کوم رونا — پروانه د څکه ورک دے شیچراغه
تواضع د بلندۍ پایه داری ده — لکه سور د کوه قاف شه بے دماغه
تل په هیڅ وی سیه مست سفله وګړی — جام جم کله را غلې دے تر زاغه

چه لې سترګې دی په ګنج د زندان سپړدی
د شیدا وحشت خونه شوله راغه

هر یو ذره په اور د هجر لې باغه — لکه هیڅ یو لاله لا رنه دے بې داغه
جستجو مه کړه هرګز د آواره دو — لکه رنګ د ګلو درومی بې سراغه
بې ظرف مې تکلف د دیر اسباب کړ — ما شیشه لکه غنچه کړه بې ایاغه
د مسک دولت په کار د محتلم نه شو — شمع نه کا اقتباس له شب چراغه
قطره آب د حقیقت دے خبر نه لے — سراپا لکه ګوهر هسے دماغه

د لاله غوندې لے داغ د خاطر نه ځی
هیڅ خوشنود نه شو شیدا له باغ و راغه

تلچه لاس کښیښو څوبا په ملا باریکه — په پنجه کښې د آفتاب پید اشو تیکه
په چشمه د آفتاب آب واخست ستا تورې — چه مې لوېږی لکه برق له زخم سریکه
په شمشیر د قاتل آب و نیم د و نیو — که ښکاره لې په آبرو شوه د سرو تیکه
په دیده د دوربین اوکوره دنیا ته — چه مې شی لرے فنا درته نږدې دیکه
کوه رها په دا دریاب کفن د غار ے — د حباب په شان روان شه بے تملیکه

ماته وی لے مشاطه په ژړا ورسځ — ده لے خونه د کاکل تر شپې تاریکه

شیدا نه کیږی نجات له اضطرابه
دده دست همیشه نه وی بے تحریکه

اعتبار نشته په کار د آسمان څکه — چه له اوجه لے نموا دویشته په مزکه
د هلال ته لے ورکړے په لاس لور دے — کډ ډرو کارونه غوارې له نازکه
د دنیا آرائش هیڅ دے د دانا ته — په خپل حسن به نادان غولوی لیږکه
ته په غځه په دامیدان چوګان بازی کړه — عراقی په نیستان نشته هنګه
د سحر دولت کامل به د رحاصل کړ — لکه میاشت د خپل نقصان له لاسه ورکه
د ډېرے په احوال تل د نمو نظر وی — لوے به نه ګوری دا ره په سترګه مسکه

که د جام لکه حباب اوښیو سیند ته
آفرین دې په همت شیدا ختکه

په تازیب لکه غنچه کا شوخ وشنګه — د یاقوت تکمه جامه زمرد رنګه
په بخیه لے دیرګان د رګ ګل شی — په بدن د چسپیده خوشنما تنګه
چه د بل د لاس تر ګوری دانه غواړی — د قفس مرغ خونه ئے آسیا سنګه
مبتلا په عجب درد دے تر سحره — تاچه نه کړه سترګه پته شب آهنګه
خونریزی ماده تل عادت د خوبرویانو — شست خالی د تیر ما ده نه وی له خدنګه
په لیده د اور په ماز کاله سروره — د خپل ځان دښمن به څوک وی بے پتنګه

خپل میدان لے کف دست کړه شیدا ګوره
د جنا عالم پرے قتل شه بے جنګه

معذرت دَ اضطراب لرے بسمله ؛ — جدائی ده دَ آشنا صورت مشکله
راته اوګوره دریاب دَ کوم عالم یم ؛ — لکه آب دَ ګوهر دروم بے ساحله
نوبهار په هرچمن سره ګلګلے کړ — غنچه زارے کړی سیالی له سنګدله
په حزمن ے تسلی دَ مور اُونهٔ شوه — برقا روان دے هغه لورته بے حاصله
څوک چه صافه خپله لارکا باور اوکړه — دَ ذره ورق په شان به لاړ شی تر منزله
څهٔ تدبیر لکه سحاب دَ راحت اوکړم — چه شعله خېژی زما له آب وګله
دَ جسد په ناقه تنګ دَ ګران ځان وی — لکه رنګ دَ ګلو ورک دے بے محمله

چه صفا ئے شیدا ادرک دَ رنګ جوهر کا
آئینه دَ خپل نفس کړه مقابله

همسری به زما څهٔ کوے ببلبله ؛ — ما زده کړے دے پرواز له رنګ ګله
په پنجه ئے دَ آفتاب آشفته شوے — کهٔ شانه دِ تار په تار لری کاکله ؛
روشنی دَ سیه بخت په تشویش نهٔ شی — پریشانی دَ خاطر لرے کړه سنبله ؛
دَ فلک غونډے په کام دَ میکشا نو — یو ګردش په بزم اوکړه جام فله
بے تابی لکه ذره کاندی په تاب کښے — چه خبر دے دَ ایوان نه لز له
اتفاق دَ جمع بوله دشوار کار ته — چا تیر په دریاب کړے دے بے پله

منتظر ستا دَ ګفتار دے شیدا بزم
چه بلا مرمینا نهٔ کا بے قلقله

روشنی دَ خپل مرأت کړه دَ آفتاب په شان کامله
په نفس دَ صبح نهٔ شوه ورته اوګوره زایله

دَ کمیو آوازے نهٔ وُنهٔ دِ تیغ په مار نګین شه
نهٔ ماهی غونډے بسمل شوم، تهٔ بدنام نهٔ شوے قاتله
په صدمه به ئے دَ سیل یؤ قدم بے ځایه نهٔ شی
دَ ثبات طور چه زده کړو همت ناکوله ساحله
ماسایه دَ باغ بدله په سایه دَ مات دیوار کړه
خپل همت دِ تار وزی شه دروم آبرِ دریاد له
هیڅ دَ خپلو آبلو ته روان آب غونډے مه ګوره
پښه کړه سپکه په دا لاره کوندے ورشے تر منزله
سنهٔ آتکل دِ شیدا اوکړهٔ نشته ځائے دَ فریاد چا ته
لکه شمع پته خلهٔ څه په ژړا له دے محفله

چه ئے نهٔ کا پروانه دَ دیدن حیله — دَ فلک شمع اونهٔ ژړل یو ځله
محبت له محبت سره موندهٔ شی — دا نکته ده په عالم کښے مسلمله
دَ نرګس په ادا چارے زرهٔ بائیللے — دلبری په سترګو نهٔ شی بے کجله
همسری زما دَ سوز هغه لاله کا — چه شعله ئے وی دَ داغ په پنبه بله
خفا شو دے آه سرد دَ بلبل کړے — چه یو ګل دَ چمن نهٔ دے بے منقله
تحمل دَ آب و خاک په زحمت بویه — تر هغه چه نهٔ ئے خلاص له دے دلدله
دَ لالا په شان ئے تل جبین داغلی — چه تیاره دَ کوزه نهٔ ځی له مشعله

طهارت به په کوم آب شیدا روا شی
دَ آفتاب چشمه رونز کار کړه مستعمله

چه سر باز ئے په رخسار شو دم دِرحاله — آفرین دِ په همت عنبرین خا له ؛
ستا د نازته نګران تمام جهان شهٔ — اشارت په آبرو نهٔ کوے هلاله ؛
د آرام ته ے آغوش د کلدام بویه — هسے سترے یم له خپله پړ و با له
نهٔ کړم یاد د هند سپېنا نو شوخ سترګے — تهٔ چه دم په سبزه زار کوے غزاله ؛
چه هیشی لکه مجنون په صحرا کړ ځے — بوئیں د چا د زلفو درا ځے شماله ؛
د قاتل د تیغ د دم خاطو نازک دے — اضطراب د تپیدن مکړه حلاله ؛
اسیرځاے ده مدام په شان د ژ بے — څوک دِ نهٔ وینی زما د نشتو حاله
په سبب ئے د ګردش خبر دا نهٔ شوم — د آسمان پیاله خونه ده مالا ماله
نهٔ خلاصیږی پېرګو یلن له ګوشما لیه — را معلوم شول د رباب له قیل و قاله

په پرهار د کهکشان نمکپاشی کا
له آسمانه به شیدا غواری دسماله ؛

چه توسن د فلک کوزی بے لګا مه — شهسوار به ئے خهٔ ځِظ واخلی له ګامه
کمنامی عجب مرهم د عافیت دے — رنګین څوند ے زخمی کو څم له نامه
کهٔ تمکین دِ مجوز د شوخئ نشتهٔ — دلبری اکړه لکه سرو بے خرامه
تهٔ به وائے چه غنچه په نسرا غلہ — پس له خوابه چه غزیږی کلاندامه
تماشا کوی د کوڅے ګلګون لباسه — که را ځغلدے آفتاب تر لب بامه
وخنیږه دِ مګر آب د وینو ورکړ — لکه برق چه رنګین خیږی له بامه
تر خندا دِ همیشه ګلاب ناخېږدے — چه وا قم شی له چا فعل بے هنګامه
همیشه به ئے بهار په باغ ورائم وی — کهٔ رنګین شعرے یږی تر بګرامه

ځلمات به شیدا صرف ستا په طلب کا
که لے نهٔ راځی په لاس تیره آیا مه ؛

کاشانه دِ دے دُنیا او ګوره درومه — آشیانه لکه عنقا او ګوره درومه
کهن سال لکه اطفال کوی بازئ — دا عجبه تماشه او ګوره درومه
که ے نور په تندی اُوردی هایه ؛ — په دا حال ے استغنا او ګوره درومه
په مشعل د خپل خاطر په دا ظلمت کښے — لا ره د تللو برق آسا او ګوره درومه
سیک نهٔ لری بهوه له دست و پایه — په دریاب کښے ئے شنا او ګوره درومه
په محفل کښے د مینا یوه ګر ئی — په دا د که خُله خند او ګوره درومه

دم د مهر هره ورځ وهی شیدا ته
د فلک مهر و وفا او ګوره درومه

تیغ په لاس رنګین دامن را ځغلے لکو — په سینوه د خونریزئ لکه نمرسلومه
پلتربل د اهل عشق دِ لنشینئ — هویدا دی د رنګین له نقشو مومه

چه پنبه د نشرهٔ په داغ کیږ دسوختئ
د علاج فکرے خهٔ کوے ورددومه

بیائے کښېنو سرمه سنګ په آستانه کښے — هیڅ طاقت د فریاد نهٔ لری مظلومه
ستا څهره د قرص په غم وه مدام زرده — د آفتاب غوندِ ئے غافل ئے له مقسومه

قناعت ئے دانه دا وُره د منقار ته .
شیدا څهٔ کوی آسیا د کلدام لومه

غلغله شوه ستا د خط دلربا کمه — عاقبت د تود ے شپه شی غوغا کمه

پروانه په خرمن کاردَ آسیا اوکا — دَ تکین وضع شوه اوس دَ هر چا کړه
ما به نهٔ کړه لکه صبحسور آهو نه — کهٔ دَ گل په شان دِ نهٔ وے وفا کړه
همسری دَ آسمان مهٔ کوئ مے کشو ! — په بل بزم کښے هردم وی مینا کړه
دَ آفتاب پنجه حصرت په نور مغلوب کا — چه شوخی لے شی په لاس دَ حنا کړه
بیماران لے دَ چشمانو دوا څهٔ کا — چه موندهٔ شی له دے رنځه شفا کړه

کهٔ ئے اولید شیدا غم دَ جدایئ
په دِ یو نول کښے به شی لویه بلا کړه

بیداری به مے دَ بخت شی مسلمه — دَ فلک فتنه کهٔ خواب یو سی عالمه
دَ آسمان تلے کهٔ دکے په دانو دی — ځنی نهٔ کا خریدار ددانے طمعه
دَ میزان په شان مے علم په پاسنگ دے — هیڅ خبر نهٔ یم له خپله بیش وکمه
دَ حباب خالی کاسه گوره لبریزه — کوره کوم په تهی دست صاحب کرمه
قطرات ئے دَ عرق طرفه نقاط دی — ښکلے خط ئے عجب زیب کا بے قلمه

کهٔ وی خشک دَ دریاب لب له تشنگئ
شیدا کله به طلب کا جام له جمه

روغ به نهٔ شم بے وصاله راشه کښینه — شه خبر څما له حاله راشه کښینه
آخر کړے دِ قراره م سرشتا نو — دَ وحشت په خوئ غزاله راشه کښینه
په مراد دَ عندلیب بے وفا گله — جلوه گر شوے پس له کاله راشه کښینه
نهٔ آرام لکه بسمل په پرهار موم — له تا نهٔ غوارم دسماله راشه کښینه
تل په تا خو آب دیده شهلا سترگو — دَ خپل یار شام وصاله راشه کښینه

چه ایام کړو سره یاد دَ بیغمئ — یو ساعت څما همساله راشه کښینه
نازکی دَ یار دَ طبع کړه منظومه
اے شیدا نازک خیاله راشه کښینه

ماچه ونه اوس دَ مینے په تور جانه ! — زړه دِ وړے له ما خیت په نعجانه !
نا امید لکه حباب یم له سروره — چه مے جام شو تمام عمر نسکور جانه !
آوازه مے ستا په مینه نام و ننګ کړو — داکوه دَ بے ننګئ ئے پیغور جانه !
بے له جور له جفا بے له ستمه — پروانه به نور څهٔ یاد کا دَ اور جانه !

تل به تا شیدا دَ مرگ خواب کښے وینئ
کهٔ ئے سر په بستر کیښود گور جانه !

په راتلو دَ نوی خط ناسته خزینه — سادگی دِ شوه په دا نقش رنګینه
کهٔ دَ هند آب و رنګ صرف ستا په صورت شو — خپل قلم ورته مانی با وړهٔ له چینه
لکه شمع په محفل دَ سنگدلانو — څما اوښکے طمع نهٔ کا له آستینه
کف پا ئے دَ حنائی دَ چا مشهد کړ — تر قدم لاندے هم اوگوره خودبینه
په فریاد دَ بیستون سنگین خاطر شی — چه لغره کا دَ فرهاد په غم شیرینه
دَ همت علوے سره تا دریغ نهٔ کړ — چه دَ شمع په بهار را غلے گلچینه
صبح و شام دِ ملا ترلے په خونریزه — تا دَ مهر په شان هیڅ نهٔ زده کینه

شیدا هسے گوکریز له اشتهاره
چه دِ نام چیره ورنهٔ شی نرنگینه

ستا په سوخته بورا گوزی چمنه — کهٔ هسک شوے تور لوگے دِ له گلخنه

پہ گل بلے سرے لمبہ دَ صبا یاد کړے — شنے د دوزے ئے څه له پیژ هنه

پہ کفن کښے بہ خندان لکه غنچه شم — کهٔ صبا غوندے راشی تو مدفنه

کوړی هیسے کاندی آب تاله عکسه — چه ماهی پکښے کباب شو بے روغنه

تورلیمهٔ لکه قلم کیږ دم پہ لارے — چه ورځم دَ هغه سنبلی ترمسکنه

شیرین کام نهٔ شوے دَ یار پہ خبر ولبو — پہ نصیب دِ کوه کنی راغله کوه کنه

دَ طینت خشکی صحبت کا بے گومیه — دا نکته سنگ و آتش کړه مبرهنه

پہ ادائے دَ رموز کله ښوک پوه شو — دا ئی ښهٔ دَ سوسن ژبه ترسوسنه

چه محنت دسیه دل پہ تربیت کړی — دَ زانو آئینه نهٔ کړه چاروشنه

چه شهید لکه خورشید پہ خپل تیغ شو

اوس تجهیز دَ شیدا بو یه بے کفنه

ماکا تهٔ ستا بلند قد ته گلیں نه! — دَ دستار پہ ځائے سرپریوت له تنه

را ښکلے بیا پہ ښهٔ ادا رشکِ چمنه! — چه دسته درومی دَ گلو له گلشنه

دَ تجهیز فکر به ښوک دوا ښتو کا — شعله نهٔ لری صورت لپی له مردنه

چه لاوُرے ئے دا هیسے مشکین خط دے — دَ رخسار قاصد ئے راغے له ختنه

نقصان لرے کړ دَ کار سبک روحانو — دَ حباب گریوان پاره وی تر دامنه

چه له زاړه کتوری غواړی وکړے — اثر نشته دَ جمشید له انجمنه

کهٔ له حاله ئے غافل ابرِ بهار دے — صیم کله ده عاری له دمیدنه

پہ لړ لوړو جلب لهٔبید لیبه — دَ تندی ئے پہ خارا خاطر شکنه

لکه شمع دَ فلک گلگونے او بنے — کاهید ه نهٔ شو هید رد له گویتنه

استطار ستا دَ گفتار سخن فهمان کا

خاموش مشا وسه شیدا شیرین سخنه

هرگز نهٔ دیږی پہ سترګو مرهو نه — دَ تیږے پہ دودے زخم خوری زخونه

خبر کله لکه بیل پہ بار و بر نیم — خودے کنبلی پہ جبین دی قلمونه

لکه حرف پہ سینه پوش دی پہ بیاض کښے — پہ ښادی کښے ما تمیان کا ماتمونه

چه لالفس پہ شا هسک له خاوره نکړ — پہ زاری دَ هوښیار نیسم قدمونه

کهٔ سکه دهی شیدا تعجب مه کړه

عاقلان دَ نیرګل پہ درسونه

پہ خیمه دِ دَ لیلا نشته مجنونه — نور به ښهٔ غواړے له دے دشت وطنونه

شوم طالع یم دَ فلک پہ دا محفل کښے — پیاله دے ده پہ لاس کښے تل واژونه

کهٔ پوهنتنه دَ فرهاد کوے شیرینه! — دَ فریاد عالم راځی له بیستونه

چه سبزه ئے دَ سحاب ممنونه نهٔ شوه — دَ همت سیالی ئے ښوک کابے گردونه

اوس بس ئے ښهٔ دُوزی دَ بل پہ خوابیه — دعا روزلفو ئے خوره کړه خپله خونه

شهسوار و بیا خونریزوے دَ چا کړے — رنګینی دِ دَ حِنا نهٔ ده گلگونه

توست زلفے دِ آفت دوا ره دَ رخسار هم — هیڅ تعبیرے پہ چا نهٔ شی بے شبخونه

پہ خزان کښه بہ سرور او کړے بلبله! — کهٔ پہ سترګو دِ مژگان شی گل میخونه

درِ دِ سرهٔ ولایت مګر زهیر کړے — چه قانع پہ مشتِ خاک شوے فریدونه

چه تسخیر دَ پریزاد کا پہ خبرو

دَ شیدا فکر کم نهٔ دے تر افسونه

چه جرس ئے خالي نۀ شوله اَفغانه   قافله ده په دا دشته سرګردانه
په خيره تلو جلوه دَ حسن څۀ کا   آئينه وُ دے عالم ته ده حيرانه
اختلاط ئے په وَحشت دَ سترګو نۀ شي   دَ هوسيو رمه دم کاله مشبانه
مګر اوښاره فرهاد وسيل دَ زړ کو   چه په سر دَ سترګو راځي له کوهستانه
دَ صبا په شان ئے طرز دَ خرام ونيم   بيا په عزم دَ خونريز ده خرامانه
چه مشغول په تماشا دَ نو بهار شوم   هيڅ حاصل مے په کښے نشو بے ارمانه
په هر شاخ ئے دَ ګلبن دے يو ځو چڼې   در ديده وو په ماتم کښے غوږ ګريوانه
لکه موج په هر دم زيرو زبر دے   دَ وفا طمع به څۀ کړے له جهانه

په هر لور لکه حباب خانه بدوش ځي
که شيدا شو آواره له خانومانه

دَ اشفاق طمع به څۀ کړے له اخوانه   نتيجه ئے در کيده دعا له کنعانه
آخ وُزاري په شام دَ غريبانو   که هر څو دَ وطن صبح ده خندانه
زمانه په رعايت دَ کاؤ وخرده   پرورش دَ علف کاذ بويه باغبانه
دَ کوري نيل په پورے پوديږه کړه   بصارت دَ تميز نۀ لره آسمانه
دَ غبار ته بيه دِ څۀ په خاطر ګرزي   اے دَ ناز په مقتضي دامن افشانه
هغه دم شي نيشکر له شيريني   تۀ چه لب کښيږدے په نے زما جانانه
په ليۀ کښے ئے دَ خضر په شان عمر بيږه   تا به سبز کا سپهر کهکشانه

خسته زړه ئے عذر خوا په تورو خاندو
اے په غم کښے دَ شيدا کاکل افشانه

که ځنبشي هغه مست خونخوار له ځانه   لاس به پورے ونځي تمام دَ يار له ځانه
چه ئے ګل دَ سبا بله کا په خندا شي   لکه شمع دَ غنچے بيزار له ځانه
مترو ي دَ خاص و عام په ازدحام کښے   لکه بحر کا پيدا کنار له ځانه
زړۀ بيا مه ئے خلق دَ تمکين نۀ وي   چه حاصل کا لکه عز وقار له ځانه
اے دوستګل دَ رعايت په عشق کښے که   جلوه کړه ولے نۀ کړه يار له ځانه

شيدا همه په زړۀ سو ريښي له دوستانو
لکه مو ريښي خسته ستر بيمار له ځانه

په خو بلا وي دَ کدورات انقلاب بونه   په سر چوب دَ ملاح دَ غورځا دريابونه
په غفلت دِ عمر تير کړو صدا افسوس دے   شپه او ورځ لکه مخمل کوے خوابونه
دَ نلوار په بال پرواز لکه بلبل کړه   کاه کښے لکه ګل وا کا نقابونه
ابلق زمانه دَ سترګو پکښے ګرزي   دوے او ښکاره په مثل تالابونه
په مستي کښے لے چشمان لکه اخګر دي   پرے بريان دَ خوب دند و نوکبابونه
ستا دَ خط دَ يو حرف صفت تمام نۀ شو   په دا باب ے قلمي کړل کتابونه

هميشه وي دَ ممسک قبض په بسط کښے
په دا باب کښے شيدا اکوره ګردابونه

چه لري لکه آفتاب رخشان مخونه   دَ شفق په شان ے پلکا اور په خونه
په صنر دَ کوهر آب له بحره وور ي دا   تش جولان کا په ميدان دَ سيل وږونه
اب ئے همه بيان تيغ بيا فرا لطيفت   چه ګرځي ے دَ آسياب په شان ګړخونه
دَ ظالم اوترے بيا ګل وخاريو کړ   چه دَ ستا زمانه دَ باغ شول ګل بيخونه

د آتش لمبه کا باد گویا بلنده   چه حباب ئے شي پیدا له گرم خونه
د جبین تورشي ئے غضبه د خامشي ده   چه کباب او خوري په لوڼو تېږ خونه

آبستره د گل قرار نهٔ کا بے یاره
د صبا په دود شیدا او تار غونه

بیدلان په خاطر ریش کا فریادونه   بلبلان د چمن بیشي کا فریادونه
سینه چه نکه نے لوم پُر درده   چه نفس پکښې هیشي کا فریادونه
چه خبر له درده نهٔ دے انسان شوے   وایه چه کا کي وحشي کا فریادونه
په نعمت به د مظلوم زبان لبته کڑے   عسل خور کله په نیشي کا فریادونه

د دشمن په ځائے خوبان په دوست جفا کا
شیدا تل ئے خیراندیشي کا فریادونه

تلهٔ د گلو ری ناخم شم ورماته   رنگیني ئے خزان د بهار زمیاته
د وصال په شپه له یاره واصل شم   د غنچې په شان ئے خوشي تړئ خواته
تهٔ جلوه بهٔ د مخ څهٔ کړے تصویره   چه دلار نکه دیوار وي ستا وشاته
په جفا طینت نه بونه آئینه شي   د تحقیق په نظر او کوره میناته
له نظره ئے رخسار په نقاب زغوري   زهٔ په ادب و ستر گو گورم دلرباته
کوره په شان د اژدها سینه زوري لے   چه محتاج په کار بنه نهٔ لے دست ورباته
ملند ما ے د کهسار په پستئي باتیله   دا غلم زهٔ نکه سیلاب ورد ے صحراته

چه لے زبات شي حلاوت موزونے طبع
په غزل کښې غزل او وایه شیدا ته

دا عالم به هیڅ مطیع نکړے بے طمعے   شیرینی کهٔ د خلق ورته درنخه ده
په شدت د باغبان کله لوطیان دروي   چه میوے د اشجار په بناخ پخه ده
په آستان ئے د ساحل غواصان ونې   خود خبر ئے د محیط وضع ترخه ده

بیکسی د دلاسے د ته داپا سي   کهٔ په دیو نا روکښیني زما غاره
په ژړا ژړاے تور د ستر گو سپین شول   دده رود په کناره شوصفا دواره
صدف لاس قطرے ته نیسي په دریاب کښې   بزرگي د صورت څهٔ کړے معنی غواره

لا ر موندلے ده هغهٔ په دا ظلمت کښې   لکه برق چه د خپل نره په انوار تیره شه
د غفلت په خوب اوده نکه غنچه ووم   هیڅ خبر ورباندے نهٔ ووم بهار تیره شهٔ

خون ریخته یم نکه شمع تل بے تیغه   څهٔ عبث تکلیف په تیغ بڼ دے دریغه دریغه
سرکشي لکه شعله په مشت خس کړے   مگر نهٔ ئے هیڅ خبر له سیل و میغه

لوئے راحت دے ستا د جور کړنونه   لکه نیش هسے د نوش لري خوندونه
خاطره ئے کله دانیو ستا له زلفو   کهٔ هوښونئے شانے تاؤ کړل مرورونه
د آسمان کوږ ئے خم کړ انسانڅهٔ کړے   په ادا کښې لري هسے کمندونه

له دغه اوُ دغه نه پس درے غزلے نامکمل دي ۱۲

د صورت له دامه خلاص سبک روحان دي — نه دي بند د زړکو سيلي په نډون

د راستي په سينه لار سنګ وخار لشته — په ليمه لکه حباب کوم پندونه

تعلق نه کا اثر په صافو زړو نو — سره لري دي شيشه د پيوندونه

چه پيدا کاندي شيدا راستي د زړه

څوک توره اخلي لکه سرو سوکندونه

په نخوړنه بلبل او کړل چغارونه — کشيده ئے تازه ګل ستغ خارونه

په رخسار ئے عرق وينم توره زلفے — کۀ د ګل په شبنم ميل کا مارونه

د چشانو ته ئے خم دوار په ابرو دي — صيادان د غزالانو کانړکارونه

پس له شامه کوره رنګ د شعله رويو — په شپه ګرم وي د شمع بازارونه

د صفۀ د سر کلاه کله پريوري — چه ئے ترک لکه آسمان کړل ستارونه

چه ئے اوکړي نظر د تا په حسن — د تالاب په شان به نه شي آبشارونه

چه روزي ئے استغنا په شان د اب شي — بے مرهم ئے رغيږي پرهارونه

په يوه قدم عصا ځي تر تا وړاندے — مستعد په لږ اسباب کا د بکارونه

چه شيدا د طبع سنۀ بلبل ګويا دے

راشه نن د خيالات په ګلزارونه

بيا رنګين کړل ګلرخانو ميزرونه — کۀ جلوه کا په چمن طاؤس پرونه

نه د يو ګردش د چشم نه سل چرخه — چه پر تيز کړے د مژګانو خنجرونه

چه را غلے ئے چوګان د تيغ په لاس کښے — دے بازئ ته د په کار دي څو سرونه

چه حاصله ئے لوئي شي له قيامه — ارخ نه کي په مزکه لکه غرونه

زمانه بيائي کاروان د ګل خرمن ته — هيشه نځپل بوستان کښے پيائي خرونه

شيدا زړه د ګنجونو برباد درومي

زرداران چه غنچه وار کا پوڼے درونه

ستا چشمان کاله جهان سره جنګونه — چه هيش ئے په ګمان کړل خدنګونه

په هوا کښے د مدام تازه ګلشنه — د بلبل په خاے پرواز کوي رنګونه

نن جلوه په څۀ ادا د شمع ګل کړه — پروانه لکه بلبل کا آهنګونه

په سکون ئے ئے په ښار کخاطر روغ شي — غوغوي ے لکه لاره په شنګونه

د صياد له دامه خلاص لکه کبک نه شوم — که ديوار د خپل ايوان کړم کرنګونه

چشمه کوره د آفتاب د مهتاب جام هم — د فلک په سر دجو شيو ګرنګونه

شيدا کار دے ډير مشکل د آزاد يه

مقيد ګرځه صحرا په ځنګونه

په خلاف د خپل تاثير سرمه سائي شوه — چه د ستر ګو ئے لا زيا ته ګويائي شوه

هيشه د زړه کلام اروي بے صوت ته — چه نصيب ئے لکه کلک شنوائي شوه

آئينه ورته آفتاب نه يي د صبح — بيا مشيوه د ګلستان خود آرائي شوه

له آسمانه ئے کم نه دے بام کوځو ئے — د فتنے په کار ئے خفه رسائي شوه

تيته ئے کندنات بويه صيا دے — طائفه د بلبلانو سودائي شوه

نه د خپل [illegible] ښنک په ويره اس کړ — چه پياله ئے لکه چرخ مينائي شوه

استعداد و ګوره فلک د ګيم نه وړ — په ناخن چه د ګره کار کشائي شوه

تو لاشان شيدا راضي په الدعا يم — چه د ګنج په شان ئے خوښه تنهائي شوه

ستا د زلفو گرفتار نه سودا بویه   دیوانه په لوی زنځیر مبتلا بویه
خپل جنون دا بهدے تنګ کړ کوڅه کلی   دیوانه دا ته د پهن صحرا بویه
د مرده خاطر علاج په هر حالته شی   دا حیات له لفس د عیسیٰ بویه
چه بے تا لے د ګل مخ ته دی کتلی
د شیدا د دواړو سترګو سزا بویه

ی

کله په سر باندی نه وی آفتاب   د ذرے په طور واخلا بے تابی
دیده ساعت کړی یه تا دوزخ شی   شکایت کوے له ویرے کبابی
نه دیمرګ لکه ماهی تر حیات سینه دے   ته حمل مکړه زنهار د بے آبی
مزاج زما د سرو سنګ خشت نه شو   د صحرا غوندے یم خونی پخلابی
دل تنګی ده سرور پریشانی هم   یو ے جام لکه غنچه بل کلابی
شیدا ورانشی په نعیجل کنجے جر کار نه
شی غلط ، صحیم تقریر د مشتابی

چه د جوش په شعله سینم اوکباب سوزی   ماکړی د هغه هسے شراب سوزی
کله تا په رضا نبد د نقاب واکره   ستا د مخ په شعله خس د نقاب سوزی
داغ یم ذه د زمانے له سرده جوشه   که د صبح په لفس کنبے آفتاب سوزی
ستا د مخ په شمع سوی چا حسنا کړی   ویهه چرته پروانے په حساب سوزی
هلاتله ے هسے کرم خپل عنان کړه   چه فے خونه په آتش د سیلاب سوزی

برق نه وی د خوږه وکار و بار ته   د صبا په هوا نه خرمن د ګرداب سوزی
برق د هیچ دماغ سوزی په دا باب نه کا
د شیدا خرمن په جوش د دریاب سوزی

خدام رنزولی په نه د چاپه کوڅے ځی   چه د سرو قدم تل په شان د ګوڅے ځی
بدیکی لے په لغزش لے کره تیاره هم   که هر څو لکه شانه په لار د موڅے ځی
تا می کوڅے د بازار شی رعد د دیتو   چه یو قدم د تیغ په دود بر هنه روڅے ځی
په محمل د مستور حسن ګرفتار ده   له معنی سره په شان د ګفتګو ځی
ته پنځپله د خپل یار زیبا بو رحل ځے   آواره خاطرو ولے په هر سو ځی
په دیده لکه حباب ځی بے سراغه
غوک به څه رنګ د شیدا په جستجو ځی

که د یار په صورت یا وغی څه عجب دی   و مثال ته ے نظر کړه روز و شب دی
هیڅ منت لکه غنچه د ساقی نه کرم   په مینا کنبے شراب د خپل عنب دی
ستر که نه سوزی د خس ، لنا مړا نو   که هم لکه اپرے ، آتش نسب دی
ستا د مخ په جستجو چا غم په کف ډری   آینه چه نن راغلی د حلب دی
په صحبت دا ایمان مری په شان د شهه   چه زنده د صحبت په کرم تب دی
شک نے تشنه د مرحمنا چه نے لفس شته   د آتش شعلے په یاد کنبے جان بلب دی
نتابج کومه شیدا د بلند ی ے
په سینه ے جو رے لارے د مدرب دی
په ګردش ستا د چشم نوجهان ډوب دی   که د ګړی په ګرداب د طوفان ډوب دی

چه خجل نکړل دِ تالب وُ ندانو — لعل و دُر په دا آب ولے داشان روړا دی
م ظالم دَ هغه تیغ دَ جوهر زهٔ میم — چه ئے تل په خونیت اوښکو ګان روان دی
تر عرق دَ خجالت ئے بهتر ستماری — سبنهٔ مروان کهٔ په لوئے موج دَ عمان روان دی
ښهٔ حاصل کړهٔ له مانی ساده لوحانو — کهٔ قلم ئے تل دَ رنګ په الوان دوب دی
په زورق دَ ساحل او خیږی ساحل ته — چه مدام دَ تخت په غم کښے شاهان دوب دی

شیدا نهٔ کا نا خدا دَ نجات سعی
چه دَ او ښکو په دریاب کښے چشمان دوب دی

په سپین مخ چه تورے زلفے جانان پریږدی — تا شفے وَته دَ ورځے ماران پریږدی
په خاطر لکه ګرد حا نفسانی د — کهٔ ئے یاد دَ هغه شوخ په دامان پریږدی
کهٔ ایمن لکه ساحل پاسی له بحره — استغنا به دیونوم په جهان پریږدی
د اسباب په ګلدام کله آزاد نه بلی — سروه برګ لکه بهار په بوستان پریږدی
لکه غشی هسے سر په میدان مځ بدره — چه فی الحال په کشاکش کښے میدان پریږدی
چه دَ زلفو سیه مار په رخسار پریږدی — دَ عرق دانو دُر له بیمه دیږدی
ګویا صبح دَ قیامت شو اهسے شور شی — چه خپل تیغ لکه خورشید په چرخ کیږدی

نهٔ شیدا ئے ګویا شا دَ هفت کشور کرم
کهٔ یو دم ے په خپل طور آسمان پریږدی

کهٔ ئے سرځی لکه شمع یکزبان دی — خلاف نهٔ کا دَ خپل قول چه بیان دی

له دَ قافیو دَ بدلون په وجه دے غزل شپږم او اووم شعر د دے غزل نهٔ معلومیږی ؟؟

پړ کیسه ئے په مثال دَ خالی لاس شی — چه په شان دَ فلاخن کاسه ګردان دی
په خندا دے هرڅو خپل شاخسار کښے — چه موقوف دَ نمک چش په امتحان دی
هیڅ خبر په تماشه دَ جهان نهٔ شول — چه اسیر لکه تصویر دَ خپل ایوان دی
لکه کلک دَ نو مشتاقو صفا ګم د کا — چه په حرف باندے ئے حرف ځما پوځ ګویان دی
له صورته ئے عالم چشم پوشی کا — چه لوګی خونیا ولاړ په هر دیګدان دی
چه اختر لکه آسمان لری له کوره — دَ هلال ته، ځکه محتاج هغه کسان دی

شیدا دا ستوره رنګین اشعار له هنده
مثال راځے سره آشنا دَ سرائے یاران دی

تیز کا ته دے نکارے بے خهٔ نهٔ دی — دَ عالم سینے فکارے بے خهٔ نهٔ دی
قرینه ده دَ شهید په حال ظاهر — سرهٔ لبان دِ ګ خونخوارے بے خهٔ نهٔ دی
په سبزانو کښے دَ هغه عجب طوطی ئے — ستا خبرے شیرین کارے بے خهٔ نهٔ دی
بیابه راشی خهٔ آفت په ګرلیوانو نو — تلهٔ دِ نن، صبا رفتارے بے خهٔ نهٔ دی
مکر کا ندی پاسبانی دَ مهرویانو — دَ فلک ستر ګے بیدارے بے خهٔ نهٔ دی

شیدا بیا ګلو رنګ راغلے دے دَ باغ ته
دَ بلبل سوګندره نارے بے خهٔ نهٔ دی

دَ حنظل زړے په ماخوږے منګ دی — چه چیچلے دَ د او سپنو چنړے دی
دَ پاسبان په نارو هیڅ احتیاط نهٔ کا — قافلے دے رباط مکر کنړے دی

له اکبره ختک

ساده دل د مال تضیع لکه بیضه کا — میم و زړه ئې صرف په مینځه پنړے دی
چه له پاره ئې نو لکه ګل خار کا
د شیدا په دالا رخه ښکار پنړے دی

بے اجل هیڅ زنده په ځورنه مری — د فلک ظلم په باد د سحرنه مری
موافق د مخالف لکه آفتاب میم — چه شعلے د ډیوے په اَثرنه مری
په تندئ کوه علاج د سرکشانو — د آتش لمبه په آب د کوهرنه مری
تناول د سم عادت کا مرد حال ئې — مګس هم په لوزینه د شکرنه مری
نه اونه کا سرکشی زما آهو سته — په آسمان کښے به چراغ د اخترنه مری
زندګی ئې وه شیدا ترمرګ بد تر
خسروان چه په خپل تخت وانشتوی

دل لبته ئې مشه هیڅ چه بے بقا وی — فرض کړه ماکه سنا کړدام صید عنقا وی
اعتراف په اعجاز اوکړه د پاکانو — په آستین کښے د کرداب ید بیضا وی
خیال ئې هسے عالمګیر شه عجب نه دے — که لیدے چرته خواب د مخمل پا وی
د میده ئې دے په شوق د کریوان صبح — چه اوسے چرے نبه د ګلکون قبا وی
لکه ورک چه په آفتاب د ذرے تاب شی — د کاکل کړه ئې هسے په [illegible] ما دی
د آسمان په شان بازی له هر چا کاندی
کور په کور ئې د بازیو تماشا وی

د عاشق به له غونو فراغت وی — له سختئ که سنګ ها په سر د غم مونډ دی
وصال کله دے آسان د خوشی قامتے — د طوبیٰ لیده موقوف په قیامت دی

هسری به حال کا ستا د لبانو — که شراب چرته شیرین لکه شربت وی
نه کا ذکر مراثت مار له دلنشینه — چه په خُله ئې مهر اپنے د حیرت وی
زمانه قدر جلیل پست اهل کرم کا — دوه ښکاره به په سحاب د ځرخ لعنت وی
په حلقه د ګرداب آب پازیر کا جاے — خس به څه رنګ په تند بیړ د سکونت وی
د شیدا په کام به او کا غوګوردشه
په آسمان کښے که څه بوئے مروت وی

بناسته په هر لباس لکه خورشید وی — که ایوان ئې سرخ وشنه و یا سپید وی
چه حیا ئې ستر ګے منع له شوخئ کا — ته به وائے غزال له دخطا قید وی
هم طالع د کواکب په سبزه زار کښے — د دانے له سر سبزئ ئې نا امید وی
د کباب په سوخته زړه ترحم اوکړه — که په لاس کښے د ساغر که جمشید وی
مدرسه د زړه خالی بو په له غیره — تا به کے په د تکرار د عمر و زید وی
چه بسته شی په کلام د تورو زلفو
هغه زړه شیدا اتبلی په شان د صید کا

په سینه کښے راز د مینے جمشیده وی — په پرده کښے آوازونه پوشیده وی
د رموز آدائ هیڅ نه شوه معلومه — تل په ژبه د نرګس خرمشیده وی
هر ګز نشته انتفاع له تنګدلانو — د غنچے شیشه به څه رنګ نوشیده وی
په نسبت ئې تمام فرسنګ دیوه شو
د فرهاد او مجنون به کله خوشیده وی
چه هجران ئې د سپند په شان کړلسوی — التفات ئې د فغان ته وه نه وی

سر ومېږې په آشنایئ کښې هرګز مکړه — د صبا له باده زړهٔ د غنچې څېرې

ولې سترګه د نمر سوزې له آسمانه — مستقل دې په فتنه کښې د موزونو وی

سیاهي ئې لکه دود د سوزان اور شی — په خمار کښې چه ئې چسې څپاسر وی

څکه شام، زیبا آبرو د هلال وینی — چه له شوقه ئې ګل جسم نورلیمهٔ وی

وحباب ته سرفرو کا دریا بو نه — ګوری سپک په درنه سترګه چه دارائی

سرکشی ئې کا بریان د شمع خویو — کهٔ په طبع د کافور غونډې سارهٔ وی

څهٔ پکار د اشیاء وضع بې محله — نافع کله چشم زخم ته رانجهٔ وی

اختلاط کوه شیدا له تند خویانو
کهٔ کلکونې د آتش په رنګ اوبهٔ وی

په عالم کښې چه هرڅانې دِل افسرده مړی — تا آتش په دوه زندهٔ نهٔ دی مُرده مړی

کم کړه هسې خپل نشان چه پیدا نهٔ شې — تل په دا صحرا کښې صید بې پرده مړی

د طویل عمر زیستن لکه مُردن دے — نوشندهٔ د حیران ځان ناسپرده مړی

چه زیستن ئې په سوختن وی لکه شمع — د قاتل له جوره کله آزرده مړی

د اسباب کثرت ئې زیات له حوصلې دے — په هوا کښې چه شعله باد آورده مړی

چه تیزی ئې د نګاه شی په چا سمه — د بسمل په شان فی الحال دم شمرده مړی

تل ضرر د لویو لوئې د کمو کم وی — وایه چرته لکه دل ششي ګرده مړی

راشه ګوره که دانې ګردن کشي نې
تا ته چا ویل شیدا چه خاک خورده مړی

په دیدن کړی زیبا مخ سترګې مرېږی ما! — د آفتاب په چشمه خوا دچا سرېږی ما!

لا علاج لکه سیلاب صحراته درومه — چه په سر ئې هر د دیوار د کور نړېږی

نوبت مهٔ غواړه څه د کار تهی دستانو — د حباب ځان د چا په آس ورېږی

مکدر ئې په کلام شی ته سبزه م — په هر دم چه تیلیان په شان ګډېږی

په مرهم د زنګار سروغ نهٔ شته زیاته کا — د هلال په دوده زخم څه نړېږی

له نظره دې ئې بیم کا خوب زشت هم
څوچه سترګې د آسمان شیدا غړېږی

په هرځائے کښې حلم کله پکار ېږی [1]
کهٔ دریاب سره بې چوبه روزګار کیږی؛
کواکب لکه آفتاب جهان تاب نهٔ وی
د یوهٔ مستعد کار په بسیار کیږی

چه ولیو ته ئې جام د شراب راشی — له غیرته په ماتاب د کباب راشی

ستا په طمع ئې آواز د کوه صدا وی — په خندا کهٔ چرې ګل د ګلاب راشی

خاص وعام ئې آئینه د فولاد بولی — چه اشو ئې د حیرت په ګرداب راشی

د صحبت له ګرمئ رم په هسې شان کا — لکه تاب چه د آتش په سیماب راشی

د ذرې په شان ئې وجد کړم له شوقه — په نظر ئې چه هر څرته آفتاب راشی

[1] له ما اندل نیمګړے دے !!

پہ مشرب د پروانے ګرم جوش دہ — کهٔ شعله ورته په خشم وعتاب راشي
شکسته هزار مینا کاندي عاذر ورو — چه په بزم چه مست په شراب راشي

په مثال تورے بلا وي ستا شیدا ته
چه په سترګو کے بے تا چرے خواب راشي

ستا چشمان چه په ادا سره بالا شي — تور بانړهٔ د کوپا غشي په هوا شي
سبزخط د مخ ګرد په یاقوت راشنے — لکه جام د زمرد ستا په لب راشي
ستا د خط مینځ حلقه د تورو زلفو — لکه شین طوطي په لومه مبتلا شي
د حنا رنګ په طور سلامت وي — کهٔ د لاندے د ګل بوک تر پاڼړ کاشي
په خپل حسن پورے او خاندے ګلګونه — کهٔ ګذر دے په چمن لکه صبا شي
د مرأت په جونے چه د ګلو سپاخ کا — چه بهار ستا د رخسار عکس نما شي

شیدا[1] خاطه په ډکا میر د شاعرانو
کهٔ مزار د تمنے عرض د تا انشا شي

په تقریر د عیب جو هنرنیات شي — څوک چه ګټه په تار کینځي ګا ټونیات شي
په ګریه وي امتیاز د عاشقانو — چه په آب سره قیمت د ګوهر یات شي
چه عریان لے کا هردم په مثال د شمع — په خونریزو سرو لے آب د خنجر یات شي
داغ نا د سوخته زړه په آه تازه شي — د لفس په آتش سوز د اخګر یات شي
روشني څنی صحبت د صفا کیشو — چه هم د اوکا عینک ته نظر یات شي

لهٔ خوشحال خان خټک۔

په نیکه کښے لے کثرت د چونے وینم — خرابي ده د عالم چه شور زیات شي

په عطا لے شیدا ګان ګریبان سپک کا
د شجر په شان لے بار کهٔ په سر زیات شي

چه د مینے په میدان کښے پائیدار شي — خپل قامت لے خپله ستر چوب د دار شي
ستا آئینه بوي مدام میاشت د شبقدر — چه نظر لے په کمال ری ستا د رخسار شي
عاشقان والي سنګسار هغه عاشق ته — چه خپل سر ماند د سنګ بچائے ګلدار شي
صحرا تل غوږیږي لمن په لیمو نیو — د ګریوان څهٔ حوصله ده چه ستار شي
په خپل در کښے یکدم پیښ دے ځوانه — ستا د ګور د دیوار به وانو زنګار شي
ستا د سترګو بیمار د علاج نه دار نځ ده — د روغ ستړے لے له اوښو تل بیمار شي
د وصال په ورځ ګره کړه زلفو وا کړه — چه دراز لے د هجران تر شپے هر تار شي

د شیدا جنون به مات د پښو زنځیر کا
کهٔ سبکاره د هغه حسن نوبهار شي

په صحبت چه د آزاد مست آشنا شي — د ګرداب په شان لے طوف تغافل پے تر شي
مهیا کړه ن ساقي دریاب د میو — چه لبریزے د ساحل په ورو ساغر شي
چه ګردن په تواضع د عالم خم وړي — هغه کس لکه آسمان بلند اختر شي
په رباط لے د ځ ګوره فاني حسن — چه ځلے په شان د شام غریب پرهر شي
منور لے لکه شب د بخت کوکب کا — چه پیدا لے د شهلا سترګو لے نظر شي
شي تیار لے په شان د شپه زیاپه سترګو — چه محبوب د آفتاب په رود دلبر شي
په جلوه د آفتاب تاب و طاقت شي — لاندے باندے تو سپین لکه سحر شي

شیدا مه کوه تکیه په اسباب باندے
غرقا په آب کښے له شنا زسره ګوهر شي

په خندا کښے چه لب وا د دے دلبر شي　　په نظر د ښتا قانو ګل شکر شي
چه ښکاره ئے په بدن د سرو زیور شي　　ستا په سرے دِ قسم وي سیم و زر شي
پریشانے کا غنچے د تورو زلفو　　هر نسیم ئے په سپین مخ باندے سحر شي
سیه مست مژګان ئے اوګوره مژګان هم　　نمایان لکه کجک د فیل په سر شي
هر چه سکور د محبت لوي په زړه کښے　　د شفق په شان ئے اور خونِ جګر شي
په هستئ کښے ئے امکان د خشکئ نه وي　　پیرهن چه د حباب په اوبنیو تر شي
لب ئے خشک لکه ګوهر وي په دریاب کښے　　چه سختي ئے په نصیب د بحر و بر شي

د خال د سترګو او لویږي بڅري
چه شیدا دِ تا په غم کښے نوحه ګر شي

نا دیده صیاد په فکر د چکس شي　　که په دام کښے ئے ښکاره چرته مګس شي
په هر آن کښے نظر او کړه بوالهوس ته　　لکه طفل په ځانګو کښے پیش و پس شي
چه شعله ئے کړه خجل په تنده طبع　　نار و خس به ئے په دور آب و خس شي
خرڅ موقوف د هر کریم په دخل دے　　بے آمد ه رفت د صبح د نفس شي
د دانے طمع به خهٔ کاله ګلدامه　　چه سیر لکه غنچه په خپل قفس شي
په دا وقت نه وي عجب له غیرتنا که　　که له خپله تنه د ریت لکه ققنس شي
چه له زخمه ئے مرهم د کافور رڅي　　بیکسي د کهکشان په تیمار کس شي
چرخ هاله په تظلم د شیدا واڅري　　که ظالم د لویو غږونو فریاد رس شي

چه ګذر دِ یو ساعت چرے په باغ شي　　عندلیب د ته مدام د ګلګو باغ شي
ته چه زلفے لکه ګل کړے پریشانے　　معطر ئے په سنبه بوئیں زما دماغ شي
په طلب کښے د هر دم د بے تابانو　　پیدا چشمان په شانے د خپل ناغ شي
که په لب باندے ئے خپل میګون لبان بدي　　زر په سم د هر حباب نګون ایاغ شي
د بل نفع ته راضي په خپل ضرر شه　　لکه ګل چه مبتلا هیشي په داغ شي
فتیله ئے د چراغ، که ئے شعله ده　　د قاطع په نظر ماروشب چراغ شي

هاله ګوره د شیدا نګاه تازي
که ښکاره دِ لکه برق چرته سراغ شي

په علاج به ئے نائیل د ذرهٔ الم شي　　د ګوهر دانه که روغه په مرهم شي
د آفتاب چشمه ئے آب کړو له خجلته　　چه رخسار ته دِ ګل او ګوري شبنم شي
لکه تلے د آسمان هسے قانع شه　　چه دِ دُرکه اندیشه د بیشي و کم شي
د هجران د اوږدے شپے طول و ظلمت هم　　ځائے لري که ستا د زلفو سره سم شي
په فنا د خس و خار تنده شعله مري　　د مظلوم په مرګ هلاک اهلِ ستم شي
شتابي ئے کا سمند. زما په رغمه　　که په زړهٔ باندے تیره آهورم شي
معنوي نزاع ئے لښته په الفاظ کښے　　زمومه چه تل په دیرو په حرم شي

هاله او کښه د خونخوار داستان د مینے
چه سرونه د عالم شیدا قلم شي

ذرهٔ ے یخ لکه حباب هغه زبان شي　　چه سینه پاره په ځائے د ګریبان شي
لکه شمع د فلک محفل آرا یه　　خود آسمان د خیال فانوس یعني قربان شي

عبارت ئې کړه رنګین په سرو لبانو
هر کتاب د تا په لاس کښې ګلستان شي

چه خندا په د یر طلوع کا لکه صبح
عاقبت د ذره په سرو د نیو کریان شي

د تیز بصر کجا د آسمان ستر کې
چه واخله پکښې تل میل د کهکشان شي

چه ریخته ئې په عالم شمس و قمر دی
سربلند به په جهان لکه آسمان شي

شګفته کړه لکه نرجبین هر چا ته
چه په تله د سیه پوش تمام جهان شي

بماندې جمع باریکی په شان د زلفو
چه خاطرې په دا فکر پریشان شي

شیدا او دیني آفتاب په سنبله کښې
چه کاکل ئې په سپین مخ پیچان پیچان شي

نوې ګل چه په چمن کښې پرېشان شي
لاته یاد زلفې رخسار د خپل جانان شي

خاکستر به ئې لا نجه د تور لیمه کرم
هر سپند چه ستا د مخ بلا ګردان شي

چه خجل ئې په فتنه تمام آسمان کا
کهکشان ئې لکه خس په آب روان شي

تماشه د عید په ورځ کوره قاتله!
چه علم د تهنیت په ځائې قربان شي

بیا ئې کاندی ناظران د حسن مدحه
کاوو دیه به ئې په خوان کښې کاو زبان شي

که حاصل کا حلاوت د ژړا ستر ګې
نرګستان به د هر بزم شمع دان شي

له سکوته کړم حاصل د مرهم نفع
چه بهم لکه پرهار زما لبان شي

که ئې او کاندې جلوه په کوه دلعل
کښې مخ به ئې سواد د بدخشان شي

تورې وښې ئې هر ګز په شستن نه ځي
که کښته لکه شعله ستا په دامان شي

چه کمان کا د آبرو لکه تور آبر
په شیدا ئې د مژګانو تیز باران شي

په احوال مې نازک خاطر خسته شي
که د پښې له لاسه خار دل شکسته شي

ځانه ئې په سختۍ د درد ګنج ولکا
چه دولت ئې د کوهر په دو دلبسته شي

زمانه ئې دی نښان د هر ناوک ته
په ما تشه غنچه سان نما درسته شي

لیاقت ئې د بدن لری د رخت کله
که ئې صرف شعاعی خط په تلسته شي

ستا جمال چه د آفتاب په شان دیده شي
نور ګریبان ئې لکه صبح دریده شي

ستا په وصل کښې زما شعله رخسارو:
درست صورت ئې لکه شمع چکیده شي

هر ګز نه مری هغه کس په شان د شمع
چه ئې سر د عشق په توره بریده شي

د تا زلفو ئې زړه رانیو ستا له مخه
تل ماهی په شست له آبه کشیده شي

د ایوان تصویر ئې مه بوله سنګدله!
چه بسمل په خاک و خون کښې تپیده شي

چه په شپه اوری د او ښکو بارانونه
په تاثیر ئې آخر صبح د امید ه شي

لږ یاد نه لری افکار د تا د زلفو
په تقریر کښې لکه بند مار ګزیده شي

د صحرا دامن په څیرې ګریبان کا
که رها د تا له قیده شوریده شي

هغه او کښی په بیاض زیبا حرفونه
چه قلم غوندې ئې زړونه کفیده شي

شیدا نه کوری شانه له دې سببه
پریشانی ستا د کاکل پکښې لیده شي

چه صورت ئې په امساک او چه خوشه شي
د باذل په خوان ئې صرفه کل توشه شي

د علم په اختلاط کښې کوشه ګیر وی
چه مرغې ئې د کمان په شان کوشه شي

خون خواری کا په شاهین د تور ستر ګو
چه په کرم نګاه چرې نوجوشه شي

په مودن نشته آرام د بے قرارو
شیدا خاک به ئے تمام د ریګ شوشه شی

چه له ما په سخت کوزیږ لکه شعله شی　　هر قدم ئے په خار تیز لکه شعله شی
خپل اشنا د ګلستان دے عندلیبه　　که یو آه د رنګ آمیز لکه شعله شی
د خپل یار په محبت کښے پروانه شه　　هر ستم به ئے ملکیز لکه شعله شی
سرکشی کوی آبله په ځان غلطه　　په دا وضع د خونریز لکه شعله شی
په انوار به ئے روشن شی عالمونه　　هر سرے چه تل شب خیز لکه شعله شی

زبونی کوره شیدا د تند خویا نو
چه له خشم آویز لکه شعله شی

خرابت لوی زما پریشا نئ　　ورک په شان د خرابی کړم ودانئ
لکه آب د شمع نار نهٔ شم وژ لے　　څه بیان اوکړم له خپلے ناتوانئ
تلفظ ے لکه نئے په حروف نهٔ د ے　　په چا نهٔ شی د افکار زبان دانئ
د عشاق سره وفاق د هیچا نشته　　وینے خود د بے ستون سرګو انئ
له تلواره انتظار د صورت نهٔ کا　　چه آدم پسے روانه د رحمانئ
کړے به هیر لکه مرأت زمبل د ستړکو　　که دِ اولیدهٔ عالم د حیرانئ
چه مسرور په هیڅ آرزو د دُنیا نهٔ شو　　اوس یم خوښ تر ودانئ په ویرانئ
په راتلهٔ دِ یم خوشنود زما قاتله!!　　سبهٔ چه راغلے لکه عید د قربانئ
نتیجه ئے د ګوګری پائمالی ده!!　　چه کبود کوی د چرخ تند بانئ
جمعیت ے په کنار کښے د اور نړی دو　　اوس پریشان لکه غنچه کړم ګلانئ

سراپا په اشتیاق دِ تماشه رد ے
شیدا اولی خط د خپلے پیشلنئ

صاف لمبنت که عیوب د جیران وینی　　سترګے که کړے نهادِ د مژګان وینی
د روزن په دیده لمرته ذره ګوری　　دریاب په سترګو یار عاشقان وینی
په چشمانو ئے ګردش د مژګان نشته　　لا به که انتظار د قربان وینی
امتیاز د نیک وبد نهٔ شی کو لے　　په دا غتو سترګو که آسمان وینی
چه هیڅ وی ګل پریشان خپل آشیانے کښے　　الوانهٔ مکر د باد د خزان وینی

کهٔ په او ښوئے سیراب کا لکه سترګے
شیدا که ګل د خپل ګلستان وینی

چه په بر کښے ئے زما په شان دلبر وی　　د آسمان خوندے ئے تل په کور اختر وی
یاس رنهٔ کا د آفتاب له دلسوزئ　　د شبنم په دود که چرته نوحه ګر وی
کهٔ تشبیه ئے د دهن کا، دهان څه شو　　د غنچے لبان به که ګل شکر وی
ګل رخان یؤسی عصمت د زاهدا نو　　او د شمع په صحبت کښے دامن تر وی
نهٔ په شان د کباب نهٔ یم بریان شوے　　کالاله د سوی زړهٔ آتش دِ ګر وی
خال چه کښیږدی شعله رو په خسا ئے بلند ے　　ستا په سر کوم قسم د اور شرر وی
چه له سترګو ئے اونهٔ لو ښی لړی　　هر بے درد لکه کلوخ تر سنګ متر وی
وینے هسے د عالم شوے وا ورے سپینے　　چه د رنګ ګردش ئے دود د قمر وی

قافلے ئے په هر لور غنود ه و ینے
چه شیدا چرے پیدا بیابان سر وی

په طلوع نے لکه لمر جهان روښان وی   چه په اوج نے د دولت چرته مراد وی
په رڼا کښے نے جبین د ورانو کارونه   همیشه په عالمونو زر افشان وی
مسخر کاندی عالم په سپینه توره   مهیا ئے تل په خوان کښے کرم نان وی
شگفته نے دی جبین روښن نے طبع   په شیډ د زمانے ورته عیان وی

د شیدا په زمانه عیب، هنر شو
کشیده نے په دریاب ځه خزبان وی

چه د عزت په شان نے لښته تن کاهی   سنگین زړه نے دے خالی له سودا هی
که طلب د لوئے دریاب لرے په زړه کښے   لکه خس چه د سیلاب په همراهی
په افراط به نے جهان خاوره ایرے کړے   مصلحت کړ لکه برق کم نگاهی
مناسبته د رخسار نے درست گل خرمن دے   نوے خط نے د مورانو سیاهی
مکو بیم د خزان نه لری گلفام   د غنچے په شان د تا کج کلاهی
زمانه مصدری راستان په شان د شمع   ظالم نه وینی د چا بیکناهی

تل په زړه لره شیدا وفا د زمکے
نابکار ده د آسمان هوا خواهی

(ے)

دروازه نے چه د گنج نه وی پرانته   تل نے خیژی په جهان لکه مار رخته
د شانے په شان نے سینه وی بے ثمره   چه له کاره د پریشان او باسی گټے
د مقیم په دود نے نه شوخه طرحه   چه گلونو په چمن کښے ملا وا ړنے
په تصور د بهارت جهان تاریک شو   د آفتاب شعلے که نه دی شیدا تے

چه به ما وړه په زلفو د خیال پنجے   د دارو زلفے شه د تا په سر کښے مخنجے
په نسبت د شوخ بختانو نهادی غم شی   په پیشانی کا سرور د جبین گنجے
رهائی په چل مو ممه له درده   ستا هجران کړ زمانه د گوگل بنجے
د گو د باد خوند په گلو شم له سروره   که د داچے په سر د خاکړو ننجے

استمداد مه کړه شیدا له ناقصانو
تقویت د ملا هرگز نه شی له ملنجے

چه گذرے په چمن باندے بے تا دے   گل نے گله لکه شمع د نکشاد دے
تورلیمه په نے ادبهٔ لکه قلم شی   چه مثین په هغه نکلی د لوباد دے
په رخسار کښے نبامار ان گورے د زلفو   همیشه په خزانه کاله چا که سپینه باد دے
نرم زړهٔ د په ما سخت لکه کوهر کړ   ستا لجور دے زړه چا د صد استاد دے
د رنگین شعر مصرعه کړو چا موزونه   که گلگون لباس د دے سرو بالا دے
خپل کښے لکه حباب لره بے درده   آمیزش له دے عالم سره بیلا دے
غنچه وار نے گریوان او نیسه ناست وی   لکه گل په آشنائی کښے بے وفا دے
د شبنم خاطر په وصل د گل سور شو   د هجران په اور نے سوے تور بورا دے
درست صورت په غشو د غنچه وار خوب کړه   ستا که تیر زخم زما راحت افزا دے
ساده لوحه به وفا غواری له نکلو   د تصویر عالم له چا سره آشنا دے

لکه بید هسے مجنون شو بے دیدنه
شیدا که ځه لیلے د لیلا دے

هر یو زخم په نسبت زما رسا دے   درست صورت نے نانک دل لکه مینا دے

محروم هیسے شو عالم له بینایئ ... چه نرگس ولاړ په فکر د طوطیا دے
له سختۍ به کله خلاص په روغ صورت شي ... هر فرهاد د بے ستون سنګ خارا دے
په افراطے د تاختن زیر و زبر کړے ... د تاختنه جهان لقب ارض و سما دے
چه برق نے د خند اخرمن سوخته شي ... د ګلنام اینے په باغ مګر دانا دے
زمانه مکر عطا په محل نۀ کا ... چه کهن فلک دا هیسے بے عصا دے

کۀ دانے په خرمن د مزروع نشته
د عنقا په طمع دام اینے شیدا دے

ادس زما د دیرو او سنکو کم حساب دے
په آستین کښے دریاب لکه ګرداب دے

په چشمه به د خپل آب صاف و شسته شي
کۀ رنګین نے تیغ په مثل د آفتاب دے

د ساغ پرشان نے نمو کا خوَ لے اوچے
چه تارک لکه شبنم دے اسباب دے

چه مژګا نو نے کړل سان مګس دا نونه
په چشما نو نے اثر د شکر خواب دے

د دوران زنبور دے هیسے عالم سو ے
چه په سباخ کښے پر عسل سیخ د کباب دے

چه په دادور نهاد وی چا کج کړے
لکه موج هغه تل په آب و تاب دے

چه روشن نے په اخفار تمام جهان شو
لا نے پردت لکه آفتاب په مخ نقاب دے

ودیعت له اهله خۀ د تنکد ستا نو
چه ساحل سره پهلو وهی دریاب دے

هم قیص دی کشاده په شیدا باندے
له غمو نو درست ادبۀ لکه حباب دے

خپل مزدن د تا مهجور و ته راحت دے ... کسوزنه زخم د لوئے پرهار صحت دے
خوابیده بخت ے قیام په خواب اوږده لید ... لکه ظل افتار کی زما قسمت دے
د مزار لوحے دینے پرمنش نکړے ... چه د سو سودا رنګ قلم په خۀ بابت دے
خپل کو هرے لکه ماه په سبا کم کړ ... تیره بخت ے د سارقه د شپے ظلمت دے

د صدا غوندے آزاد یم له حنجره
کله قید د تعلق زما عادت دے

بیاراغلے په چمن هغه ګستاخ دے ... و تعظیم نے ولاړ د ګلو سباخ دے
مهیا په شنۀ آسمان د برق [illegible] ... په دیران ے لکه شمع بلند کاخ دے
مرغس پلنے ببلد [illegible] ... د قفس په شان ے د نرس و سوراخ دے
تره واته لکه [illegible] ... کۀ وطن دے په مثال د سنګ و لاخ دے

په دا حال د کریم فیض شیدا کوره
لاس نے تنګ لکه مینا د زړۀ نے فراخ دے

دادرے غنچه دهان د لبو خرندا دے ... کل شکر کۀ نیشکر کۀ شکرخند دے

بادولا فرے جهان سوزه شعله وېنم — که عنان نے کرم شوے د سمند دے

ته نے څه په خاکستر دامن افشان ځے — ستا د مغز بلا کو دلن سوخته سپند دے

زیات وی از ورد لکن ورځ ال دېنوز — د اشعار بحر په فرد د کا غلبند دے

په مثال لکه ساحل دے د لوئے بحر — افتاده تر سرکښانو سربلند دے

د حباب په طور څه سر اساس کړے — د بنیان ضعف دره کوز لوئے پند دے

حاربیدهٔ د علغلے شناور نغری — تعلق د دښمنانو لوئے گزند دے

په آفتاب باندے سایه کوز عالمه — د زوال فکر څه کا چه خردمند دے

بے سوختنے مرده دے لکه شمع
د شیدا طور به څه مشکل پسند دے

نوے خط د ښکاره شوے په رخسار دے
قلمی د خوش نویس په خط گلزار دے

د آسمان په شان به څه فتنه برپا کا
چه لباس نے تمام ستاره دار دے

په گردش کښے نے د سترگو ابرو وینم
که شمشیر ایښے په څرخ زما خونخوار دے

زمانه په وقت نازک لکه شیشه دی
په ستم کښے نے زره کاڼے د کهسار دے

په فراش لکه شعله د شمع نه مری
د رشتینی مینې مرگ په سر د دار دے

هیڅ علاج نے لکه ماته مینا نه شی
د شیدا په زړه یو څه د غم پرهار دے

تار حلقه حلقه پیچیده مار دے — که په غاړه نے آفت د چنلتر هار دے

لیاقوته نے شعله په هر دم خیژی — که کوهر نے شب چراغ تمام انوار دے

ن صفت کوره د گل شکر تری څښو — ستا تو لبو پورے غنچه رنگ شرمسار دے

پوشیدا چشمان کړه ورا د ناز له خوابه — شگفته بویه نرگس مخ د بهار دے

د مجنون دا له لوخوے دی چه خیژی — که بل شوے د صحرا په دامن نار دے

راست بازان کوی کوږ له کج طبعانو — کمان له شسته غشے په فرار دے

پڅه دیده کړی د غزال یقین د سوری — چه په دا خرابه کوم بام و دیوار دے

چه کاکل نے آشفته د سحر باد کړو
د شیدا په شب بخیر کښے تکرار دے

که د سیل په موج معمور د جهان پور دے
لا هر بیت نے د دیوان په سامان پور دے

په مزارے د کیا سنا خونه نه شول
لا نے ذره په جوش د آه و فغان پور دے

که خسته نے د هر لور په نمک شوے
لا په خوان کښے د آسمان نمک دان پور دے

اوده نه یم لکه مخمل د غفلت خواب یم
که په شور کوړے د بازار د کاشان پور دے

په احوال ئې شه خبر عزيز د مصره
په ناله د بېگناهو زندان پُر دے

خوښ گل دے دلنشين لکه غنچه شو
کۀ د گلو په آلوا گلستان پُر دے

تر هغه په لکه گل د هر چا خوښېږي
څو د خان په کليچه او په ښان پُر دے

کۀ ادا د ليلا نشته شيدا ولے
په شورش د لوئے جنون بيابان پُر دے

نمايان راته يو ځ شام و سحر دے
هيڅ خبر نۀ يم چه شمس يا قمر دے

هيڅ برېښ ئې عريان تيغ له لاسه نۀ کا
چه په طور د هلال سايه پرور دے

چه خالي نۀ ئې يو دم له قرب نيه
هر زمان زتا په کور باندے اختر دے

په افغان نۀ شول بيه د سنگ د کونه
ور غلے چه د غمزه په لاس نشتر دے

چه بيا نۀ مونده هيڅ نشانې له باريکيه
عجب مو په دا دوران د دے کمر دے

د پتنگ په شان د هسے صياد ښکار يم   چه دا نے د گلدام سوزان شرر دے

سرے کوز دے د آسمان بلند همت ته
چه ښوولے هر چا ته خپل ساغر دے

داغ جنگ د محتسب په ميخوارانو
نن ئې بيا شب مهتاب تيغ و سپر دے

د آفتاب چشمه ئې څ شعاعي خط ئې
راشه گوره نوشته په آب زر دے

باريکي ئې ده تر موئے د لارے زياته
چه شيدا د گلرخسار په طلب سر دے

قيل و قال د چا د حُسن کورا کور دے
د بازار غونډے درست ښهر شور ماشور دے

د مجنون د آه لوغړے دي چه خېژي
که بلا غوندے د صحرا په دامن اور دے

محبت وژلے يادشي پس له مرگه
نۀ چه مړ په تو دے تبه لکه اور دے

معطل په مرغزار مۀ کره نازکے
د هلال په لاس ورکړے آسمان لور دے

عجب برق يم د سحاب په طور سوے
چه په آب کښے صورت لکه سکور دے

پړ ځال د خوب ليده وي که اوده وي   چه د شپے په شان کښے په سترګو کور دے

انا له لکه داغ په وینځل نۀ شي
چې پورې په ملن د مینې تور دے

شیدا ځکه کړې دے وخت رشته داري
د سوزن زخم په زړۀ د هر انځور دے

په احسان د آبو کله رنګ آمیز دے
په شعله کښې بهار لکه ګلریز دے

نۀ تنها زما د زړۀ مینا شوه ماته
د حلب د تلولا سره ریز مریز دے

دا تیشه په لاس څوک اخلي بے فرهاده
کوهکنی کله مقدور د کڅوار پرویز دے

جست وجو لکه غم په هغه ځائے کړه
چې توکړے د عالم سرو د لې کوریز دے

عطاري کاندي صبا په چمن کښې!
په غربال د ګل عجب غالیه بیز دے

په امداد د سکو هیڅ اعتماد نشته
تلۀ باد له دسته کور د په آفت و خیز دے

د طلا ترصیع د تیغ په جوهر نۀ شي
خپل هنر بے قدره کړے خاطر تیز دے

احتیاط کوه شیدا له سوده آه ... سر د نفس د صبح څۀ شعله آمیز دے

په سوختنه کښې د نام و د ناموس دے — همسایه د پروانې څکه فانوس دے
هزار کښې په کوم سوز کوے بلبله — چې له داغه شعله خیزي طاوس دے
په حاصل نشته قدرت د بے نصیبو — تشنګي سوے له آب سره آب نوس دے
په معنا د چینه پوه نۀ شوم باور کړه — ما کتلے درست صراحي تمام قاموس دے
د حلب په شان ے نزۀ او وت له لاسه — آبادي په هندوستند پسے روم و روس دے
زمانے کائے ګردن په نیول خم کړو — د آسمان کبود په دود د دوي شموس دے
کوم صنم حتي خاطر په داشان یوړو — رګ سنګ د کوه زنار صدا ناقوس دے
د آسمان زاله په سرو په سپینو ښکلې — آرائش ئے لا په شان د نو عروس دے

نۀ قیام نۀ ئے رکوع نۀ ئے سجود شته
د شیدا نماز په دا معنی معکوس دے

ستا په مهر کښې آفت د ځان راپیدا دے — دا خنده انار په مثل د تور یقیني دے
چې په واز د زړۀ په زور کوم لکه غشے — په وزرونو دام نیوے لکه سرینی دے

د سوسن په شان د چا په ژبه نۀ شه
ستا د آب په تجرد کښې شیدا ضمیني دے

ستا په هجر کښې سرود زاد دروغ دے — کۀ په کور کښې ے دیوار د قهقهه دے
د آفتاب و ته کتۀ له شرمه نۀ شي — چې صاحب لکه دیده د کم فروغ دے
بلندان د زمانے وا به په ډوک دي — په سینه کښې ئے سنان په شان کوم طوغ دے
کنجوس ونډه به هو بنیا د غنا نۀ شي دانه! — د نهار مغز ن وند لے کله روغ دے
په مسکه ئے شیدا منه لقه مترو — چې جبین ئے مدام ترش په شان د دوغ دے

زره ے رک د هغه زړه په جوش انف دے
چه سحر غوټئ ے تل په دهان کف دے

غنه بنا په دار باط مور و مُلغر کا
چه سلیمان د تلو په فکر آصف دے

هره ونه سرکش که د چپه دا رشته
غور روان ے نظر په هر طرف دے

د مجنون قدر په ملک د صحرا کوه
د تعظیم ته ئے ولاړ د ونو صف دے

تا د میغ موج عریان کړ تند سیله
ماخپل سر لکه حباب ایښے په کف دے

د غنچې سینه د هل ټول په کوکی
ستا په بزم کښے سنگن لمنا ئے ورف دے

د افغان اشعراء په شیدا باندے
د ادب په مقتضی د حق شرف دے

مکرن په دا کتاب کښے ستا سبق دے
چه رنگین ئے لکه گل هر یو ورق دے

چه مصدر زما د زړه هر یو رنگین شو
خو بیان ے د تا نام کښے مشتق دے

په تنکړه هیڅ سبب د تسکین نه شو
لکه موج په تپاهش نازو ر ق دے

ستا د تیغ آفتاب هغه نه دے چې
گل کړ دن ے خون آلود لکه شفق دے

په را ذبه د حیل دیدن تنا فلسکړ
گل حیات ے لکه برق خوی و رق دے

شیدا گله ے د آتش په رنگ او بږدی
که نهکان ئے په رخسار باندے عرق دے

په مثال هغه رخسار د اینکر گل دے
چه والا ئے دا زما نادان بلبل دے

خط د لب د هغه شوخ کله جلوه کا
سیه مست ساغر په لاس د رنگین ملی دے

چه لالمه په کینه د آئینه وی
نه پو هیږم تو گل که تا گل دے

ما ئے هم په جواب نه دے گستاخ شوے
آشفته وے په شان خپل کاکل دے

په وقت کښے ئے کړو غوره سخندانه
د شیدا کلام محل د تامل دے

چهره ئے لکه بسمل زما د دل دے
قطرات ے د سرشک خون بسمل دے

آئینه شوه سراپا د حیرت ستر گے
تا چه مخ ورته نیولے مقابل دے

نما زبه لکه نمو گل په دا چمن کښے
خو تنها د کرم روئے ورته مائل دے

د فلک شمع آرزو د گلگیر کا
خو محتاج د روشن کړه د روشن دل دے

خو به تل لمه د خس و خاشاک اندی
د کو هر له آبه لرے خود ساحل دے

شیدا له ورور کړه په لاس آسمان مهتاب ته
ناز دې هیڅ په کمان نه کا چه کامل دے

ن ږغلے بیا د چا د و نیو جام دے
مستانه دې په دا بزم کښے خام دے

په ملد ئے د فتراک له هستئ دروه
گرم کړے برق عنان د راه انجام دے

د عقیق په صفحه نه دے چه په ورک شی
په رنگین د بیستون د فرهاد نام دے

پیچیدلې په رنگین عذار کاکل کړ
که دې ایښے عندلیب د ته گلدام دے

دوا په زلفے ولے خط سره آفت شوے
سیه مار په نظر نه راځی ما بنا م دے

چه خالی نه شو یو دم له کردید سته
د شیدا په زعم ورک د چرخ آرام دے

هر قاصد چه روان شوے په تورتم دے
په یو تیلے هغه دم لکه شبنم دے

د لیلا په رگ نشتر قیس مجروح شو
که ئے نه وی دا صفت کله مرهم دے

په معنی کښے ئے لیده بنکلے صورت شی
که صنم په دا دیوان بیت الصنم دے

په جرعه ئے په ساغر نشته د میو
په قطره ئے قادر نه یولم که یم دے

نوے خط ئے شو نمو دے د لب شکر ته
که په لاس کښے ئے تعلیم شیرین قلم دے

دغیدو نے لکہ بوی مشک ختا دی — تا چہ ایښے پہ ھر زخم خپل مرھم دے
لکہ نمر چہ سوزان داغ د شپے پہ تم شی — زما داغ پہ داغ دا ھسے بے آرام دے

چہ سایہ کاندی مدام پہ سر د ستا زلفو
شیدا شام د غریبئ عجب عالم دے

عجب زیب د خط و لب کورو بھم دے — د خوبئ نہ نے حیران یاقوت رقم دے
پہ زھیر لکہ بچیلو بہ و نہ میم — چہ زما پہ سترگو ایښے چا قدم دے
چہ نہ چہ نے وا جام پہ یوزی لاسہ — عجب مست د نگاہ پہ منوشاہ جم دے
چہ ھر دم آخلی تیغ زما گردن تہ — ستا لہ جورہ زړہ چاودلے قلم دے
پہ دا سرو سترگو نے او مہ بلبل بل کړی — چہ بیدار لکہ غنچہ پہ صبحدم دے
د پرھار تہ نمک راوړہ نادانہ — د کباب پہ زخم ایښے چا مرھم دے

شیدا مہ غوارہ وفا سیہ چشمو
د آھو غوندے تل نظر پہ رم دے

اعتماد مکړہ ھرگز پہ آسمان باندے — شنہ کوترہ پہ ھوا کښے بازی کاندے
د دوران سو د جوش ھسے تقاضا کا — چہ پہ اور کښے دانہ سبزہ شی کسپاندے
لا د سترگے لکہ زرک پہ ژړا سر کړی — د قہقہہ پہ خندا شیښہ شی چہ و خاندے
کلہ بند پہ یوځائے د عشق جاذشو — د رنگینو او بھو لارے دی چلاندے
پہ صورت د دا وښو د غلے بے صبرہ — قافلے د خوبونو د زړونو ځلبلاندے
چہ نے زلفو دم پہ دم کړو غلا د زړونو — پہ رخسار نے مشاطے کړہ آدینہ اندے
دائے وا خوبستے لہ شرمہ لوندے ختے — ستا د قد پہ وړ دونہ دی سرو تاندے

خہ حائل راوړم شیدا د چرخ جفا تہ
سوځی ملکہ زړہ تہ بام کړ لاندے

چہ حلکون نے جست و خیز د جولان کاندے
لکہ رنگ ھسے گردشا پہ میدان کاندے

وھلال تہ نے ځوک تیغ د صیاد وائی
پہ نرگس نے د ھو سیو کمان کاندے

د قہقہہ دیوار نے خپل کوہ د کوھسار دی
لکہ کلہ را خندا پہ ایوان کاندے

زبونی نے د گردش آخو جوشی کا
چہ خندا پہ سحر سبز آسمان کاندے

نمکدان د خندہ شوخ لہ دیدہ شورہ
خستہ نہ دی ونہ پہ آتشہ بریان کباب دے

پہ سوزن د خار علاج پہ آبور تہ شی
د خندا نو کار نہ وے کلان کاندے

کہ پہ درے صف د لاری کلشیدا ځمشی
سترگے وایہ چہ نگاہ پہ مژگان کاندے

ناز شوخ مشکینے زلفے یار رسن دے — چہ غزال بانڈے قید شوے د ختن دے
لکہ شمع د گرمش خوړلے شو — چہ واوریدہ ھر پتنگ دہ پہ باد زنا دے
لماسارہ د ننہ میناوړہ دے سپارلے — کہ د وضع پہ تیشہ خارا شکن دے

چه د خپله سره تیر دی لکه شمع — خپل مشهد ورته عالم کا انجمن دے

مرد به غټه غواړی ددے ایام له بطنه — تا صدف په مرغلره آبستن دے

هیڅ سراغ ئے نهٔ شی موند له پرهنه — زما زړهٔ په یوه هسے بت مئین دے

لکه صبح په بیاض رنګین اشعار کښے

د شیدا د طبع نور عجب روشن دے

هر یو کال په نسبت سوے د ګردون دے

چه سوخته ئے پخپل تورمی هیش پتون دے

فریفته ئے په علو د جایګاه مهٔ شه

د جهان فرمایه په همت دون دے

د ذرهٔ حال ے لکه شعر ظاهر نهٔ شو

پیچیده مکتوب ے سوے په مضمون دے

التفات ے په احوال د خارا بو یه

د مینا غوندے زیست په جګر خون دے

چه ګذرے په مجر لکه باد او ګا

د شعلے په دود زما مرګ وژوندون دے

عاقبت به د مراد په خندا شاد شم

دلتنګی لکه غنچه زما شګون دے

د بسترو له غمه خلاص یم بالین غټه کړم

چه تر سوے لاندے کړے خپل زنګون دے

د سحر غوندے مے شیر پکام کښے خوش شو

په شیدا د فلک کار عجب وا ژون دے

د آفتاب په شفق سور ګرداں ګردون دے — که تر تالاندے د تالزان ګلګون دے

چه شیشه ئے د زندان په حلب نشته — چادره کړے د شخے پری افسون دے

په نښترنګی سور او در له خپله تنه — ستا په زعم کښے سر سبز بید مجنون دے

همیشه کوه طلب که پرمایه ئے — د کشتئی کچکول په لاس روان جیحون دے

لوئے به کله مدد او غواره له خورده — تالید ئے خود قیام د بیستون دے

مکدر به په صحبت اهل صفاشی — آئینه په لاس ولاړ ګوروزنګون دے

د اسباب په تهیه ئے مضطرنهٔ وی — په تلوے دورنبیا نوښ پرون دے

شیدا غټه کوے بهار یا ئے سیلونه

نهالشته ترنبا ګلو جګر خون دے

ظاهر مهر فلک وار باطن د کین دے — لاندے کړے د جهان په غټه آئین دے

د خپل کمال په خرمن برق لکه کلونه یم — نا امیدے له حاصله خوشه چین دے

په غټه خم د لکه برق دے رنګین کړے — تا چه سوے په دامن د وړے زمین دے

د خاطر د پریشانی له هر جانه ځی — دیر عالم لکه صحرا ګوشه نشین دے

تل د شمع په صحبت کښے کافور سوی — هر سوے ستا شوله خپل قرین دے

دا بنکاره ئے پریواته په دم دوحال دی — چه په سوئے لکه نرتاج لدین دے

په خشکی د خپلو او بنیو قادر نهٔ شوم — درست لباس د فانوس ستا آستین دے

د تحقیق ستر کے بیدا کړه شیدا ګوره — لوئے دفترے یو ریزه د تورو سپین دے

اوس به داغ ستا د رخسار حسرت آئین دے
چه د ریښت خاک ئې په مثال د ګل آئین دے

پېګان د حنا مه ورځه محفل ته
په شعله ئې لکه شمع لاس رنګین دے

دلداری لکه غنچه د هر شبنم کړم
تل د بل په ادېښو تر زنما آستین دے

فرهاد مې د یار په غم کښې داسې اوده دے
په علاقې تر یاره کله خاشین دے

د همت په غم کښې کم کار و نه لوګے شی
پیاده د دے بساط آخر فرزین دے

خو یقین په اشتهار کړے بے تحقیقه
د سواره میر ئې کوم آس کهاین دے

که آسمان په شان جهان سوزه په هر
پوشیده په دا چه ده د غدار کین دے

په هر ځای لکی نظر د دوراندیشو
په دیده ئې هر مژګان کو یاد بینه دے

د دریاب لکه حباب د خپل ګنبد کړه
پو نفس د په سینه کښې واپسین دے

په کلام د شیدا په شو کورن کله
که هر حرف ئې په نظر پرتو لکه نګین دے

بیشے خیر کړو دا هیڅ تابنده ماه دے
چه په سال کښې ئې دیدن ګاه و بیګاه دے

چه خپل جسم استخوان لکه کوهر کا
طلبګار د بناګوش هغه جانګاه دے

نازکی ئې د زنخ له سیبه نه ځی
مهیا ئې په جوار کښې دلجوئی چاه دے

ذکر مې بیان ئې هغه کوم د چا ته
لکه شمع تن سوخته په خپل نګاه دے

په قلت د اسباب زیست لکه حباب کړم
یو لباس مې پیرهن هم مې کلاه دے

د حباب غوندے ئې زیست لکه مردن شی
چه ورک شوے ئې تمیز د ساله آه دے

شیدا داغ د نوبهار په لاله وینم
که سنګاره ئې په رخسار خط سیاه دے

انجمن مې لکه شمع داغ د زړه دے
تنهائی مې د صورت فراغ د زړه دے

پروانه ئې عندلیب د تازه ګل شو
په شعله مې رنګین کړے باغ د زړه دے

په جنون ئې کوم بهار د مے باعث شو
آشفته مې لکه ګل دماغ د زړه دے

همیشه به ئې ستا خیال په دل ګوډم
تر هغه چه مې روښن چراغ د زړه دے

ګوره نشته هیڅ له دیده جوشه
چه لبریز ئې شمع دا ایاغ د زړه دے

شیدا آنه وینم غزال د هغو سترګو
غوښتے ما په دا طلب کښې داغ د زړه دے

صاف خاطر په خپل صورت پورے بند نه شے
په شیشه کښې چالید لے پیوند نه دے

سترګے بینئ د میدان په انتظار شوے
تالاز ین ایښے په پشت د سمند نه دے

اے په شان د قنادیل خیره چشمانو
په دا بل خرام مو کور د ورځ ګند نه دے

کلاله نغم کجا دا غوښه چرته ؟
سمندر دو دے آتش د دے سپند نه دے

خپل صورت کړه ګل خشت قصر ګوره
رسیدلے ورته څوک په کمند نه دے

صاف دلان موږ لذت د تلخ کامی
تالیدلے د مینا زهر خند نه دے

گردن خم په تواضع کړه رفعت جوئیه ! — په داوضع آسمان ویني بلند نه دے
سوال په ادا ونکړه بے تکراره — دا سودا بازار کښې وړ چند نه دے
دردمندان د درد لذت په زړه خوري — چه دوا پرې پیدا شي او درد د دردمند نه دے

شیدا دیر پیدا تله تنګ دے د وفا شه
د غنچې خاطر له ګله خرسند نه دے

دریده دے ګریبان ستا د خونبار دے — په ما ورکړے خپل آفتاب د سحر چار دے
د صورت ونیے ایږي لکه برق شوے — خونخواري به اوس د چا کوي خونخوار دے
لاړ زبے په هر دم له تندے اوزي — که هر څو دي استاد ملا توک آبدار دے
بلبلان د پتنګانو په شان سوځي — ستا رخسار لکه ګل ریز شعله بهار دے
دواړه ستا سترګې ملالے څمونګه وي — چه همیش لکه نرګس اوس بیمار دے
پرې دے ستا سترګې منورے لکه نمر شوے — خط د واړه شمعې ورته خوش نګار دے
په بلبل په ستا سترګې واغنچه وارنه کړم — مکرته وا شي په جام صهبا رفتار دے
رغیده دے د پرهار نیست و نابود کا — غځیده دے د بهو په شان ګلزار دے

شیدا تیغ د ګل په څه بانډې رنګین شو
که بلبلے د بهار نه دي فګار دے

ملبه شان د هزاره کړ ګریوان څیرے — شو تمام ورتا په غم کښې څیرے څیرے
د دانے په عوض ګل لري په دام کښې — په رخسار دے تورے زلفې بلبل ګیرے
که دے اوږے زمانے یؤ څو دد هم — ته یوسف څه رنګ په کمه بها پیرے
په ما تله دے پریشان شي جهانونه — قافلے د غنچه زار په لبه زهیرے

پرهار به د بیتاره وي پس له مرګه — په انوار چه لکه شمع مستنیر دے
چه خندا لے د فرهاد په غم پرې نه منوه — اوسه تل د بیستون نرکے اسیر دے
د فلک د بیرے به څه ستا عی خط کښي — په تا کار د لویونه شي که صغیر دے

غواصی غواړی شیدا د اشعار بحر
ملغلرے نے لیدے شي بے نظیر دے

په داوضع کړی صدف له ځانه لرے — سرکوشی ورسره کاندي ملغلرے
لب نے جام د میونه هم شکرستال دے — نو بے خط نے د دکن تورے لښکر دے
ګویائی به د غنچې کاندي څوک یاده — هرے ځلے کله زده کړې ادي اخبر دے
بے تابي نے په ماتم کښې د فرهاد وي — چه راوړولو بیستون اي د غرۀ توک ګر دے
دریے شپې د جهان مه ګڼه بے کاره — د بازیګا په فکر راغلے بازیګر دے
استقلال نے په تدبیر د مجنون بوییه — د زنځیر په حلقه نه رغیږي زګر دے
لقمنه کا اثر وا چه انسان نه وي — که مدام لکه حیوان په صحرا ګر دے
د آفتاب شعله د ماه په خرمن لګي — خنے نه کا اقتباس د دیوان سر دے
شیدا او خوره د دنیا سخن چینا نو — د طوطي غذا وي تل خوږ شکر دے

په مدام له مستئ پروت وے نکرے هیڅ اندیښنے نور دے
خو ساحل د محیط بحر یعنی او جنبه اوبه شوے
مغنت برد عندلیب دے د ګلریز خس و خاشاک کړ
تل د عشق په نو بهار کښې تر پتنګ پورے کوزګور دے

کناره لکه شفق ځې سره لمن هسکه نیولے
په آسمان کړه خپله خونه بیا آخته د خون په توره
په سیلاب کښے ځے کوڅکه د حباب په شان معوړے
چه بنائے هرګز نه شوه دل بسته په مسکن پوره
خپل قسمت ځنې وکړه په خراوستان حاصل کړو
د حباب پیالے که بحرتل په لاس کښے وړې نسکوره
که کویم راباندے راشی لکه نمر په زرریزی ځۀ کښے
زۀ په دا افتادګی کښے ترے ګریزکوم د سیوره
له سائے سره ئے نۀ وی شیدا سم د شهباز اصل
چه قانع لکه هائے شی درے خوان په لقمه سپوړے

ناخسته خاطر دِ نوے له ما اوړ ے | په رنځور پهرے زهیښی روغ وکړے
بیا به سرستا د بدن د ته بالاکرم | که ے مړک کا تورے خاورے لکه زرے
چه په رقص لکه خاک ګرد باد لیدشی | مکتا زما په خاک دے ګذر کړے
که مرود دِ په قبور او شی ناګاه | د تصویر په شان به او دری ناهو مرے
د اوښو ستمګار په رهګذر کښے | دا زما خاطر ئے نۀ ږ پحد ورے

نۀ شی تلے لکه صورت ستا له دیواره
وتاسینے کړه بے بنده شیدا ستړے
بادئے زلفے په رخسار خورے ورے کړے
که غنچے ئے د ګلزار خورے ودے کړے

تر غبار دِ د جولان قربان قربان شم
که ے خاورے په مزار خورے ورے کړے
زرکه نۀ لرما ګیسو د فرهاد غم کا
شنے بنړے ئے په کوهسار خورے ودے کړے

په سپین مخ ئے تورے زلفے تار په تار کړے
د عالم خونے ئے ورانے وار په وار کړے
څوک دِ دروغ نۀ دی په الیښی په دا ملک کښے
د غمزے تورہ په لاس په چا ګذار کړے
چه آفتاب دِ د جمال شو بے نقابه
بیا به ګرم په عالم د عشق بازار کړے
مسخر دِ ولایت کړۀ په خوبیو
غلامان به تول خوبان د سند بار کړے
هیڅ به کم زما جنون نۀ شی حکیمه!
خپل ګلداغ به راته عین نوبهار کړے
چه د زړۀ په هدف تل لکه سم لګی
د کږو وروځو له تیره به خو زار کړے
خپل ناکام به دیوانه شیدا دربیائی
که دامن په کاڼو دک لکه کهسار کړے

څه عجب دے کۀ په ګل پورے خندۀ کړے
د چمن ازادۀ سروؤ هم بندۀ کړے
په سرو دینو کښے تپان هره فاخته شی
چه په شان د سرو ساز ګز ولندۀ کړے
نازیدے د مراتب په سباحه یو
د غبار په وودے څۀ پراګندۀ کړے
غم به نۀ کا بے سامان د ویرا نیه
کۀ آسمان په مخ د مزکے افګندۀ کړے
په عدم د اسباب راست عالم کجروشی
کار د ګزۀ کوی چه غشے پراګندۀ کړے
د هدف غوندے تدبیر د مرهم نۀ کړم
کۀ سینے په زخمونو آګندۀ کړے
له طوطی سره چاکړے تریخ کلام دے
چه بشیدل سره خبرے ناخاندۀ کړے

چه ګردش د سرمه ساچشمان پیدا کړے
د فتنے سره بلا آسمان پیدا کړے
په آستانے لاچار سر کښیښنو راستانو
چه کجی د خپل نهاد کمان پیدا کړے

د آغوش په دام بند څۀ رنګ شی غزاله
په جنبش د پرکاه کمان پیدا کړے
تل ترتله به نے روغ، لیونے نۀ شی
کۀ په طور د صحرا دامان پیدا کړے
له خزانه به کوی بیم په هغه قدر
څۀ چه دیر لکه بهار سامان پیدا کړے
زمانه به درته خان د الوان کینږدی
نۀ کۀ وضع د فضول مهمان پیدا کړے
د نرګس په شانِ ګران د رنځ تشخیص دے
د شیدا په درد به څوک درمان پیدا کړے

نشته بوئیں ستا د قمیص په دروست جهان کښے
څۀ امکان لری په مصر و په کنعان کښے
څوک به ستا د جمال سیال غواړی په مزکه
دا رنګ شمس و قمر نشته په آسمان کښے
کۀ نصیب د صبا ستا له زلفانو عنبر شی
نور به کښے نۀ ږدی قدم په ګلستان کښے
چه په شان کښے نازل نفسی کلام دے
څۀ بیان شی په غزل و په دیوان کښے

څوک به ستا دَ آستان خاک برابر ورکا
کۀ آسمان راؤړل کوهر په خپل میزان کښے
کۀ نے خلد، کۀ نے فردوس دَ خوم دادے
جم خاک شۀ دَ شیدا ستا په آستان کښے

سبز رنګ لکه صبا په ګلزار راغے   مُبارک شه لیونیو بهار راغے
آبلے دَ مردم کوره په سپ کښے   دَ نظر په لاس ے حلقه دِللّٰه راغے
خان ومان خورے دَ عشق په قمار بائله
دَ بازیګا نوبت په سرو دستار راغے

بیا دِ راؤړے په ګلزار تار په تار زلفے   کۀ پریشانے کړے سنبل په بهار زلفے
ګستاخی دِ دَ شانے شوخی دَ باد هم   بے خځه نۀ دی آشفته دَ نګار زلفے
ورته اوګوره عجب دوبړقص دے   پیچیده دَ هغه شوخ په رُخسار زلفے
داغلے نن نوے فتنه له جولان ګاه   چه ئے راؤړے په رُخسار دَ غبار زلفے
چه ورځي له دلارئي ئے تور نه مینه   قدم سم نۀ بندی له نازه په لار زلفے
دَ شانے په دود پیدا کړه رسا فکر   باریکی لری زیاد دَ اشعار زلفے
له کمند نه ئے شیدا غځه رنګ رهاشی
چه شیهان دَ دشتے بند کا په تار زلفے

کۀ هرڅو ئے په تندی بند دی اَرے زلفے   شانه نۀ پریږدی دَ مستے خوږ زلفے
رهائی ئے دَ سینے په صحرا نشته   اچوی دَ زړۀ ونبکار ته پرے زلفے
تۀ به وائے دَ نماښام په وَخت شفق دے   چه ورپل په ګلو سور کاند همائے سرے زلفے

لکه بناخ چه په افراط دَ ګلو خم شی   خمیده له خپل عذار سرۀ ورے زلفے
دَ عرق عالم ئے نیت په حبانۍ شی   چه له مخه ئے بادوا خلی چرے زلفے
حلقه ئے څی لاندو په پیچوتاب کښے   چه دَ مخ په روښنی آب کا چرے زلفے
ورته اوګوره په ګل باران دَ شبنم دے   په رُخسار ئے دَ عرق په قطرے زلفے
علامت دَ لوئے آفت دے شیدا اوګوره
په سپین مخ ئے لکه ګرد دَ میږے زلفے

خاب وسترګے په بل شان کا شوخ شنګے
لکه سترګے دَ مغل په خواب ګُلورنګے
ترهغه چه لا سبا دَ بستان نۀ وی
په چمن کښے وی غُنچے دَ ګُلو منګے
خودبین به دِ آخر نۀ شی، خود بینے
آئینے کۀ دَ حلب شی واره زنګے
مګر حال دَ عاشقانو یکسان نۀ دے
چه مرغئی دَ چمن نۀ دی هم آهنګے
دا نشه درد بے سبا ئست نۀ ده نو خځه زړۀ
همیشه مست وے ساکه غوله دنګے
تیر مه شه له خپله کامه دشوار کار دے
قافلے دی په دادشته شیدا لنګے

نن چه ته ددے چمن باد صبا شوے
شنے د سروے غنچے ځکه په خندا شوے

په بهار کوی نسو، د سنبل تخم
که کره دِ په رخسار د زلفو واشوے

خوبا زیاته شی په خوب د شهلا سترګو
لوړے سترګے دِ مخمل په خواب زیبا شوے

چه وانه چوی پریشان له خپله لاسه
په داخوی د ګلوشانګے مبد نما شوے

نن په داګلګون لباس تازه بهاره
ستا په سرے وخوکندوی تماشا شوے

چه مثال پکښے موندہ شی ستا د سترګو
د نرګس سترګے لاهسکے ترهوچا شوے

شیدا تا د خپلے مینے راز پټ شی کړه
په پرده کښے د نغمے په شان رسوا شوے

چه مالک لکه آفتاب د سیم وزر نے | دسبا وے ولاړ د بل په در نے
شفاعت ے غوک د شمع په شانه کا | ته خواهان لکه ګل ګیر زیانسر نے
لکه سیوره د زوال په تورلیمه ځه | که طالب د آفتاب و سکوی دلبر نے
خپل دامن به کرے ګلګون د چا په قتل | نن چه بیا لکه غنچه بسته کمر نے
د تیغ په دورے زخم خوری زخونه | ته به څه زما له حاله بے خبر نے

د سیلاب په دوش روان لکه حباب شوے | اے زما کوره تربا آواره تو نے
ته په دارعنا قامت زیبا سبز رنګه | بیا د چاد باغ سو سبز صنوبر نے
که سو نکرے په سختئ کښے فرو چاته | د همت په ارتفاع لکه تور غر نے

شیدا ته هغه طوطی په هند د طبع
چه قانع د خپل کلام په ګل شکر نے

په زبان ے د صدا په عوض کے دے | شعله خیزے چه د شمع په شان نے دے
بیاری د مینے هسے کرم بے تا په | چه ے ورک لکه نرګس آه وزګیروے دے
هیڅ خبر لکه شیغه په درمان نه یم | چه روغ شوے په سره او د زما زړګے دے
څه وفا غواړی له تا بے وفا ګله | عندلیب په دابهار کښے لیونے دے
د دینته کمان به بوده په تور غره کا | چه په غم د جدائیے دا رنګ نرے دے
چه نظر ے په حلقه د تور کاکل کوم | په هر تار کښے ے سوراخ د ځګرے دے
په شعله د ګلستان بلبلان سوزی | خبر کله له دے تا وه سپیلنے دے

شیدا نه لری درمان بیمار د مینے
په علاج د کوم نرګس تخ زیږے دے

که ے رنګ د رعنا ګل په رخسار توے دے | څومے خط نه دے داغلے ساده رو دے
په یاقوت ے شه رنګ زیات د خونخواری ے | د ګوهر په آب ے کړے نشت شوے دے
په ناقص ګفتار و فخر حریفان کا | اوریے ما په میدان ګوے د ګفتګوے دے
په آثار ے د نرمئ دو بیخ یا خلق | هغه رکس چه د سیلاب په تنا تند خو دے
لکه خال سینه سپر کړه د سنان ته | که مطلب د نبکلی خ د رمنار دلجو رے

لہ چکانہ ئے حاصل خندری حیران یم　　پہ میدان دَ کمان چامونہ لہ گوگے درے
چرے نہ چہ ئے کرے گنم پہ رنگوا ورلے　　ستا پہ لاس کښے لکہ زلفے باریک مویدرے
دَ قدم پہ لڑ سمت جنوب شمال شی　　چالیں لے پہ باد وریکښے یک سوئے درے

چہ پہ تلہ ئے دیخیر پہ ورتلہ نہ شی
شیدا واصفت دَ رنگ بهتر تو بوئے درے

کہ گل بند لکہ غنچہ دَ قبا وا کرے　　بیدلان بہ دَ بلبل پہ شان رسوا کرے
لکہ پروت دَ نرم غبار پہ غزالانو　　دوا بہ ستر کے دِ عجب سرمہ سا کرے
دیاقوت لہ پردے خیژی آواز ونہ　　چہ شیرین کلام پہ لبو کښے ادا کرے
پہ فتنہ بلند آسمان دے باعث شوے　　کہ پہ خپل ایوان دِ لارے تماشا کرے
دَ سرو دیو پہ باران سیل روان شی　　چہ دَ قتل تہ ابری تورہ ترملا کرے
چہ ئے شمع پہ نکاہ شوہ پروانہ هم　　خہ ادا دَ دے محفل جلوہ فرما کرے

چہ مژگان ئے هسے نیشی ذنور کشدم دی
شیدا خلہ دا رنگ دیرہ واویلا کرے

کہ نظر پہ حرارت دد ے آفتاب کرے　　عمارت بہ دَ آب ساز لکہ حباب کرے
چہ قطرہ ئے دَ شور پہ چشمہ نشتہ دے　　تہ بہ خو لکہ مخمل دَ راحت خواب کرے
پہ آسمان کښے بہ اوربل پہ کهکشان کا　　کہ نام ئے پہ ماهی گردہ سیراب کرے

پہ دا بزم کښے بہ لوئے ترجشیں نام کرے　　دَ فلک پہ شان کہ خپلہ شیشہ جام کرے
چہ ئے لرے کرے نقاب لہ زیبا مخہ　　صبا قاصدہ ا فکر دَ مقام کرے

زبہ نہ گوی هرگز دَ نو خطئ ئے　　اندیښنہ کہ پہ آغاز کښے دَ انجام کرے
شہ بوئیں دِ دَتنگ چشمے غنچے گلہ　　ازالہ کہ لہ دماغہ دَ سرسام کرے
پہ سنا پہ سبب خواب دَ راحت اوکا　　کہ دَ مهد پہ شان ورکے دَ حان آرام کرے
رنگ دِ ختہ اوکا پرواز دَ غنچے مثلہ　　خپل صورت دَ خان دانہ کړے هم گلدام کرے
کوے دَ هند سبزان یوسی پہ شکو　　آراستہ کہ پہ هر باغ بنلخ و بادام کرے
تنور شعلہ بہ آب دَ فوارہ شی　　سرد جوشی کہ ورتہ یادہ دَ ایام کرے

شیدا زد کرہ دَ آفتاب گرم ردِی
لار بہ طے دَ خپل مقصد پہ یو ہ کام کرے

پہ گرم نکاہ هسک دوا آرچشان کرے　　پہ خپل بزم کښے کباب سینہ مستان کرے
ورتہ نہ رسی غبار دَ برق دمانو　　پہ میدان دَ ناز دَ چرخ گرم جولان کرے
صحرا پہ لور شمال تہ زلفے نیسہ　　چہ سبزہ ے دَ مزار گل وریحان کرے
مقتل بہ دَ بهار تازہ گلشن شی　　کہ دَ خپلو تیرو چرے تیز باران کرے
بهار پہ تماشا ورختہ موقوف وو　　چہ دِ بلے سوے بلے پہ ارغوان کرے
وار و زلفے دِ پہ اور دَ رخسار سیخ شوے　　اوس بہ صیاد دَ خستہ زړونو بریا کرے
ولس میاشتے ئے جلوہ دَ نوبهار دہ　　کہ دَ هند پہ دشت سیر طرف سبزان کرے

عبادت تہ ئے شیدا راغلے لہ لورے
کہ سبکارہ ورتہ دَ سترگو بیماران کرے

چہ تیغ لکہ هلال هسے عریان کرے　　فلک هم سپر پہ لاس کښے گریزان کرے
مصائب دَ آئینے گویا طوطی شی　　نوے خط چہ پہ سپین مخ کښے نمایان کرے

په خس ‌ دَ ګلو برق دے رنګ دَ ګلو   کۀ خوله دے آفته سبلان کړے
ضرورت کړه لکه غر په لمن دفعه   دَ چوړے فکرونو ولے پرېشان کړے
دَ ګرېوان کۀ دِ تګمه لکه غنچه کړه   دَ یاقوت دَ بهاره غم دَ بدخشان کړے
ستا ناوک دے هره یک نخته په ذره وی   چه لۀ ورایه به کمان دَ نیستان کړے
مکړه بیم لکه حباب لۀ غارت کړه   کۀ رجش په متاع کرم خپلو وکا نو کړے

دوباره سترګے دَ ګردش په ادا کا ندی
کۀ په زعم دَ شیدا آهو ګردان کړے

تاچه سترګے دَ خطا کښک آهو کړے   خلق دِ اور په لوړو ورپسے هو کړے
سرفراز به شی لیلا تر چنارونو   کۀ شانه بید مجنون دے تو لګیسو کړے
دَ نقاب جوهر کۀ لرے کړے له مخه   په حیرت به آئینه دَ دعوی زانو کړے
تربیت نۀ کا آتو په تورو زړونو   په شانه به آراسته دَ چینی مو کړے
چه پېنده نۀ شوے رتا په جلا یی کښے   خجالت دے دوباره سترګے سیمرو کړے
بلبلی به دِ صفا او کا جوهره   دَ فنا په لار کۀ چرے تګا پو کړے
دَ مینا حباب به هم په آب روان شی   کۀ وَ زړو ونو ته نیکاره شعلے دَ خو کړے
په تانۀ کوی حمله شیر و پلنګ هم   کۀ تۀ خشک لکه تصویر دَ ځان پهلو کړے

ندحان په دا مصرعه دَ شیدا زړۀ دے
"تۀ په ما ځے، کۀ اهو ځے، کۀ جادو کړے"

خۀ بلا وه په کلیم وبوریا کښے   چه صورت شوے په قالین دپه دیبا کښے
دَ ګرداب په شان به خۀ وایم لۀ ضعفه   دَ حباب دانڑے نۀ چری آسیا کښے

ملنګا دَ مطلب مۀ شه بے محله   خواب به کله سترګے بیا موی په پا کښے
کل په سنګ دروی ادبۀ دَ بالا دستو   دَ مهتاب غوندے شب روشنا په ثرا کښے
سپین وسپنتۀ نے په مثال دَ کوچ سحری   دَ خواجه نظر به وضع دَ بِنا کښے
ګندے اورسے کنارته لا هو موجه   دست دپا دَهه مدام په دادریا کښے
په سبزه کښے دَ خط ولب جلوه دی   کۀ موجونه دی دَ میو په مینا کښے

شیدا کوه به تمام آب لکه دریا شی
کۀ تفهیم دَ معنی اوکا په صدا کښے

تورے سترګے دِ شوے تره په خندا کښے   کۀ هندوے دَ هند لامبی په ګنګا کښے
بےستون به په جذبه دَ عشق میدان کړم   کۀ تیشه یو وره فرهاد پخپله ملا کښے
دَ لیلی دَ سترګو سود په غزاله کا   نور به خۀ غوا یی مجنون په دا صحرا کښے
دَ نشاط په وقت غافل نۀ یم له غمه   دَ ګرداب غوندے ګرم رقص په ژړا کښے
چه لوئی په ارتفاع کښے دَ جاه نۀ کا   داهغه ونیم په وضع دَ سها کښے
نزق ترشاه وتر ګدا لکه سایه دے   افتاده لویه فرقه ده په دنیا کښے
شبنم هسے مست دَ ګل په سر شا جام شه   چه آفتاب ئے په خپل دوش ورله هوا کښے
آبله دے درست صورت لکه حباب دے   دَ خپل جوش آتش راګلی په دریا کښے

چه اثر دے دَ نفس په مرأت نۀ شی
نور به خۀ تاب وطاقت وی په شیدا کښے

لۀ سبب کا اهل درد په پیچ وتاب کښے   دَ حباب نفس ګرد بادشی په ګرداب کښے
په سرو وینو کښے آسمان تپان بسمل شه   تیغ په لاس لکه هلال خځی په غتاب کښے

آماده کړۀ زمانے و نکد کوب ته — دَ پالزار مخمل په تل نه وی په خواب کښے
چه په عالم ئے تل خون شام و سحر وی — څو فتنه لکه فلک لری په داب کښے
که تعبیه ئے وی فلک په شفق کړے — دَ عالم دنیے ئے د نیم په دولاب کښے
سرو نفس دَ صبا بویه تاته کله — زۀ خندا کړم لکه صبح په آفتاب کښے

په غنچه ئے دَ بلبل پرشان ساره کړه
شیدا اولیده ادا ستا په نقاب کښے

خمیده ده زلفے دِ تا د مخ په تاب کښے — لکه شست کښے وی ماهی په روشن آب کښے
پوشیده ده لکه غنچه دی دَ نرګس — دو چشمان ئے دَ بهار په شیرین خواب کښے
ستا دَ عشق غم و الم زما طعام دی — خط ئے سپین لکه سحر وو په شباب کښے
تا پنجه زما په وینو لوده کړه — دَ مرجان غوټے به سره وی په دریاب کښے
دَ طلب په لار اُفتان وخیزان دروم — که د لار وی لکه موج په سیلاب کښے
انکار ئے دے مکر په نزه املا کښے — که لید لے دے موئے په پیچ و تاب کښے
تو کوره په تمکین زیاته فرهاد نه ادرے — چه آواز دِ هر گز لشته په جواب کښے

شیدا شکل ئے تمام دَ رنګین ګل شی
حنائی چه قدم کیږدی په رکاب کښے

تاج که ده دَ سوز په دا بازار کښے — چه یو داغ دے دَ سحر په لاله زار کښے
شفق په شان ئے زړۀ دے په چا سوئے — نا اشنو دے یم دَ مهر په خونخوار کښے
لا هسے تحقیر نه پوهیږم څه یم — چه محبوس لکه شرر شوم په کهسار کښے
په شان دِ دَ ستا رخسار شی ستا له سره — چه جلوه اوکړے یو دم په نوبهار کښے

تا چه ځے دَ خرمن ګل کړه له سروره — وزر او شول دَ هر مور په هزار کښے
په نفس ئے تکدر دَ مرات نه شی — چه زړۀ صاف لکه حباب کا په بحار کښے

غواصی به دَ محیط کړم شیدا و لے
زۀ ګوهر و نیم دَ خپل اشعار په تار کښے

څه راحت به او کړم کوریا په دیار کښے — تنګ یم نه لکه غنچه په خپل کنار کښے
نیم یو حرف په دا طومار کښے مهمل نه دے — خط کیکا لری مضمون په هر کهسار کښے
په ګرمی شی ذره آفت دَ محنت رویانو — کړه نظر دَ شیشه ګر په کاروبار کښے
سر قربان په کاری زخم لبسمل وار کښے — هر څه شه دَ مرهم په انتظار کښے
ستا ستم مهر په ما وار یکسان دے — جلوه ګر دے نوبهار په ګل او خار کښے
مستغنی په شان دَ ئے شوم له شکره — حلاوت دَ شکر موم په ګفتار کښے
چه په زړۀ کښے ئے ساتے ساده ګوهر — ولے ورک لکه نغمه نه شوے په تار کښے
لکه پا ئے هسے ممنون دَ ما ئی مه شه — که نخه دست لرے په لب نقش و نګار کښے

ما او نه لیده شیدا دِ تا په سر بزو
خریدار دَ هنرمند په دا بازار کښے

چه تا کړم په ګل و په ګلزار کښے — پریشان یم لکه ګل په نوبهار کښے
خسته زړونه ئے دی دیو په زلفو جمع — پریشانے شوے په فکر دَ نیار کښے
دَ نیوز په قلمو ګویا ما نبام دے — ستا رخسار دَ نوی خط پښو غبار کښے
چه دوکان ئے دَ قماش شوریده سوی — نه دا هسے سودا غوارے په بازار کښے
دَ آسمانه او کړه بیم، شفق آئینه! — خوبه ناست وے په دا قصر زرنګار کښے
دَ لفس په بستګئ کښے حباب پائی — دیر ضرور دے که پوهیږے په ګفتار کښے
کټ په سر لکه آسمان په جهان ګرځم — دَ آرام بهره ئے نه وه په روزګار کښے

دیر قوی دی د جهان زیږ کړه ضعیفانو		راشه او ګوره حباب ته په بحار کښې

د رحمان دده غزل جواب شیدا کا

"غزمه اوسه د عشق په کاروبار کښې"

شه پرویزه د افسر په دردِ سر کښې		نشته هیڅ د زمانې په کرّ و فر کښې

عاقبت به څه داغ لکه آفتاب شې		کله ته کرم کړې عنان په بحر و بر کښې

یاد کړه یاد کړه هغه وخت چه تلاله د ځکې		نن چه غوټۍ لکه نشته ئې په ګوهر کښې

لکه غشی په امداد د سخت کمان ځم		تاب مې نشته د پرواز په بال و پر کښې

د دایه احسان به څه په سرا خلې		پروزده لکه غنچه شه په خپل بر کښې

بې هنر د بل په نام هسې عزیز دې		لکه کښېنوې نګین په سیم و زر کښې

دیر پسند کړه زمانې د بوریا نقش		معطل و سیم مانی په خپل هنر کښې

زمانه چه شیدا ځانته د کتې مومي

سوک منډي د سلیمانؑ په انګشتر کښې

مابه څه موې په کلی یا په داغ کښې		د شعلې خوندې یم ورک پخپل سراغ کښې

ستا د خط په نوی د ورکښې د لب دی		که موجونه دی د میو په ایاغ کښې

د هغه اسباب څه سود کا بې هنرته		کوری نشته د چراغ په ، چراغ کښې

د جهان له تماشا نیوی بهره یم		بې برۍ د خشک سباخ په دا باغ کښې

سرد مهری په مصاحب کښې مروانه کا

شیدا او ګوره ګرمی په خفته داغ کښې

ملګرلینې لې آتش دی په جمال کښې		اضطراب مې د سپند او لیدۀ خال کښې

ته چه نه لرې مثال د خوبروئی ئې		آئینې او کړه تصور په دا تمثال کښې

چه دانه د خرمن اخلام خاکستر شی		لکه برق لرم شور په پر و بال کښې

د دانا ته دی آسان محال کار و نه		لکه غورکوره ریښا سنک په خواب و خیال کښې

فلک بار دې د اکراه په هرچا اېښې		کوره حال د انځا په هر هلال کښې

تواضع د دوئیم احسان په سائل او کا		سرفرو لکه مینا کړه په نوال کښې

چه صاحب د معنی نه دی کور ئې کوښې		د صورت په شان مړده وګړه جوال کښې

حلق پخپله لاړ به شو د هر چا ورینم		کشائیش د حباب نشته په شمال کښې

د وصال ساعت ئې چرته دې حیران یم

چه ئې نه مومم شیدا په ماه و سال کښې

د راحت اسباب مې نشته په مخیم کښې		چه خیمه لکه حباب لرم په یم کښې

که مالک د یوړه خصانه ئې نم مکړه		قویه سوز آتش به سری ستا په حرم کښې

په عرق د رخسار توشۀ ستا په ستمګر		ما فروع د ګلریز و لیده په شبنم کښې

د عزلت په حجاب کله پوشیده شوې		د عنقا غوندې سرکښان ئې په عالم کښې

التفات ئې ستمګر، نمره راته نه کا		لکه شوخ آهو چه اوګوری په رم کښې

هیڅ علاج مکړه زما د رسا زخم		د بسمل صحت به څه دی په مرهم کښې

صبح و شام سیاه لباس اذکریزانځیرې		زمانې غوندې مې زلیت وې په ماتم کښې

خوش خطی مې په رخسار په عجب شان ده		نشته کار د هیڅ قلم په دا رقم کښې

همیشه به شیدا ځان په څه شان ژغورې

چه مدام د زلفو مار دی په توړتم کښې

شور د هسې ترشِ رو ئې دې په جهان کښې		چه دندان د مصری برینی په دهان کښې

د جوهر او لعل کیمیا او خزانه چرته		څوک بیضه د فولادو دی په آشیانه کښې

مستغنی یم لکه ګلاله اش و نانه		عجب لخت د خپل ځیګر لرم په خوان کښې

څه رنګ ځان د لکه برق او ساتم له غمه		او د زما په لمن لکۍ په آسمان کښې

گلبدن کړه پیرهن چه یوسفؑ نه ئے — خورید ه ئے د بوئین لښته په کنعان کښے
کوم تل سراماسی له پړ دُر بحر ه — د حباب غونډے په خپل خالی دُکان کښے
یاد به کله تخت و تاج کاندی د مصر — اُفتاده خاطر په چاهِ زنخدان کښے
په خانه کښے تواضع لکه کمان کړه — خونریزی کوه که مردے په میدان کښے

شیدا چرته د راحت په خواب ادده شم
چه غوغا ده په زمین وپه زمان کښے

د فنا اهل دی درک په خپل بدن کښے — چا موندلے د حباب په پیرهن کښے
راشه اوګوره خلوت د روشن دلو — لکه شمع د فانوس په انجمن کښے
د هغو بیان ئے هر جوهرشناس کا — خه ضرر لري یاقوت په لب بستن کښے
په نسبت د عندلیب کیږي نه دام شی — د غنچے دانه د ګلو په خرمن کښے
د کوم تکفین، هرځائے، له تنګدستئ ئے — د غنچے په شان وی تل په خپل لمن کښے
ستا د ښمن لکه غنچه د سوسن او سه — چه ئے بند وي اتوره تر په دهن کښے

آئینے ئے کړے شیدا اشنا تے ستر کے
عشق ځانے اوکړو په سنګ په آهن کښے

خه ادا لري په چشم سرمګین کښے — چه غوغا شوه په زبان و په زبان کښے
په کهسار کښے نن رفتار د زرکے وینم — که خرام کوے په وضع د تمکین کښے
پوشیده لکه غنچه له بید ردانو — لرم زه ګلونه اوښکے په آستین کښے
د زړه قوم په شان ے شی مکروه طبع — که کباب را وړي اوشی په خپل جبین کښے
خنکلان کنز په صحبت د سخت رویانو — حالت نه وینے د نام په هرنګین کښے؛
ایمنی له خوابیده چشما نو مه کړه — چه ترکان پوشیده ناست وي په کمین کښے
خیالات به د خطا د ختن نکړی — که خانان شی د کهنه جلے په چین کښے

درکوی د خپل شوهر ته طلاقونه — خوک چه تا که دا دنیا کا په کابین کښے
بیستون به په تیشه د فرهاد ختمه شی — که آثر د ا دانه وی په شیرین کښے

شیدا اخونې په دامصرعه عبدالقادر کړه
"دلبر مې راته سنبالی په هر آئین کښے"

که ګذار د کا سحر صبا په کوه کښے — غنیمت کنړی د کبک خنده په کوه کښے
د فرهاد ماتم ئے نه دے آخر کړے — مهیا ده هر طرف ژړا په کوه کښے
د اخلعت په قامت راست د د شیرینے — چه ادا ئے کا اثر لیلا په کوه کښے
د صحبت په اثر و ے آګاه نه شوے — اطمینان لوی د زړه آسیا په کوه کښے
نشته قدر د هنر په سنا هوا رو — دیره نه وی د یاقوت بها په کوه کښے
چه مروت ئے له نفسه پرواه نه کا — خوک به موسی د بیتاب صدا په کوه کښے

د نازک خاطر صحبت له سخت رویانو
کله کیږي شیدا خوک مینا په کوه کښے

د هلک غونډے پروت په نادانئ کښے — چه هوا هوس کوے په شادیانے کښے
ناکامی د عاقلانو لوئے راحت دے — تل نوبت وی د تندائ په کامرانئ کښے
د غوردے په منافع خه خو آګاه شه — پریز خونه خوره آماج په کلانے کښے
په ګفتار به انسان نه شے کردار بویه — طوطی کله شو انسان په خوش خوانئ کښے
جمعیت ئے د خاطر په ویرانه دے — پریشان یم لکه ګنج په ویرانئ کښے
بے سببه روزی هم په جهان شته دے — برق حاصل نه کړه خرمن په دهقانئ کښے
عاقبت به د زوال په مغرب پریوځی — چه روان ئے لکه نمر په تیغ رانئ کښے

له شیدا اذنیکه شرف خان چې د دوره د خوشحال خان خټک ځوی او د پښتو پیا وړے شاعر.!!

سپه رګو په لوړ رفعت لکه دود شه — دَ آفتاب غوندې کوي په ښکاره کېږي
چه سیاه ئې شانه وار دَ بخت کیسوشی
هغه تل کرځي شیدا په پریشانئ کښې

کهٔ دَ خپل خون جګر باده آشام شي — سیاه مست په دَ بزم لکه شام شي
دَ هر باغ ته ګلابي لکه غنچه ګرځه — چه په سیر دَ باغونو خوش خرام شي
هیڅ رتبه په بر پنبیده کښې دَ عاشق دی — بې هنره څه حاصل کهٔ آدم نام شي
په دید ئې دَ بنو یارانو سیری ناشته — کهٔ تمام جسم دیده لکه با دام شي
کم به نهٔ شي لکه عزت په لوئي کښې — کهٔ تعظیم ته ایستاده دَ خاص عام شي
لکه عزګوري عالم ته بې حضوره — کهٔ راکع شي، کهٔ ساجد، کهٔ په قیام شي
ستا پهلو لکه آسمان له فرشه لرې
دَ شیدا صورت ته څهٔ رنګ په آرام شي

کهٔ ئې چرې په خاصه خنجر قربان شي — په سرو و ښو کښې به ګل غونې خندان شي
دَ غبار په څانګه خاکسار وې ئې نهٔ شي — چرې نهٔ وي ئې بې پروا دامن افشان شي
هرګز نهٔ شوې آزاده په لویه دشته — کهٔ په فکر دَ نخچیر کښې شبان شي
دَ نجم په شان ئې صرف ته هجوم بویه — کهٔ په تیغ لکه هلال صاحب دَ خوان شي
چه لباس دِ وي ګلګون، نګه یاقوت کړې — جهان سوز لکه سحر په ګریبان شي
بې آتشه به ط نجهٔ لکه ایرے وے — کهٔ میین په تور و سترګو دَ جانان شي
بنا ناشته به د هر باغ تر خیابان کړې — چه په خپله کوڅه چرې خرامان شي
ځان به خلاص دَ چال ځلې نکړې نادانه — کهٔ له حلقه دَ ستبره دار لکه آسمان شي
په زبان به دِ اورېدل شي لکه شمع
کهٔ دیوان دَ شیدا اواخلې غزل خوان شي

ستا دَ مخ عرق شو بیا دَ ګلاب څاڅکے — کهٔ ئې اولید دِ لړبا دَ مهتاب څاڅکے
په دا هومره سوز ده تل ګریانه شمع — کوم نهٔ لري چشمه دَ آفتاب څاڅکے
په چشمه ئې بدل دَ حیوان نهٔ کړم — ستا دَ جام قطره شراب دَ کباب څاڅکے
پیدا کیږي سبک سرله لویه اصله — مګر نهٔ وینې اصلا دَ دریاب څاڅکے
تین کهٔ دَ نفس ادځي له میانه — کړه به کم، سراپا سی دَ حباب څاڅکے
زهٔ په هے دریاب تل شنا وری کړم — چې ئې نهٔ لری کنار و پایاب څاڅکے
شیدا بیم کوه هغه دم له نرو سترګو
عاقبت شي ګند سیلاب دَ سحاب څاڅکے

راغلے بیا لکه آسمان په ستیزه ولے؛ — بیا دِ تیغ کړو مرغنی په خیر تیزه ولے؛
ستا دَ سترګو بیاری هنوز باقي ده — څۀ دِ مات کړو په سرو و ښو پرهیز ولے؛
کهٔ حیرت ستا دَ ادانه کړه ساکنه — سروه نهٔ کوی خرام په مکیز ولے؛
دَ کرم دَ ته کهٔ شرط دَ سائل سوال دے — مهر و ماه لیل و نهار دی لاز ریزه ولے؛
چه شوکت ئې دَ پیري او ولیت په زمکه — ته عافل ناستئ په پښت دَ شبدیز ولے؛
په سرو او ښو ګلګون پوش نهٔ شو عاقله — نشئ هیڅ لکه شفق سحر خیز ولے؛
په سبب ئې اِزدحام دَ فتنو نهٔ دے — زمانه و بینم مدام په ګریز ولے؛
کهٔ سرود په انزوا کښې شیدا ناشته
په قفس کښې عندلیب کاندی اریزه ولے؛

تر په هارے دَ زره اوښکې بیا پیښې — عیادت ئے او کړه څۀ خیال میر منه
آراسته په فاخره لباس را دروه مه — نهٔ پریوځي دَ درد څریکے سپه لمنے
په لباس ګلګون کښې سروه دَ چمن شو — اے په وضع دَ تمکین دیرے ښئے
له صحبته ئے زړه چاؤد لکه دانه ګرم — چه ئې سخت دَ طبیعت لکه میچنے

کل وخار راتب تا هسې سنکاره شي — لکه او بکی لمبه د اور په غنی
رعايت د افتاده برومندی ده — شيدا احوال کوره د سپوږمۍ دوني
انتظار د مروت ستر کې کړې سپینې — لا به کله التفات اوکړې خوږ بيني
هر کز مه نعاره لمن زياکشتن ته — دی مې اوچې لکه برقي د صورت وينې
ماږ مغز لکه غنچه نه دې ليدلې — د بلبل خوږندې کرم ورک ليوني مينې
څه عالم درته ولاړ دې نکاه نکړې — لکه وضع د تصويرنانز آفرينې
په هر يار باندې د يار ماتم ضرور شه — چه فرهاد په وينو او ژاړه شيد ينې
زما درد د چاله درسره سم نه دې — د پرهار غوندې او ښکي د مار نکينې
هلال تور ته تو تاد لکه آسمان ځې — څه نقش دره په خاطر ستم آيينې

شيدا عکس د نوکل په آب کښې ليدشي
که اغوستې دې کلفام جامې رنګينې

ته به ځرنګ شې بر پا کويا مجوسې — هيش په دوت د بل په دوش لکه انګور
په نارو کله وايه پوشيده رازشي — د اسرار محرم به څه زنګ لفي چه دوړ
هيڅ خبر نه شوې افسوس له خواجګۍ — هيشه لکه غلام د نفس مامور شې
موافق د خپل احوال کړه خوش چنيه — ته خاقان د زمانې ئې هم فغفور شې
سرګردان کړه نفس په شان د غلغلې — روز و شب په تعبيه د خپل تنور شې
د نفس په ضبط و بست د دنيا کور شې — که خواب لکه حباب کې معمور شې

چه ليمه د شيدا تل خون فشان وينې
په صحبت د راضي نه دې که ناسور شې

رباعيات

(۱)

بهار د ذرو نو سورو پيدا کا — سيروته څکه شاه و ګدا کا
ادبني ئې دروسي کله شبنم دې — کلونه څه رنګ ديره خندا کا

(۲)

هغه شاعر چه د مضمون غلا کا — کله پټيږي ځان به رسوا کا
آوازچه خيږي د ګې له فه — نسبت ئې کله نه ته دا ښا کا

(۳)

سخت روبي نفي د هر هنر کا — هنر بې قدره د هنر ور کا
آسياکه تل ده پياله کردانه — دماغ سبه کله ميکشان تر کا

(۴)

تاج د لوئي چه څوک په سر کا — د مرد می سبق از بر کا
فطرت د خورد و کلان اټولي — حيا د بچ شوخی شر کا

(۵)

ځان چه حریص و مطيع د لش کا — د غنچې وصف پيدا ناکس کا
د لبستګي کا په دانه پورې — آزادي ورکه دا نه قفس کا